

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtutes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lugduni, 1663

Sectio II. De Charitate Dubia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](#)

138 Theologiæ Moralis Lib. X LIX.

ad eo intrinsecè malum, quin aliquando licet
Imo cum hæc actio de se lindifferens sit, & bono
vñi valeat defervire, ac proinde ex aliqua
gravi causa honestari: lethale erit, huiusmodi
imagines depingere ex meo mortis, vel vul-
neris. Verum amissio lucri ex abstinentia: at-
tali pœnula grauis minime erit. A. zot. tomo
secondo libr. 12. capit. ultim. questione nona
Bonac. de peccat. d. 2. question. 4. punt. 2. §. unic.
num. 9.

150
*Peccantes publice te-
nentur scā-
dali circu-
stantiam in
confessione
exprimere.*

Peccantes publice tenentur scandali cir-
cumstantiam in Confessione manifester ob
periculum, cui se exponunt, ruinæ proximi.
Nec satis est, fateri, se dicto, vel factio alterum
scandalum fuisse, sed speciem peccati, ad quam
incitavit, fateri debet. Imo quantum fieri pos-
terit, numerus personarum exprimendus est,
quibus data est ruinæ occasio, etiam vñica
vice, & vñico peccato coram eis perpetrato
debet. Quia sicut explicit inducere multos
ad peccandum, auger peccatorum numerum
in confessione necessario exprimendum: ita
prauo exemplo inducere. Fillius træt. 18. m.
226. Sanchez libro primo Decalog. capit. 7.
numer. 40. Layman. libro primo træt. 2. capit. 10.
numer. 3. Diana p. 5. tractat. 7. resol. 3. & p. 6.
træt. 6. resol. 3. Sylvi. 2. 2. question. 43. artic. 3.
concl. 2.

151
*Nullum pec-
catū est pa-
trandum ad
vitandum
scandalum
proximi,*

Nullum peccatum est patrandum, ad vitan-
dum scandalum proximi. Quia nullum pecca-
tum etiam veniale in bonum aliquem finem
dirigi potest: habet enim malitiam quandam
respectu finis infinitam adeo, ut à nulla finis
bonitate valeat exhaustiri: verbi gratia, men-

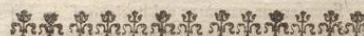
tiri ad totam aliquam Provinciam feruandam.
Et quia quisque debet se ipsum magis dilige-
re, quam alterum quod non faceret, si vellet
potius Deum offendere, quam vt proximus
offendat, permittere. D. Thom. 2. 2. question. 43.
art. 7. Laym. lib. 2. tr. 3. c. 13. num. 8. & 9. Beccanu-
scandalo
s. 2. 2. tom. 1. cap. 17. quest. 5. n. 2 & 9. 6. Tanner. 2.
2. d. 2. 9. 6. dub. 9. Valent. 10. 3. d. 3. qu. 18. punt. 4.
Suar. de Charit. d. 10. sect. 3. n. 9. Nauar. sum. c. 14.
num. 33.

Ad scandalum infirmorum vitandum opor-
tet facere, vel omittere quidquid sine peccato
fieri, vel omitti possit. Quia præceptum
charitatis vult proximo in necessitate spir-
ituallu constituiri luccurri, quantum commode
fieri potest: At qui ex infirmitate, vel igno-
rancia per nostrum factum incurfurus est peccatum
in magnis salutis versatur discrimine:
Ergo. Hoc tamen intelligo, quando scandalum
puſillorum aliter vitari non potest. Nam in-
firmi, & ignorantes debent doceri, eisque redi-
ſufficiens ratio facti: quod si non acquire-
rent, ac post redditum rationem, adhuc du-
ret scandalum, iam ad scandalum Phariſeiorum
ex eorum malitia transit. Doctores
citati.

Ad vitandum denique Phariſeiorum scan-
dalum, nil necessum est facere aut omittere
cum spirituali, aut temporali detrimendo. Quia
qui ex malitia scandalizatur, non est in ea ne-
cessitate spiritus constitutus, vt debeat cum al-
terius notabili detrimendo adiuniri. Vnde ope-
ra consilij ob huiusmodi scandalum non sunt
dimittenda. D. Tho. 2. 2. q. 43. a. 7. & 8.

SECTIO SECUNDA.

De Charitate, Dubia.

CAPUT XVI.

Circa Charitatis præceptum erga Deum.

D V B I V M I.

*An sit speciale præceptum de aliquo
actu interno Charitatis, quo
Deum quis aliquan-
do amet?*

152
*P E C I A L E præceptum de diligen-
do Deum latum esse, tenent
cum D. Thoma omnes eius expo-
nitores. Valent. 2. 2. d. 3. q. 19. punt. 1.
De scanda-
lo infirmorū dub. 1. Coninch d. 24. dub. 2. num. 28. Sanchez
īando.*

P E C I A L E præceptum de diligen-
do Deum latum esse, tenent
cum D. Thoma omnes eius expo-
nitores. Valent. 2. 2. d. 3. q. 19. punt. 1.
Lorca. sect. 3. d. 47. Torres d. 97.
de scanda-
lo infirmorū dub. 1. Coninch d. 24. dub. 2. num. 28. Sanchez
īando.

Quia Dent. 6. dicitur, diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, &c. Et quia si de fide,
& spe datur speciale præceptum (vt vidimus)
quomodo negligandu id est Charitati, que
nos Deo perfectius unit. Verum haec solum-
modo probare videntur dari præceptum de
habenda Charitate, vt propter salutem omni-
nino necessaria, ar non probant dari speciale
præceptum de aliquo actu amoris inter-
no. Quæsiterim igitur, num sit speciale
præceptum de aliquo actu interno Chara-
titatis, quo Deum quis aliquando
amerit?

Non est præceptum speciale. Quia in De-
calogo nō continetur huiusmodi præceptum. Non
Ergo signum est præceptum charitatis non speciale
esse aliquod speciale præceptum aliquo spe. præcep-
tum
ciali tempore implendum, sed generale om-
nium præceptorum, sicuti præceptum de pro-
ximi dilectione, quod Christus Dominus dixit
secundū præceptū esse, nō est præceptū specia-
le, sed in Decalogi præceptis continetur. Por-
ro in his duobus præceptis uniuersa lex pen-
det. Sic Valquez tom. de panit. question. 90. ar-
ticul. 1. dub. 4. nu. 40. Molina. p. q. 6. art. 2. & 3. d.
uni. membr. 2. Istan concord. Euang. e. 81. Mal-
donat.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 139

donat. Marth. 22. vers. 39. dicens, hæc duo
præcepta maxima totius legis præcepta à Do-
mino vocari, non quod distincta ab aliis præ-
ceptis sint, sed quia cæterorum compendium,
Sanc*t*i*n* *select. d. i. n. 2. 1.*

Est speciale præceptum. Quia *Matth.* 22.
doctet Christus Dominus, esse maximum, ac
primum mandatum, quod dici non posset, si
non esset a reliquo distinctum, & illorum
principium, & radix. Certe Deus est obiectum
summo dignum amore, tum ob perfectiones,
quas in se habet: tum ob beneficia, quae homi-
nibus conferit: ergo debeat naturæ humanae
imperare, ut obiectum tantum speciali aliquo
amoris actu prosequeretur. Ita D. Thom. &
alij num. 54. citati Castro Palao tom. I. tr. 6. d. 1.
parte 2. num. 3.

^{117.} Hoc longe probabilior. Amare enim hoc
objectum actu speciali est naturæ rationali
summe conforme. Igitur si ita amandum ho-
mini reparetur, & ipse per totius vita cur-
sum actum specialem repellat amoris, censen-
das est tantum obiectum iniuria afficere. Fa-
tore, in Decalogi præcepis contineri forma-
liter præceptum de dilectione Dei, & proximi-
mi, sed potius esse præambula ad omnia illa,
vt docuit D.Thom.2.2.qn.44.art.1.ad.3. Atta-
men qui feruat illa præcepta diligit quidem
Deum, sed non positivo dilectionis ac formalis
actus, sed solum virtualiter, & interpretatiue,
quatenus interpretari possumus, Deum dili-
gere, qui eius voluntatem exequitur.

D V B I V M II.

*An hoc speciale præceptum Charitatis sit
partim de dilectione naturali, partim de
supernaturali;*

Per se est de amore supernaturali, sed in aliis quibus casibus amore naturali est contentum. Prior pars probatur. Quia dilectio Dei debet esse ex fide non facta. *1 Tim. 1.* hoc est procedem ex cognitione supernaturali fidei, & circa supernaturale obiectum: ergo debet esse supernaturalis. Posteriorum ostendo. Quia sepe dilectio expostulatur solum ad impediam Dei offendam, diuinumque honorem tuendum: sed ad hunc esse etum sufficit naturalis dilectio. Ergo supernaturalis non praecipitur. Sic Valentia 2.2. *disputation. 3. question. 19. punct. 1.* Sanchez libro secundo, *Decalogi capite 33. numero quarto.*

Nec est praeceptum directe de dilectione naturali, neque de supernaturali determinatae. sed solum ut amemus Deum super omnia ob eius infinitam bonitatem, quantum cum Dei gratia possumus. Ex qua obligationis satisfactione oritur, ut illum amemus supernaturali amore, si habitum supernaturalem habeamus, vel auxilium extrinsecum supernaturel praeveniens; vero illis careamus, Deum naturali amore diligemus. Quia in nostra potestate situm non est Deum amore supernaturali porius quam naturali prosequi; nam cum haec differentia non tam ex obiecto formalis, quam ex principio in fluente in actum procedat, & haec principia non cognoscamus, nec

voluntati nostra in operatione subdantur; ut possimus pro libito utrius principio naturali, supernaturali excluso: efficitur plane supernatura, talem antem ditecte praecipi non posse, sed solum indirecte, quatenus nobis precipitatur, ut Deum amemus quantum cum diuinâ gratia possimus alias dignosceremus esse in gratia, si- cut cognoscimus praecipio amandi Deum nos satisficisse. Ita Coninch. de Charitat. d. 24. dub. 2. ann. 2. Palao tom. 1. israel. 6.d. 1. p.m. 3. num. 2. & alii.

Cum his opinor, iudicans, non obstat, pra-
cipi dilectionem, qua ex fide supernaturali
orientur, quæque ad salutem fit necessaria. Quia
non præcipitor directè, sed indirecè. Nō enim
præcipi nobis potest directè præstare, quod
nullo modo cognoscimus: At nos non cognos-
cimus supernaturali cognitione insigniri: Ergo
non potest nobis directè præcipi amor ex su-
pernaturali cognitione procedens.

DVBIVM III.

*An praeceptum affirmatum dilectionis
obliget cum primum quis usum rationis
assequitur?*

Obligat præceptum affirmatum tempore vlos rationis, ut quis ad Deum se convertat, omniāque sua in eum tanquam in ultimum finem dirigere. Quia consentaneum est creature rationali, ut suum Creatorem recognoscatur, ac diligatur. Et quia si pro eo tempore hæc obligatio negetur, contingere potest, ut existens in originali, ad rationis vnum accedens, venialiter delinquit, mendacium scilicet officiosum preferendo, & cum originali, & veniali è vita decadat. At tali peccatori non est locus assignatus: non infernus, quo decedentes in letali torquentur: non limbus, quia ibi non est pena sensus, quia veniale purgatur: non purgatorium, vbi Dei amici mandatae argenti in exemplum: ergo concedendis non est huiusmodi cauſa.

162 Non obligeat.

Minime obligat. Licet enim conueniens sit, ut quilibet se, scāque omnia in Deum dirigat, cum primum rationis vsum assequitur: at hoc ex obligatione fieri, nec suauitati legis diuinæ nec humana imbecillitatē confonum esse potest: immo potius videtur impossibile, nisi aliquo speciali superno lumine illustretur. Quia ad huius praecepti executionem requiritur illius perfecta cognitio: At ante vsum rationis nequeunt pueri perfectè cognoscere, quonam modo Deus sit super omnia diligendus: si vero vnu rationis accedente praecepto ligantur, sine illius ligantur cognitione. Profecto nullus est, qui cognoscat primum instantem, quod est sue rationis principium. Quomodo ergo ligari praecepto pro illo tempore potest? Ita Azorius parte prima, libro quarto, capite decimo, questione sexta, & libro nono, capite quarto, questione prima. Valentia. 2.2.d.3, quation. 19. punto tertio. Suarini. 1. mo quarto, de parit, disputatione undecima, sectione secunda, numero quarto, & quinto, & de Charitate disp. 5. sect. 32. n. 2. Sanch. l.2. Detal. c. 35. n. 7. Coninch. d. 24. sub. 3. n. 4. 8. & alii apud Azorium.

DEPARTMENT
MAYOR.
VIVIAN

三

三

140 Theologiae Moralis. Liber XLIX.

163 Fator, proximam rationem pro secunda sententia allatam conuincere, si tematur instantis rationis physicum: at si moraliter sumatur pro aliquibus horis, vel diebus, & si non ita conuincat, suo etiam modo efficaciam habet. Nam breui illo tempore vix possunt pueri perfecte instrui in iis, quæ necessaria sunt ad huius præcepti executionem. Cæterum raro vel nunquam instruuntur, quod est signum sufficiens non adesse pro illo tempore talem pueris obligationem. Admitto autem, post aliquem cum originali peccato, & veniali tantum mori; afferōque ad limbū puerorum defensurum; illique aliqua temporaria pena confusione orta ex displicente sui ob illam maculam esse puniendum. Mecum Coninch. *disputationes 24. de Charitate dubio 8. numero 40. & 41.*

enim non restat aliud eligendum. Si vero iam vel semel in vita dilectionis actum gessit, precepito satisfecit, nec tenebitur alium actum elicere. Sic nonnulli, quos pressis nominibus memorat. *Sotus 1.1.de nat. & gra. c.22. vers. Di. camus ergo.*

Tenetur plane elicere plures Charitatis 168 actus, nec præcepto satisfecit unicum in vita, *Totius* vel morte elicendo. Quia derogat admodum *omnium* amicitię diuinę, ut semel tantum in vita ad sui exercitium obliget. Nam si alia præcepta unicō actu contenta non sunt, sed plures expostulantur; sic hoc præceptum omnium dignissimum, vnicō contentum erit dilectionis actus. Ita Valent. Sanch. Sā, Coninch. & alii, quos refert, ac sequitur *Cast. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 1. pun. 4. num. 5.*

Primam sententiam communiter ab Auctoris reprobatam omnino reiicio. *Quia non* solum derogat amicitię Dei, uti secunda sententia Doctores assertū: sed quia permittit, in finem vite hanc reiici obligationem: neque arctat, ibi exercendam esse, si quis antea decursu temporis illi aliquando satisfecit. *Primum* *sententiam* *improb.*

D V B I V M IV.

An præceptum dilectionis obliget pro fine vite sola?

164 *Obligat* *pro solo vite fine.* **S**olum obligat præceptum eliciendi Char. statis actum pro vita fine. Quia dum vivimus, Deum, habituali dilectione prosequimur: actum autem amoris elicere oportet speciale dum morimur, è quo fortasse nostra eterna felicitas pendet. Sic Valquez de ponit. *ques. 86. art. 2. dub. 6. num. 11.* Et hoc speculatinè loquendo indicat esse verius Sancius in *select. d. 1. num. 11.*

165 *Non obligat pro solo vite fine.* Non obligat pro solo vite fine hoc præceptum, si pro aliquo tempore obligat. Quia hoc præceptum imponit ad rectam vite institutam, nosque actiones dirigendas in suū debitum finem, ad gratiam, & amicitiam cum Deo conferuandam: quæ omnia potius in principio, quam in fine vite locum habent. Ita Sanch. lib. 2. *Decal. c. 35. n. 8.* *Pal. tom. 1. tr. 6. d. 1. pun. 4. n. 4.* *Suar. de Char. d. 5. sel. 3. n. 1.* *Valentia. 2.2. d. 3. q. 19. pun. 1.*

166 *Primum* *sententiam* *reiicio.* Ego quidem iudico, primę sententię Auctores immerito in illud solum tempus hanc reiicare obligationem. Vnde si Charitatis præceptum obligat, pro aliquo tempore actum dilectionis elicere, aptius esse initium, mediumve vite, quam finem.

D V B I V M V.

Qui semel in vita huic dilectionis præcepto satisfecit: tenetur alium actum elicere?

167 *No tenetur* *plures actus* *dilectionis* *elicere.* Tempus huius obligationis est indeterminatum, & vnicum tantummodo. Vnde qui semel in vita huic præcepto satisfecit, non tenetur alium actum Charitatis huiusmodi elicere. Quia cum nullum tempus Deus assignet, quo diligi debeat, sed liberum homini relinquit, ut tempore à se electo obligationem exequatur; sit, mortis tempore obligatum esse si antea obligationem non implieuit; ultra illud

170 *Obligatur* *quidem.* Quia Deus non tam honorandus est externo cultu, quam interno corpore, quam mente. Sed præcipiens cultus internus, qui Deo exhibiti potest, est dilectio super omnia ergo hec est illo tempore præcepta. *Sic Sotus in 3. dist. 27. q. 9. n. 10.* Tabien. v. *Charitas. q. 10. Angel. v. Feria. num. 41.* Gabr. in 3. distinſt. 37. qua. 1. vnic. art. 3. Almain. qu. vnic.

Minime obligatur. Quia non quelibet honoratio interna, quæ diebus festis fieri potest, præcipitur sed solum quæ necessaria est, ut ab opere seruili abstineamus, & Missa intercessus sacrificii, solum namque huc præcepta sunt tam diuinum præcepto sanctificandi festa, quam Ecclesiastico. At hec prestari possunt, ut de se constat sine dilectionis actu, & ab homine in lethali existente; ergo. Ita Sanchez lib. 1. *Decalog. cap. 35. num. 8.* *citans D. Thomam, Nauarum, & alios.* *Suar. de Charit. d. 5. sel. 3. n. 1.* *Coninch. disputatione 24. dub. 1. num. 43.* Bonacina *disputatione 3. questione 4. de Charitate pun. 1. secundo.*

Hanc obligationem dierum festorum communiter Doctores merito reiiciunt. Nullus enim est, qui de hac omissione facta die festo accuseat. Ergo credibile non est, hanc inesse obligationem, alias Parochi tenerentur suis filiis deles de illa minere, & ad illius impletionem excitare, quod videmus à nullo fieri.

D V B I V M

Sect. II. De Charitate, Dubia. 141

D V B I V M VII.

An obliget Charitatis preceptum, accum
dilectionis elicere, cum quis
adulterii Baptismum
recipit?

Obligat plane. Quia suscipiens Baptismum,
oleum Christi Domini profiteretur, in
eiusque obsequio promittit toto vita tem-
pore perfueraturum. Decet ergo ut hoc pro-
positum diuina dilectionis actu obfirmet. Sic
Sotus l. i. de nat. & gra. cap. 22. casu 1. & liber. 2.
de iustit. qu. 3. art. 10. Valentia 2. 2. d. 3. ques. 19.
pun. 1.

Non obligat. Quia ad digne suscipendum
Baptismum, sufficiit attrito concepta ex metu
penitentiae, non amorem Dei super omnia non in-
cludit. Ita Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 35. nn. 9.
Suar. d. 5. de Char. sett. 3. n. 2. Coninch. d. 24.
dub. 3. num. 44. Palao tom. 1. tralat. 6. d. 1. pun. 4.
numer. 7.

Cum his opinor, sciens P. Valentiam in-
flare, secundae sententiae fundamento solum
probari, amorem Dei super omnia non requi-
ri tanquam dispositionem ad Sacramentum di-
gne suscipendum, bene tamen necessarium es-
se, ut quis rite, ac firmiter se Dei serum in
Ecclesia Christi, cui se aggregat, profiteatur.
Profecto neque ad hunc effectum iudicari, amorem Dei necessarium esse, et si conuenientissimum. Nam ipsis Baptismi susceptione cu[m]
attritione debita satis se serum Christi adul-
tus ille profiteret, & serum animum gerit
nunquam ab illius obsequio recedenti. Neque
opus est militi Christiano, omnia in Deum ex-
presse referre. Sufficit, si virtualiter referat per
propositum, quod habet, eius voluntati perpe-
tuo obsequaturum.

D V B I V M VIII.

Quoties Sacra Eucharistia sumenda est,
teneturne quis implere pre-
ceptum?

Votis quis ad Eucharistiam sumendam
accedit preceptum Charitatis instat, vt
actum dilectionis exerat. Quia sic cum Deo im-
time vienitur, & fructum Sacrae Communionis
vobis perecipiet. Sic Bannes 2. 2. q. 44. art. 1.
dub. 1. ad 3.

Non instat ad hoc Charitatis preceptum.
Quia ex D. Paulo, iuncto Tridentino solum
habeatur, debere se hominem probare ad Eu-
charistiam percipiendam media confessione, si
peccati ethalis conscientiam habeat. Ita San-
chez lib. 2. Decalog. d. 35 num. 8. Azor. tom. 1. q. 9.
cap. 4. qu. 1.

Exstimo obligationem huiusmodi sine fun-
damento, docti Bannes venia, esse appositam.
me heric Nullib[us] enim affirmatum est, si scripturam, &
concilium euoluerit per dilectionem actualiem
esse probandum peccato mortali carentem, ad

suscipiendo Eucharistiam. Vnde hanc obli-
gationem cum communi sententiam omni-
no reicio.

D V B I V M IX.

An obliget Charitati preceptum, cum
quis aliquid egregium opus,
difficile quidem, et ag-
gressurus?

Obligat quidem, cum Martyrium fidelis
est aggressum, vel alium egregium
opus difficile plane inire curat. Quia oportet
tunc animum ad difficultates superandas Dei
amore obfirmare. Sic Valent. 2. 2. d. 3. q. 19. pun.
1. citans Sotum.

Minime tunc obligat Charitatis preceptum.
Quia oratione, aliisque virtutis actibus potest
se fidelis communire, nec necessarium est ad
dilectionem Dei super omnia recurrere. Ita
Suar. d. 5. de Char. sett. 3. n. 2. Castro Palao tom. 1.
tralat. 6. d. 1. pun. 4. num. 9. Coninch. d. 24. du. 3.
num. 45.

Profecto eliciendi tunc dilectionis Dei actus
conuenientiam agnosco, obligationem autem
improbo. Quia fundamentum nititur, cum ora-
tione feren[s], ac Sacramentorum usus sit firmis-
simo, obligatum cordis fidelis stabilimentum, ad diffi-
cilia queque superanda.

Obligat
quidem.

Non obli-
gat.

Convenien-
tiam agno-
sco, obliga-
tum cordis fidelis stabilimentum, ad diffi-
cilia queque superanda.

D V B I V M X.

An debetas dilectionis Dei super omnia
actum gerere, cum magnum
a Deo accipis bene-
ficium?

Ebes profecto. Quia expedit redamare eū
qui te magno beneficio donans te amare
significat. Sic Sotus l. 2. de iustit. q. 3. a. 10. Valen-
tia 2. 2. d. 3. q. 19. pun. 1. casu 4. Tolct. l. 4. sum. cap. 9.
num. 10.

Non debes necessario. Quia ex beneficij
receptione solum iure naturē ad gratias exhibi-
tendas poteris obligari. Ita Sanchez l. 2. Decal. d.
35. n. 9. Suar. d. 5. sett. 3. n. 2. Coninch. d.
24. dub. 3. n. 45. & alij.

Cum his opinor. Nam primam sententiam
firma fundamento carere iudico. Acceptio
enim beneficij solum exigit (vti dixi) gratia-
rum actionem: & hanc non immediate post
beneficium acceptum; potest namque gratia-
rum actio absque letali aliquandiu differri.

D V B I V M XI.

An preceptum Charitatis obliget, quo-
ties quis blasphemantes
exaudit?

Obligat plane. Quia blasphemia Deo gra-
uis infertur iniuria, que quidem medio
dile

Debes
quidem.

Non de-
bet.

Ein/dem
sum mentis.

142 Theologiæ Moralis. Lib. X LIX.

Obligat dilectionis tuae actu quasi reparatur. Sic Sotus plane. lib. 2. de instit. quest. 3. art. 10. Nauart. summ. cap. 11. numer. 10. Valentia 2. 2. disputat. 3. quest. 19. punt. 1.

186 Minime obligat. Quia si tunc aliqua sit obligatio, Religioni est adscribenda, cui diuinum honorem defendere, & ei aduersum impide quod quis possit, incumbit. Ita Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 35. num. 9. Palao tom. 1. tratt. 6. d. 1. part. 4. num. 9. Coninch. disputation. 24. dub. 3. numer. 4.

187 Crediderim, immixto Charitati huiusmodi obligationem imponi, cum si qua sit, ad Religionem pertinere videatur. Imo ut haec obligatio etiam ex Religione sit, debet honor diuinus periclitari, nisi tu eius partes alsumas.

D V B I V M XII.

An huius precepti exequitio inflet cum graues insurgunt, maxime enim Dei tentatores, & illis consentiendi periculum adegit?

188 Instat quidem. **I**nstat quidem. Quia actus dilectionis Dei fortissime quaque grauissima tentamina debellat, & ad odium Dei ablegandum agnata est eiusdem dilectio. Sic Sanchez libr. 2. Decal. cap. 35. num. 9. Bonacini. d. 3. q. 4. de Char. pun. 2. numer. 2.

189 Non instat regulariter. Quia alii praesidiis roborari præcordia possunt, ad tentaniam que regulariter que superanda, consideratione seilicet gloriæ vincienti promissa, & pœnarum gennena succumbenti. Ita Coninch. dis. 24. d. b. 3. num. 45. & 55. Suarius d. 5. de Char. section. 3. numer. 3. & alijs.

190 Ide afferro. Existimo, obligationem actus amoris eliciendi ad tentationes vincendas affirmari non debere, nisi dilectio Dei medium esset necessarium, quod raro, vel nunquam præsumi potest.

D V B I V M XIII.

Instante mortis periculo, etiamsi peccati mortali conscius non sis, imo etiamsi illius conscius Sacramentaliter confitearis obligatus es Deum super omnia diligere?

191 Obligatus es. **E**s quidem obligatus. Quia licet certum sit attritionem cum Sacramento graviam conferre, quia tamen tibi non constat, huiusmodi attritionem habere, enti debes ad contritionem, vt sic saltē attritionis & tū elici: sicut enim tunc de aeterna salute, quam omnibus modis redere securam oportet. Addi, tunc demonem grauissimas tentationes immittere, scientem utique modicum tempus habere: Debes igitur animum in diuino obsequio meliori modo, quo valeas, obfirmare. Sic Valentia 2. 2. disputatione tertia, qualione 19. punt. 10 primo, casu septimo, Suarius disputatione quin-

11, de Charitate si Elione tertia, numero tertio, Coninch. disputatione vigesima quarta, dubio 3. numero 51.

Obligatus non es. Quia si ob incertitudinem attritionis, & gratiae obtentæ, deberes contritionem, & amorem Dei super omnia procura re, cum de illo amore nunquam certus sis, non solum semel, sed iterum atqueiterum obligatus es esse contritionem elicere. Nam cum de salute in aeternum perdenda, aut subsequenda agatur, omnibus modis tibi possibilibus lecra reddenda est. Item nullius lethalis criminis conscientis obligatus es, non solum dilectionem habere, sed & Sacramentum Penitentie recipere, vt ea via securam redderes (alatem, quæ forte Sacramento recepto pericitetur: quæ quidem concedenda non sunt. Ita Azorius tomo primo, libro nono, capite quarto, quæstio ne prima, Palao tomo primo, tractat. sexto, disputatione prima, punto quarto, numero nono. Sanchez, libro secundo, Decalogi capite 35. mme. ro nono).

Propterea hanc obligationem satis probabiliter adstrinx, & in praxi temper esse consulendum. At non est omnino certa, si peccati lethali conscientia non sis. Nam id puto conuincit secunda sententia appositi fundamento. Cui addiderim, ad tentationes vincendas, dilectionem Dei super omnia necessariam non esse, vt ipse Coninch fatetur: cum possis diuinum iudicij recordatione, & salutis aeternæ spe re committere. Quod autem conueniens sit ea summare animum, vt sic omnibus modis securior existas, non probat, te obligatum esse alias probaret, te esse obligatum actus omnium virtutum exercere, præcipue illarum, adactus quas tentaniam insurgunt, siquidem hoc exortamento securior eris. Ergo sufficit si in illo casu prætest, quæ moralē constituant securitatem.

D V B I V M XIV.

Quilibet adulterus tenetur anno singulis actum dilectionis eliere ex precepto Charitatis?

Tenenetur quidem. Quia ob beneficia iam accepta, & ob accipienda anno sequenti debetur proculdubio hoc ecclesi Numini obsequium. Sic Petr. Ledes. to. i. sum. tr. 3. cap. 5. post 6. concl.

Non tenetur. Quia id est nimis duuum, & ideo eius assertio nullo fundamento videtur. Ita Castro Palao tomo primo, tractat. sexto, disputatione prima, punto quarto, numero 10.

Cum eo opinor. Ceterum vt certum tempus huius obligationis affigimus, duplēcēm obligatiōnēm distinguo; aliam, quæ per se vi Charitatis oritur: aliam, quæ per accidens ratione alicuius adiungi, cui Charitatis dilectio est necessaria. Quando enim dilectio non est per se, sed aliunde necessaria, si illam quis omitat, non aduersus Charitatem, sed auersus aliquam virtutem delinquit. Exemplum exhibeo. In mortaliter existens vis ministrale, aut recipere ali-

quod

Sect. II. De Charitate. Dubia. 143

quod Sacramentum teneris peccatum ab animo expellere, ut digni ministri verbi gratia, Baptismum, aut Poenitentiam: quod nisi media attitione cum Sacramento Poenitentia, vel contritione, quae amorem Dei super omnia includit, fieri non potest. Si igitur tunc haec media omissa afflumere, & Sacraenta ministri non aduersus Charitatem, sed aduersus Religionem delinquentes, quia ex Religione obligatio dilectionis actum eliciendi, ortum habebat, casu quo Poenitentia Sacramentum non recipiebas. Porro de hac obligatione non est sermo, sed de illa, quae per se, & ex vi Charitatis oritur. Haec ergo obligatione existimo, quemlibet adulterum teneri non singulis annis, sed aliquoties in vita, ita ut non multo tempore hoc exercitium differatur. Signare autem tempus hoc fieri non potest, sed prudentis arbitrio est mensurandum. Reputarem vero trium annorum dilationem grauem esse. Nam qui tanto tempore diuinam bonitatem non reclamat, eam contemnere videtur, & in periculo eam offendendi, & humanis rebus postponendis constitui. Mecum Coninch. disp. 24. dubio 3. num. 53. Surius de Charitate. d. 5. sect. 3. num. 4. Monerim tamen, caro quilibet fidelem, nisi depravatus sit moribus, huius peccati reum existere; quia saepe conatur contritione, se ad absolutionem disponere, saepeque beneficia divina, & summam bonitatem considerat quibus ad effectum debitum amicitia excitat.

CAPVT XV:

Circa praeceptum Charitatis erga proximum.

DUBIVM XV.

Obligamurne ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

VPPONO, nos obligatos esse ex Charitate proximum sicut nos ipsos diligere. *Math. 22. Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Vbi particula sicut non qualitas, sed similitudinem denotat, quod frequens est in Scriptura *Ioann. 13. & 15.* Hoc est praeceptum meum, ut diligatis inicitem, sicut dilexi vos. *D. Thom. 2. 2. quest. 44. art. 7.* Athan. serm. 4. contra Arrian. Quæsiemus vero, num obligemur ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

Obligamur quidem. Quia Dominus eodem modo de precepto dilectionis proximi locutus est, ac de precepto dilectionis Dei. *Math. 22. Diliges Dominum Deum tuum, &c. Hoc est maximum, & primum mandatum.* Mox subiungit, Secundum autem simile est huic, *Diliges pro-*

ximum tuum sicut te ipsum. Sed præceptum dilectionis Dei obligat ad aequalum internum: ergo & præceptum dilectionis proximi ad actum internum obligabit. Sic nonnulli Euangelij Expositores.

Non obligamur. Quia ex Charitate solum tenemur diligere Deum, vel proximum, quatenus talis dilectio illorum cedit in bonum: at actus internus dilectionis in proximum in bonum proximi non cedit cum illi incognitus sit; cedit autem in honorem Dei, cui omnia patenti ergo respectu Dei tenemur amorem internum generare, & respectu proximi solum quantum est necessarius ad vitandum odium, vel ad opera misericordiae, & benevolentie signa illi debita exhibenda. Ita Scot. in 3. *dij. in fl. 30. §. Quantum ad hoc. D. Thom. 2. 2. quest. 25. art. 8. in corp. Lorca 2. 2. *felion. 3. disp. 58. numero 10.* Surius de Charitate, *disp. 5. sect. 4. num. 4. Coninch. d. 24. dub. 4. concl. 1. & 2. numer. 66. & 67. & alij.**

Profecto prima sententia ratio omnino concinuit, obligatos nos esse proximum amare, illiusque bonum expetere: sed huic obligacioni crediderim fieri satius amore ipsius Dei, qui saltem virtualiter est amor proximi iuxta illud 1. *Ioann. 4.* *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligat Deum, diligat, & fratrem suum.* Nam qui Deo placere in omnibus intendit, eiusque exequi voluntatem, necessario salutem proximi velle debet, illamque procurare, prout nouerit Deo placere. Amare autem proximum amore interno distincto ab amore ipsius Dei, non obligamur, nisi forte fuerit aliquando necessarius ad aliqua debita opera exhibenda.

199
Non obligamur.

200
Auctoris resolutio.

DUBIVM XVI.

Si proximus offensor ultra humilem venie petitionem venia iniuria tibi illate satisfactionem offerat sufficiensem: vel iniuria talis sit condonans, ut request reparari, uti in nece filij, aut parentis contingit: poterisne actionem iniurie coram iudice prosequi?

CERTAM est ex fide te obligatum esse tam iure naturæ, quam divino peccatores, & inimicos diligere. Quia sunt vere proximi ad Dei imaginem creati, & supernaturalium capacies bonorum, ob quæ digni amore obliquitur. Ex hac obligatione infertur, te non posse peccatori, aut inimico velle malum aliquod, qua malum illius est. Quia hoc intrinsece malum est, & nulla ratione valet honestari. Et obligatum esse iniurias remittere toto ex corde, etiamsi offensor non petat, hoc est, obligari à voluntate vindictæ abstinere, qua malum iniuriantis est; immo te ita cum inimico portare, ut neque ipsi, neque aliis præbeas suspicandi fundamentum, te adhuc souere inimicitias. Quia ex obligatione Charitatis teneris nemini scandalum excitare. Unde non licet inimicum, quia inimicus est ab oratione, auxilio, beneficio

201
Nonnulla suppono.

neficio excludere. Et salutarem resalutare, si inimicitia publicæ sint, & antea resalutare solitus fueris. Et ei veniant petenti aliqua exhibere signa, quae significes, eum in amicitiam recipere. Quia omisso talis signi in ea occasione odij existente documentum. Profecto in hac amicitiae significatione non comprehendo satisfactionis debitæ pro iniuria remissionem. **Quia** non obstante petitione venia poterit offensore satisfactionem debitam coram Iudice peteret. **Quia** perit quod sibi debetur, & quod Iudex teneat facere. Certa haec. Dubito autem, num possit coram Iudice actionem iniuriae prosequi, si offensore ultra humilem veniam petitionem iniuria tibi illata sufficien- tem satisfactionem offerat, vel iniuria talis sit conditionis, ut reparari nequeat, ut in filii, aut parentis nece contingit?

Non potest. **Non potest.** **Cap. Si quis constitutus distinct. 90.** Fabianus Papa dicit: **Si quis ob iniuriam acceptam grauiter contristatus est, & satisfactionem oblatam noluerit admittere, grauissimus paenit ad id est compellendum.** Et quia vide- ris ex affectu vindicta in actione illa, post satisfactionem oblatam persistere. Sic Beja parte prima summe casu decimo. Azorius par- te tertia, libro duodecimo, capite de imo tertio, questione septima, inclinat Sylvest. v. Charitas, question. 9.

Poteris sane. **Quia** Iudices sunt constituti à Republica, ut delinquentes puniant, & offendit satisfactionem exhibeant: ergo offensus hanc punitionem postulans, hanc satisfactionem exquires, non petit aliquid illicitum, sed potius quod iustitia vindicativa est conformatum. Ergo huiusmodi peritio non debet in signum vindictæ reputari. Ita Suarius de Charitate disputatione quinta, sectione quinta fine. Coninch. disputatione vigesima quarta, dubio sexto, numero 103. Lorca 2. 2. sectione tertia, disputatione vigesima quinta, numero tertio. Bonacina disputatione 3. questione 4. de Charitate puncto tertio, numero quinto. Sancius in select. d. 2. numero 11.

204 **Auctoris refutatio.** **Iudico,** primam sententiam regulariter con- fulendam esse. **Quia** rarus est, qui ex amore iustitiae, & non ex vindicta affectu punitionem iniuriantis petat. Attamen si protestetur, non ex affectu vindictæ, sed iustitia accusationem instituere, & punitionem iniuriantis petere: vrgendus quis non est, ut desistat, neque ob id est absolutio deneganda. Addiderim cum Sancio, non solum tibi esse licitum, coram Iudice vindictam iniuriantis petere, hoc est, de- bitam punitionem: sed etiam à Deo, dummodo in petitione vindictæ ultra meritum culpæ non excedas. **Quia** petis quoddam virtutis opus scilicet delinquentis punitionem factam ab eo, qui potestatem exercit puniendo. Porro **Cap. Si quis constitutus,** solum probat, grauiter compellendum esse eum, qui satisfactionem iniuriantis non vult admittere, ut odium deponeat. Sic explicat Valentia 2. 2. disputatione tertia, questione secunda, punto secundo, circa finem.

DVBIVM XVII.

An peccet quis contra Charitatem, si constitutus in æquali necessitate bonorum, que ex obligatione conferuare debet, ut vita, & corporis: cedat sui conservationi, ut vita, & corpus proximi conservetur?

Scio, pro bono Reipublicæ debere quemlibet fortuna bona, imo & vitam expende. **Statu quo** re. Scio, non tenere in æquali sua, & alterius fons, necessitate aliun sibi præferre. Scio, in bonis fortuna posse præferre sibi proximum. Dubito vero, an peccet contra Charitatem, si constitutus in æquali necessitate bonorum, que ex obligatione conferuare debet, verbi gratiæ, vita, & corporis: cedat sui conservationi, ut vita, & corpus proximi conservetur?

Peccat quidem. **Quia** Charitas obligat propriam, & alienam vitam conferuare, & certe paribus prius obligat propriam, deinde alienam. **Quia** propria vita magis est cuique coniuncta. Ergo contra Charitatis obligacionem precedit, qui hunc ordinem pertinet: ergo peccat. **Sic** Diu. Thom. 1. 2. questione vigesima sexta, articulo quarto, Paludanus in quatuor distinctione decima quinta, questione tertia, articulo secundo, conclusione tercia. Gabriel ibidem distinctione decima sexta, questione quarta, articulo secundo, conclusione prima, & Diu. Augustin. 1. de mend. v. cap. 6. ait: **Si quis exponat vitam corporalem propriam pro vita corporali alterius;** iam non diligit proximum sicut se ipsum, sed plusquam se ipsum; **quod sane doctrina regulam excedit.**

Minime peccat, sed potius opus gerit laude- Ni peccat. **bile.** **Quia** non tenetur quis propriam vitam ita conferuare, quin possit eam periculo ob aliquem honestum finem exponere. Sed conferuare vitam proximi est finis honestus, & proprius virtutis Charitatis, & fortitudinis: ergo non peccat, si ob hunc finem vitam propriam exponat. **Sic** Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. numer. 1. Coninch. disputatione 2. 5. dubio 6. numer. 8. citans alios.

Ego quidem vni, & alteri sententia adhaereo verum vtique continentis. Prima enim pro- cedit, quoties nulla specialis ratio adegit vitam propriam exponendi, nisi alienæ conferuatio, ut contingit, cum illam quis exponit non pro amico, nec benefactore, nec Reipublicæ necessario: sed pro extraneo. Secunda vero proce- dit, cum aliqua specialis intercedit ratio, scilicet ostendere amico debitum officium, gratificari illi beneficia, alicui utilitati communi pro- videre. **Quia** tunc non amat proximum quis plusquam se, sed opus virtutis pro vita diligit. Huius mentis inuenio esse Suarium d. 9. de Ch. sect. 3. n. 7. & Valentiam 2. 2. d. 3. qu. 4. concl.; Et hic dicendi modus Ferdinandus à Castro tom. 1. tract. 6. d. 1. punt. 8. num. 5. & mihi probabilior appetet.

DVBIVM

Sect. II. De Charitate , Dubia. 145

D V B I V M XVIII.

Teneturne quis unum proximum pre alio
diligere?

¹⁰⁹ **N**on tenetur. Quia 1.1. de Doctr. Chrl. cap. 8. fatur: Omnes homines aquae diligendi sunt, sed cum omnibus prode se non possit huius potissimum consulendum est, qui pro locorum, vel temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatis co*strictus* sibi quasi quadam sorte iunguntur. Vbi distinguit Docto*r* eximiū dilectionem à beneficentia, & in dilectione affirmat omnes debere esse aequales, secus in beneficentia. Quod clarus dicit ad cap. 6. Galat. Operamur bonum ad omnes, maxime ad domésticos fidei. Omnibus, (inquit,) pari dilectione vita optanda est: et si non omnibus eadem possint exhiberi dilectionis officia. Sic Augustinus.

¹¹⁰ **T**enetur quidem aliquando unum pre alio diligere. Quia vnu*s* pre alio sibi, & Deo coniunctior est. Quod non solum intelligendum est de dilectione in effectu, id est, in exteriori beneficentia; sed etiam in affectu. Ita D.Thom. 2.2. qu. 6. art. 6. Valen. 2. 2. dis*p*. 3. qu. 4. punt*b*. 4. Torres di*putat*. 76. Surius de fide, dis*p*. 9. se*ction*. 4. a numer. 2. Coninch. dis*p*. 25. dubio 8. numer. 112. Bonacina dis*p*. 3. qu. 4. de Charitat. punt*b*. 5.

¹¹¹ **H**anc sententiam certam omnino esse iudico. Quia in effectu non potest aliquem quis pre indico, pre alio diligere, quin simul in effectu illam pre alio diligat. Diligere enim in effectu unum pre alio est conferre illi bonum aliquod, altero omisso. Haud alter in effectu unum pre altero diligere est, velle conferre illi bonum, omisso altero. Ergo impossibile est, te posse, & teneri unum proximum pre alio in effectu diligere, quin simul in effectu teneatis. Nec obstat Augustinus. Omnes enim ex parte nostra sunt aequaliter diligendi, quia omnibus debemus velle aequae benefacere, si omnibus possimus. At calu, quo omnibus non possimus professe, tenemur coniunctiorem minus coniunctio preferre, & hoc velle.

D V B I V M XIX.

An coniunctio spiritualis sit naturali preferenda in spiritualibus?

¹¹³ **C**ertum mihi, in necessitatibus temporalibus debet patrem carnalem spirituali prefertur. Et filium naturalem spirituali subdit: & sic de reliquis. Quæsi*erim* vero, an coniunctio spiritualis sit naturali preferenda in spiritualibus, verbi gratiâ, an pater naturalis preferendus spirituali sit, & filius naturalis spirituali, nempe subdit in spiritualibus necessitatibus?

¹¹⁴ **P**referenda est spiritualis coniunctio. Quia in spiritualibus bonis videtur pater spiritualis nobis coniunctior, quam carnalis. Sic Bonacina. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

d. 3. q. 4. de Charit. pun. 5. Abul. in Matth. qu. 66. Reginald. lib. 4. num. 317. Valentia 2. 2. d. 3. q. 4. pun*b*. 5.

Minime est preferenda. Quia carnalis coniunctio non solum obligat ad prouidendum sic coniunctis in bonis temporariis, sed præci. preferenda. pue in spiritualibus, vtpote magis necessariis: ergo obligat ad preferendum hos sic naturaliter coniunctos eis, qui solum extrinsec*s*, & in spiritu sunt coniuncti. Ita Suar. d. 9. de Charitat. f*elt*. 4. n. 19. Coninch. dis*p*. 25. dub. 8. numer. 112. & alijs apud ipsos. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun. 10. num. 7.

Fateor me decreuisse, primam defensare sententiam, cum Dini Ambrosij hec verba perlegi 1.1. offic. c. 8. Neque enim minus vos dilo*opinor*. Cum his quos in Evangelio genui, quam si in comingio suscepissem, non enim vobementior est natura ad diligendum, quam gratia. Plus certe dilige& debeamus quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam quos tantum in hoc saculo. Attamen re attentius considerata, existimo, Ambrofum loquutum esse de amore quo ipse spirituales filios prosequebatur, non de obligatione illos pre alii amandi. Cum autem dicit, plus esse diligendos, quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam tantum in hoc saculo: exponi potest Diu*s* loquutus vel de amore complacentia, vel certe extra casum necessitatis: vel non comparasse spiritualiter coniunctos cum iunctis carnaliter: sed absolu*e* sanctos cum peccatoribus, & tunc certum est, sanctos esse magis diligendos.

D V B I V M XX.

An cum consanguinei minus sancti, vel forte peccatores sint extraneis sanctis preferendi?

Preferendi non sunt, sed sanctiores extra-nei. Quia hi sunt Deo magis coniuncti: sed non sunt. Preferendi charitas primò Deum respicit: ergo primo eos respicit, qui Deo sunt coniunctores. Et quia sanctiores à Deo pre alii diliguntur: ergo qui eos pre consanguinei minus sanctis, vel peccatoribus diligenter, se diuinæ voluntati conformaret. Sic Gabr. in 3. dis*p*. 19. a. 2. concl. 7.

Non sanctiores extranei, sed consanguinei minus sancti sunt preferendi. Quia ex charitate preferendi obligamus sanguine iunctis, qui nobis iuncti sunt. sunt, succurrere: At sanctitas hanc nobis obligationem non inducit: ergo. Ita Surius de Charitate disputation. 9. section. 4. num. 19. Coninch. disputation. 25. dub. 9. numer. 140. ex Diu. Thom. communiter recepto 2. 2. qu*b*. 26. artic. 7.

Existimo, consanguineos, eti peccatores sunt, sanctiores extranei esse preferendos. Hoc defen-tum in spiritualibus, tum in temporariis in do-cu*lo*. Quia Charitas naturam perficit, sed natura inclinat amare nobis sanguine, coniunctos, potius quam meliores, ac sanctiores: ergo sunt in dilectione preferendi. Fateor sanctiores esse Deo magis coniunctos, & obiecte magis diligibilia secundum se: ac proinde magis amanda amore complacen-tia.

N tiae

146 Theologiæ Moralis. Lib. X LIX.

tie, non approbationis. At non sunt obiecta, quæ ex obligatione sint magis diligenda amo-
re absoluto, & appreciativo. Alias obligatus ef-
fes sanctiores diligere illisque prouidere po-
tius quam tibi in peccato existenti.

D V B I V M XXII.

*An mater sit patri in dilectione pre-
ferenda?*

D V B I V M XXI.

*An frater amico, & benefactori prefe-
rendus sit in extrema necessitate?*

220 **S**æpè amicitia ita arcta esse potest, & bene-
Nonnulla ficiencia ita eximia, ut coniunctionem con-
sanguinei intra secundum gradum euincat. So-
lum est dubium de consanguineis in primò
gradu, nempè de filio respectu patri, & de
patre respectu filii, & de fratribus inter se: an
hi necessariò præferri debeant semper amico,
ac benefactori insigni? De patre, filio, & vxore
terè omnes Doctores sentiunt, esse necessariò
præferendos cuilibet amico, & benefactori
ob horum strictissimam coniunctionem. So-
lum casu, quo pater, filius, & vxor obligationi
sui muneric non satisfecerint: sed potius con-
trarium agere procuraverint, existimat plu-
res Doctores, nos posse amicum, & benefacto-
rem insignem illis præferre, non tam ad id
teneri. Suares disputatio nona, de Charitate
sezione quarta, numero decimo quinto, & alij. At
in praesenti fratrem comparo cum amico, & re-
quiro, num in extrema necessitate frater amico
sit præferendum?

221 **P**räferendus est. Quia Proverb. 8. dicitur,
Praferen- *Vir amabilis ad societatem magis amicus erit,*
dus est. *quam frater.* Vnde raro erit lethale piaculum
amicorum, & benefactori fratrem postponere. Sic
Lorca 2. 2. quæstione vigesima sexta, articulo 9.
númer. 4.

222 **N**on est præferendus. Quia fraternitatis
Non est coniunctio est nimis stricta, quam derogari
præferendus. Non est. non decet ob quacumque signa amicitiae, &
beneficiencia. Profecto ad exaggerationem
amicitiae alieuius virtutum fraternali dilectionis
comparatione, & dictitamus, illos amare, ac
si fratres existenter: ergo fratres amicis sunt
necessario præferendi. Ita D. Thom. 2. 2. que-
stione vigesima sexta, articulo sexto, & nono,
Coninch disp. 25. dub. 9. num. 15. Valent. 2. 2.
disp. 3. qu. 4. num. 5. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun.
10. num. 11.

223 **E**go existimmo, semper esse lethale, in extre-
Autoris ma necessitate amicum, vel benefactorem fra-
tri præferre, nisi casu, quo frater iura fra-
ternitati violasset, vel amicus esset insignis ad-
modum benefactor. Neque putarim Proverb.
testimonium huic doctrinæ obstat. Ibi enim
solum significatur societas amici nos amplius
delectari, quam cuiuslibet consanguinei; vel
significat, interdum amicum esse nobis fide-
liorem, & vitiorum fratre. Ex quo ta-
men non sequitur esse in ne-
cessitate præferen-
dum.

Comparo iam coniunctos in eodem ordi-
ne, quosnam debetas preferre, cum omni-
bus occurrere non possit. Et quidem commu-
nis sententia est, in coniunctione naturali pa-
trem omnibus esse præferendum, secundum ma-
trem, tertium vxorem, quartud filios. Quia illo
ordine sunt tibi coniunctiores. Coninch. d. 25.
de Charitate dub. 9. num. 149. Bonacina. dispu-
tation. 3. question. 4. punt. 5. mm. 2. Valentia 2. 2. dispu-
tation. 3. question. 4. punt. 5. Suaris disputation.
9. section. 4. à mm. 5. Quesierim vero an hic
communis ordo possit inverti, vt mater pati
sit præferenda?

Präferenda quidem est patri. Quia mater
magis amat filium, & in eius educatione plus
laborat. Sic aliqui Doctores, quos premissis nomi-
nibus memorat Cast. Pal. citandus.

Minime patri præferenda est. Quia pater
est filij præcipuum principium, ob cuius cau-
sam tenetur arcuus, quam mater filio prouide-
re, & illius curam gerere. Ita Coninch, Bo-
nacina, Valentia, & Suaris ubi supra, Castro
Palao tom. 1. tract. 6. disputat. 1. punt. 10.
numero 13.

Iudico retinendam esse communem senten-
tiā. Nec enim ratio pro prima sententia
adducta præponderant ei, quam pro secunda sententia
indicaui.

D V B I V M XXIII.

*An uxor sit preferenda parenti-
bus?*

Est præferenda. Quia Gen. 2. dicitur, *Quam.* 118
obrem relinquit homo patrem suum, & ma-
trimoniū, & adhæredit uxori sue. Et Attrib. 19. Do-
minus, *Iam non sunt duo, sed una caro.* Sed quilibet
se ipsum præferre debet parentibus: ergo
etiam uxorem. Sic nonnulli apud Castrum Palao
tom. 1. tract. 6. disp. 1. punt. 10. num. 10.
numero 13.

Präferenda non est. Quia esto sit marito in-
timi vinculo coniuncta, parentes sunt filiorum
præcipuum principium. Ita ex communis sen-
tentia Palao tom. 1. tract. 6. disputat. 1. punt. 10.
numero 13.

Idem affirmo. Nam præmissa sententia funda-
mentum solum probat, quod electione sua, *læcione*,
tus vxorem esse præferendam, & quod es-
qua ad domus gubernationem pertinent: non
ramen quod extremam necessitatem.

D V B I V M XXIV.

An filii sint parentibus præferendi?

Präferendi sunt parentibus. Quia amor 231
filiorum est antiquior, & cura illis prouidet. Präferen-
dior sunt.

actior est in patre, quam in filio respectu parentis iuxta illud 1. Corinth. 12. Nec enim debent filii parentibus thesanizare, sed parentes filii. Sic Valentia 2. 2. disput. 3. ques. 4. punto 5.

²¹⁴ Praferendi non sunt filii parentibus in causa necessitatis. Quia beneficium à patre accepto parenti, prout est omnium maximum: siquidem ex illo esse haud simus. Ergo sicut Deus omnibus præferendos est, quia nobis contulit esse; ita ita modo pater omnibus debet præferri. Ita Coninch. d. 2. dub. 6. num. 142.

²¹⁵ Credo parentes semper esse filii præhabendos. Fateor, appetitum sæpe inclinare magis ad filiorum amorem, quam parentum: eaque de cœla facilius patrem amare filium, quam è contraria tamen inde inferatur, patrem non esse præferendum: cum Charitas, & inclinatio naturalis rationalis ad patrem potius, quam ad filium propendeat. Nec contrarium ex Pauli testimonio colligitur; solum enim probat, extra necessitatem filios, præcipue non emancipatos esse parentibus præhabendos; quia filii sub cura, ac prouidentia parentum existentes, non tenetur pater tum in temporalibus, tum in spiritualibus prouidere, & pro maiori illorum profectu inuigilare. Addo, neque etiā extra necessitatem in temporalibus teneri filium, etiā possit, prius aliis filiis prouidere, quam parenti quia prouidens parenti prouidet, & sibi cum bona parentis iure hereditatis ad ipsam deuenient, & nemo tenetur aliis cum iactura propriorum bonorum extra necessitatem occurrere.

DUBIVM XXVI.

An possit quis peccatorem extrema necessitate laborantem iusto eadem affectu preferre?

Non potest. Quia id præcipere videtur. A postolus ad Gal. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime ad omnes fidei. Id est ad eos qui vere fideles sunt credendo scilicet, & operando. Ergo iustus extrema affectus necessitate prius est succurrends, quam peccator. Haud igitur potest quis peccatorem iusto præponere. Sic Coninch. d. 25. dub. 9. n. 142.

Potest quidem. Quia in peccatore est externe damnationis periculum, quod in iusto non adest. Ita Bonac. disput. 3. question. 4. punct. 5. num. 3. fine.

Ego quidem existimo, ceteris paribus fidem, & iustum infidelium, ac peccatoris esse prærendum: sicut & magis iustum minus iusto. Quia in illo genere coniunctionis arctius nobis coniunguntur. Ceterum credo, nos posse (etsi non teneamur) peccatorem temporali necessitate extrema affectum iusto præponere. Quia in peccatore viderit simul cum corporali necessitate spiritualem adesse. Plura mitto, te ad Volumen de Præceptis Decalogi remittens, vbi plura digesi.

²³⁷ No potest.
²³⁸ Potest planne.

²³⁹ Authoris
resolutione.

DUBIVM XXV.

An filij sunt præponendi uxori?

²⁴⁰ Sunt præponendi. Quia vxor propter filios præponendi. Sunt gignendos assumuntur. Ergo filii sunt uxori sunt, præponendi. Sic Valentia 2. 2. disput. 3. ques. 4. punto 5.

²⁴¹ Præponendi non sunt. Quia vxor est filio- præponendi rum principium: & quia marito est intimo vinculo coniuncta: ergo in necessitate filii est præponenda. Ita Suar. d. 9. f. 1. art. 4. n. 5. Bonac. d. 3. q. 4. punct. 5. num. 2. Coninch. d. 2. dub. 6. n. 146. & alij.

²⁴² Cum his probabilitas opinor. Neque enim propter vxor solum propter filios assumuntur, sed ad vi- tate solitum, & societatem. Copula autem est, que propter filios gignendos, vel sedanda ten- tamina tantum est assumenda. Monuerim au- tem, inter hos consanguineos adeo stricte in- ductos, mortale non esse assignatum ordinem in- verttere, (si patrem, & matrem, excipias extre- me necessitate laborantes.) Quia excessus coniunctionis non est ita grauis: & quia non est sat constans, qui excedant. Quia ultra vincu- lum coniunctionis naturalis, addidit beneno- lentia vinculum. D' Thom. qu. 26. art. 10. Regi- nald. 1. n. 311. Bonac. disput. 3. q. 4. punct. 5. nu- mer. 2.

CAPVT XVI.

Circa externum Charitatis effec- tum, qui est Eleemosyna.

VARIOS enumera Charitatis effectus, alios internos, exteriores, alios interni sunt conplacentia, desiderium, gau- dium in bono Dei, & proximi, misericordia in proximum, que in compunctione aliena misericordia con- sistit: de quibus nil speciale annotandum o- currit. Legi D' Thom. 2. 2. q. 2. 28. 29. & 30. vbi eos apprime exponit. Alij sunt effectus exteriores, quorum primus est generalis (scilicet Be- neficencia, que, ut ait Doctor Angelicus q. 31. communiter receptus, consistit in faciendo ali- cuius bene). At quia duplicitate proximo facere bene potes, corporaliter scilicet, & spiritualiter: ideo Beneficencia in corporalem, & spirituali- lem dividitur. Corporalis Beneficencia sibi no- men *Eleemosyna* arrogat: spiritualis vero *Corre- pio* vocatur. Et iuxta hanc divisionem primo de Eleemosyna, secinde de Corripione sermo procedet.

²⁴³ De Char-
tatis effec-
tibus.

DVBIVM XXVII.

An in extrema necessitate ex necessariis statui, & superfluis naturae tenetur quis proximo subuenire?

²⁴¹ **Certare co.** R Ecco ex sectione tripli esse proximi munem: vna, ex quibus facienda est elemosyna, alia esse necessaria, alia superflua: non esse obligationem ex Charitate proximum egenum inquirendi, sed sufficere, si paratus sis ei subuenire, dummodo Praesul non existas: obligationem ex Charitate solum esse, quando proximus necessitatem patitur alias non subleuandam. Quæstierim verum, num in extrema necessitate ex necessariis statui, & superfluis naturæ tenetur quis proximo subuenire?

²⁴² **Tenetur quidem!** Teneatur quidem. Quia alias nullum esset elemosynæ præceptum, si pro hoc tempore non obligaret conuenientia statui, quæ naturæ necessaria non sunt, ergo non tribueret. Neque Charitati fieret satis, si bona temporaria tibi non simpliciter necessaria pro vita proximi non expenderes. Sic fere omnes Doctores cum D. Thom. 2. 2. 2. 3. 2. art. 5. in corp. Medin. de elemosyn. qu. 3. §. verum. Valentia 2. disp. 2. qu. 9. punct. 4.

²⁴³ **Non teneatur.** Non tenetur. Quia non videtur obligandum esse, vitam proximi conseruare cum tam gravi cius detimento, quale est fieri miserum. Et quia non obligatur arctius vitam proximi conseruare, quam propriam, sed propriam non tenetur conseruare cum proprij statutis amissione: alias omnes opes deberet in curatione alieuius infirmatis expendere, si hac via sanandum sciret, & è contra mortitatum. Et quia Reipublica utilis videtur nobilem retinere statum, quam priuatum pauperem è viuis excedere. Ergo non tenetur quilibet nobilis, adiuves à suo statu cadere, vt vitam cuiuslibet conseruet. Ita Coninch. disputatione vigesima septima, dubio octavo, à numero 134. Castro Palao tom. 1. tractat. 6. disputation. 2. punct. 2. numero sexto.

²⁴⁴ **Hanc sententiam probabilem esse putarim.** Profecto si bona expendenda sint tuo, tuo rumque ita necessaria, vt absque illis nulla ratione conseruari possit statu: sed necessario ab illo cadere debebas: censeo esse satis probabile, te non esse obligatum ea proximo particuliari extrema necessitatem patienti elargiri. Non enim obstat, vitam esse bonum longe nobilius cunctis fortune bonis, vt teneatis omnia tua bona pro vita cuiuslibet expedere: quia si non potes ea expendere, quin tuam vitam miseram efficias, non teneres te miserum reddere, vt alium in vita conserueres. Esset enim obligare te ad malum, aque graue sustinendum, quale est illud quod à proximo vitare contendis: quod nullo modo Charitas distare potest. Intuiderim, te non esse obligatum magnas dinitias expendere, verbi gratia, ter, vel quatuor malle aureos pro cuiuslibet priuati vita redimenda, etiam si obinde ab statu cadere non deheas. Quia illi sumptus in morali estimatione, &

quoad Reipubl. cę utilitatem prioris prius ti hominis vita est. Coninch. disputatione 27. num. 143.

DVBIVM XXVIII.

Extra necessitatem extremam obligaturne quis elemosynam facere sub grani piaculo?

²⁴⁵ **N**ON obligatur. Quia Charitas quem obligare non potest ad subueniendum proximo auctori vinculo: quam ad subueniendum gatur sibi: At sibi non est obligatus subuenire in granis necessitate, sed eam libenter pat propter Deum potest: ergo nec proximo tenetur. Certe si grani proximi necessitatibus quis obligatus succurrere, cum haec necessitates sapienter, non posset filii thelaurizare, nec ad fundandas Ecclesiam, (verbi gratia) obliterare diuitias. Sic Gabriel. in 4. diff. 16. ques. 4. 2. conclus. 4. Medin. C. d. de p. n. r. v. r. t. s. quæ necess. dandi elemos. Gerson. 2. part. al. h. b. 3. littera O. & alijs plures, quos referunt Valquez opus. ul. de elemosyn. cap. 1. dub. 3. Stuarus d. p. 1. f. 3. & Coninch. d. p. 27. dub. 8. manco. 18. Et probabile reputat. Bonacin. d. 3. q. 4. p. n. 6. num. 8.

Obligatur quidem, si superflua statu habeat. Scens si solum necessaria habeat statui. Quia iure gentium dominia rerum sunt introducta: at credendum est, celsa taliter introducta, vt quilibet assimilat, quæ sibi necessaria sunt, & liqua gentibus distribuantur: alia inordinata estet rerum diuisio, & contra ordinem Charitatis: ergo ex eo præcisè, quo quis habeat superflua, cogitur in pauperes distribuere. Ita Cajetan. 2. 2. question. § 2. articul. 5. Valentia 2. 2. disputation. 3. question. 9. articul. 4. § 2. Bannes ibi, ques. 32. articul. 3. dub. 2. Torres disputation. 81. dubio 2. Reginaldos libr. 4. num. 2. 5. Lorca 2. 2. dub. 39. numero decimo quarto, & vigesimo secundo, Bonacin. citat. num. 8.

Ego autem existimo eum obligari sub grani piaculo elemosynam elargiri proximo gracie indigenti ex superfluo statui praesentis. Quia Charitas illam obligat, vt proximi grana dampnum evitare procurat, quando sine grani dampno proprio id agere potest: ideoque si domini proximitate conflagrare aspiciat, & facile, quis valerat impetrare mortaliter delinquat, si non impediatis expendendo aliqua bona, quæ illius praesentis statui necessaria non sunt, & ex alio capite quantitas magna non sunt, haud gracie parietur incommodum. Igitur ea expendere tenebit. Suan. mecum d. 7. f. 3. n. 5. Coninch. d. 27. dub. 8. n. 12. 5. Porto in communis necessitate pauperum obligatum eum esse crediderim elemosynam aliquoties facere ex bonis, quæ illi necessaria non sunt ad praesentem, & futuri praetensionum statutum acquirendum, & conseruandum: si sunt necessaria, vt cōmodius illos statutus valeat sustinere. Quia diues habens superflua, & elemosynam longo tempore omittens plurimis egenis expostulantibus, gracie detrimentum Reipublice infert, cū totum onus aledi pauperes, in ipsam transferat, neq; illi subficiū praeter.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 149

præster, cum facile possit. Neque obstat, omissionem cuiuslibet elemosynæ non esse peccatum mortale, immo nec veniale, quando voluntatem habes alius succurrendi, & de facto alius succurrit. Quia si ex voluntate cares, & nemini intendis succurrere, proculdubio delinquis. In priori enim casu iam aliquo modo Reipublicæ onus alienas, eique lumbidum preßas. At in secundo Rempublicam grauas, & te inhumane, ac durum ostendas, aliusque impetratis præbes documentum. Legi Valentianam disputatione vigesima septime, dubio octauo, numero 31 & Bonacinam dis. p. 3. question. 4. punct. 6. num. 8.

D V B I V M X X I X .

An in casibus in quibus quis obligatus est elemosynam facere: enetur ex iustitia?

148 Tenerit non solum ex Charitate, sed ex iustitia. Quia ex iure naturæ omnia erant communia ante diuisionem, iisque gentium diuisionem introduxisse: sed non est credendum, diuisionem introduxisse cum violatione Charitatis: ergo cum Charitas obligat relinquare egeni bona necessaria, iam illa bona cellant esse illius, cui iure gentium fuere applicata: ergo manent communia, ac proinde illius, qui illis indiget. Porro index cogere potest habentem superflua, ut egenis succurrat, ab illo que bona tanquam iniuste detenta auferre: ergo ipsis ante talen coactionem ex iustitia tenebatur. Sic Caicetan. 2. 2. questione decima octaua, articulo quarto, Aragon. questione trigesima secunda, articulo quinto, Turcrecret. ad Cap. Si feneraueris, oportet quies sexta divisione, Sarmiento libro secundo, de redditio. Ecclesiastice, parte tercia, capite quarto, numero tertio. Diu. Thom. 2. 2. question. 118. articulo quarto, ad secundum, vocat hoc debitum legale, quod condistigit contra morale debitum: proinde docer esse ex iustitia.

149 Non tenetur ex iustitia, sed ex sola Charitate. Quia proximus duplicit tantum genere bonorum potest indigere ad indigentiam propulsandam, scilicet nostris actionibus personalibus, vel bonis fortuna iam à nobis possessis. At nullum ex eiusmodi bonis tenetur ex iustitia in eius obsequium impendere, sed solum ex Charitate: ergo. Et quidem de personalibus actionibus videtur manifestum. Non enim ob necessitatem alterius amittis libertatem tibi à natura donata, neque servus indigentis efficeris: sed, & quae liber manes, & quae dominum retines actionem, ac si nullus eis indigeret: ergo non delinquis contra iustitiam eas actiones denegando. De bonis autem iam à te possessis sic probro. Quia licet iure naturæ illa bona ante possessionem nullius essent, ideoque communia dicuntur. At semel à te accepta, & collecta, tua quidem sunt. Neque ob indigentiam alterius desinunt esse tuas: quod à fortiori militar in pecunias, vestibus, accibis, que tua, vel tuorum industria laboreque sunt comparata: ac proinde sunt fructus ma-

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

gna ex parte personales, quorum dominio priuari ob viiius indigentiam potes. Ita Nauarr. summ. cap. 24. num. 7. & 8. Turrian. 2. 2. di. pu. 32. dub. 3. Lora sed. 1. disp. 39. num. 45. Valsquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 5. num. 17. Coninch. disp. 27. dub. 7. num. 104. Reginaldus lib. 4. num. 26. 1. Suarins disp. 7. sect. ultim. de Charit. Bonacin. disp. 3. qua. 1. 4. de Charit. punct. 6. num. 29. & alijs.

Cum his sentiens concesserim, ius gentium diuisionem rerum cum Charitatis violatione non introduxisse: abngeo tamen, inde fieri reliquise res extra possidentis dominum; sed solum obligasse possidentem, vt eas ex Charitate egenis impertiret. Dicuntur vero fieri communes in necessitate, quia Charitas, quæ non querit quæ sua sunt, eas communes facit, ratione cuius egens potest eis vti abque villa domino illata iniuria: dominus enim ipse in tali viu teneretur ex Charitate consentire; quod si de facto repugnet, obstat non potest, quominus egens iure sibi à Charitate concessa utatur; quia est repugnantia contra Charitatem, ac proinde nullius momenti.

D V B I V M X X X .

Proximus in extrema necessitate versatur, neque habet alii unde bona, quibus sibi traditum valeat reddere, neque spem habendi illa sine magna difficultate: teneris ei gratis dare: sati facias ei mutuum offerendo?

150 Tenerit ei gratis dare, sed satisfacis mutuando. Quia solum teneris necessitati proximi subuenire, & huiusque subuenis mutuo, ac donatione: Potes igitur quod malueris eligere. Et quidem facta mutatione necessitas tollitur: At sublata necessitate elemosyna non obligatur: ergo, Sic Nauarr. summ. cap. 17. numer. 5. Toletus libr. 5. cap. 24. Hanc sententiam approbat gratissimi Doctores sub quadam limitatione, scilicet, vt mutuum non sit abolutum, sed conditionatum, nempe si proximus ad lautiorem fortunam devenierit. Quia hac via satisfacis elemosynæ praæcepto, cum gratis dones, quæ proximo necessaria sunt; et donationi non obstat grauamen impositum restituendi acceptum casu, quo pinguicrem fortunam inierit. Sic Valsquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 6. num. 5. 4. Lessius libr. 2. cap. 16. dub. 1. num. 11.

Teneris ei gratis dare, nec satisfacis mutuando sub obligatione absoluta, aut conditionata reddendi. Quia vel accipiens elemosynam spem habet absque magna difficultate fore, ut possit acceptum reddere, vel non: si habet, iam non est re, & spe pauper, & ita poteris ei non donare, sed absolute mutuare. Si autem caret tali spe, illi obligatio absoluta imponi non potest; quia est contra Charitatem talis impositio, cum ex Charitate teneraris proximum à gravi necessitate, sed difficultate liberare, si facile possis, & quia est inutilis talis obligatio, quam ipse subire non tenetur ob opus ex Charitate

250
Solum ex Charitate teneri reatu,

251
Satisfacis mutuando.

252
Non satisfacis mutuando.

150 Theologiæ Moralis. Lib. X L I X.

ritate sibi debitum. Imponere autem obligationem sub conditione expectando præcisè causum fortuitum, si forte, in quam proximus lautiorem fortunam resumplerit, præterquam quod avarissimi est animi, tollit libertatem, quam patres in elargienda elemosyna recognoscunt. Ita Valentia 2.2. disp. 3. qu.9. punt. 4. Palao tom. I. trat. 6. disp. 2. punt. 4. num. 5. Torrian 2.2. disp. 8.2. dub. 6. & 7. Coninch. disp. 17. dub. 9. num. 15.3. Bonacini disp. 3. quæst. 4. punt. 6. numer. 15. Suarius disp. 7. de Charitat. selt. 5. num. 2.

ter absolute debetur, esto in vna strictius,
quam in altera: video affirmo, te obligatum esse
in utrâque necessitate constituto gratis suc-
currere.

D V B I V M XXXII.

In his casibus, in quibus quis debet
eleemosynam mutui facere, potestne
lucrum cessans in pactum
deducere?

Potest prof. &c. Quia nō peccat contra iustitiam, cum non teneatur ex iustitia ad mutuandum sine pacto. Sic Bonac. ²⁵⁷ *disputatione de m. teria, qualitate quarta, de Charitate puncto sexto, num. 16.*

Minime potest. Quia in tantum obligare quis potest mutuatarium ad lucrum cessans, in quantum id lucrum licite poterat acquirere. At vigente mutandi necessitate, non poterat lucrum acquirere, tenebatur enim mutare; ergo. Ita Valquez, de eterno, fyn. ap. 1. dub. 6. su. mer. 57. Palac. tom. 1. tralst. 6. disputat. 2. punt. 4. numero 9.

Iudicarim, nullatenus illum posse ad locum
cessans mutuarium obligare. At si requiras,
num omittens dare elemosynam , aut gen-
tis , aut ex mutuo , cum ex Charitate
tenerit , obligatus sit damna inde confurgentia
restituere: Respondeo , probabilius est , non
teneri. Quia restituendi obligatio solum ex le-
gione iustitiae exoritur.

D V B I V M XXXI.

Afficitur quis graui, vel communi necessitate: sufficiunt ei ex mutuo succurrere?

254 **S**ufficit quidem. Quia huic non debetur su-
Istentatio æque ac ei, qui extremam necel-
litem parit. Ergo quomodo cumque ei sub-
veniatur, siue gratis, siue ex mutuo fieri satis
eiusmodi obligationi. Sic Lorca 2. 2. sebt. 3. d.
39. num. 53.

255 Non sufficit. Quia ratio ob quam Dubio
Non suffi- proximo afferimus, in necessitate extrema re-
cit. esse obligatum donatione, & non mutuo pro-
ximo succurrere est, quia erat friuola, & nulla
obligatio , cui nulla aderat spes satisfaciendi
sed cum patitur quis grauem, vel communem
necessitatem , tanquam vere pauper carer spes
satisfaciendi acceptum in illius remediu-
go si obligatus es , in extrema necessitate per
donationem agenti subuenire, etiam in graui
vel communi obligaberis. Ita Coninch. disput.
27. dub. 8. numer. 153. & 155. Surius de Char-
itate disputatione septima, sectione quinta, numero
septimo. Valentia 2. 2. disputation. 3. question. 9.
punct. 4.

256. Crediderim,idem dicendum esse in vtrâque
necessitate , cum obligatus es proximo subue-
nire.Nam elemosynæ,qua pro gratiæ necessi-
tate , & speciarum qua pro communi imper-
tiuntur , ita leues sunt, vt ridiculum videatur,
velle accipientem ad restituendum obligare,
cum nulla sit spes fore,vt possit accipiens sine
notabili difficultate acceptum reddere.Faror
equidem , non æquæ deberi sustentatione
gratiæ,ant communi egestate presso , ac si ex-
trema afficeretur , sed quia in yna , & al-

DVBIVM XXXIII.

Cum certum sit , Beneficiarios teneri sub mortali elemosynam facere , vel in alia pia opera expendere omnia , que ex beneficj fructibus sua congrua sustentationi supersint : Quo Clericus est nobilior , & doctior . eone plus est illi pro congrua sustentatione assignandum?

Recolo; in omnibus casibus, in quibus laici obligatur, & obligari, & Clericos. Bona Cle. Priorum esse in triplici differentia: patrimonio, iusta, & successione obuenientia: que reducuntur, quae donatione, labore, &c. industria sunt ac par quisita; bona intuita Ecclesiastici ministerij percepta, verbi gratia, stipendia pro celebratio: Missarum, pro verbi Dei prædicatione, ad pro Sacramento administratione, etiam si hæc omnia ex obligatione fiant: itemque dantur pro Vicaria temporaria, & hac quasi patrimonialia vocitantur; & bona mera Ecclesiastica, nempe ex Beneficio percepta, qualia sunt annui fructus ex decimis, Capellaniis, alioquin p̄iis legatis Beneficio annexis. Ex bonis patrimonialib. aut quasi, nō solum tuto Cle. os obligari facere est, emolynā, qmā laicos. Clericos ex patrimonialibus bonis in sua sufficietatem insumentem posse ex Beneficij redditibus tantum in viis, quos volunt, expendere, vel si

Sect. II. De Charitate , Dubia. 151

si parce viuendo, minus in sui sustentationem insumat, quam in sumere posset. Beneficiarios teneri ex redditibus Beneficij, quæ sibi super sunt, eleemosynam, vel pia opera expenditure: peccare que lethaliter si ex superfluis sustentatione congenæ, in profanos vlus in gravitatem expendat, gravi quantitatē eā esse existimari, quæ tertiam, vel quartam partem huiusmodi fructuum expenderit. Congruo sustentatione assignari posse portionem infinitam, medianam & summam, sicut in pretiis rerum venalium cernimus: ut infra perio congrua sustentatione designentur. 360. media 600. summa 700. quod si Beneficiarius aliquid inde subtaxerit, possit ut fructus industriae, ac laboris in quo sit brevis expendere, & ditandis consanguineis applicare. Ex Natauro Lessius libro, unde capite quarto dabo sexto numero quadragesimo Molini tractatu secundo de iust. dub. 145. Coninch disputatione vigesima septima dubio undevictimo numer. 177. Iam requiro, nam quod Clericus nobilior, & doctior sit, eo plus illi sit pro sustentatione congrua assignandum?

161 Non est assignandum. Quia Beneficij plus fructus dantur pro competenti Beneficiarij sustentatione, quatenus beneficiarios est: ergo non possunt ex maiori nobilitate, aut doctrina crescere: ex illis enim non crescit dignitas Officij, ad cuius conservationem fructus ordinantur. Sic Locca 2. 2. sect. 3. d. 40. n. 39.

162 Plus assignandum est. Quia ha personae ratione sua nobilitatis, & doctrinæ regulariter plus aliis Ecclesiæ prosumunt tum auctoritate, tum sapientia: cedit enim in virilitem, & honorum Ecclesiæ huiusmodi Ministros habere, quibus se ab aduersis tueri valere. Ergo quo plus Ecclesiæ prosumt, eo vberiorem ab illa sustentatione habere merentur iuxta illud 1. Tim. 3. Qui bene præ sunt presbyteri, duplice honore, id est, stipendio, digni habeantur. Attendendum est, ne fabrica, & ornatus Ecclesiæ obvianda perficiatur. Ita Coninch d. 27. d. 11. n. 149. Mol. tr. 2. d. 145. Nataur. in apolo. de reddit. q. 1. monito 8. n. 7.

163 Hanc sententiam tenendam esse iudicatum est. Quia sic est in praxi receptu satisque colligitur ex cap. De multa, de prabend. Vbi Iano. III. con. Concil. Lateran. statuit in pluralitate Beneficiorum posse cum valde nobilibus, seu notabiliter doctis dispensari: inutilis autem dispensatio est, si plusquam alii in suam congrua sustentationem insumere non posset. Confinit Trid. fol. 24. capit. 17. Et Extravaug. Execrabilis, de prabend.

D V B I V M XXXIV.

An Beneficiarij sunt dominii reddituum, qui sibi applicantur?

163 Non sunt dominii, sed dispensatores. Quia in tempore naescientis Ecclesiæ usque ad annum red. tempus Simplicij, qui anno 471. gubernauit Ecclesiam, Clerici in communione vobebant, nol. Iunque Beneficiorum reddituum habuerent

dominium, sed Episcopus omnia administrabat, & ex illis sibi, Clericis, & fabricæ, quæ iudicabat necessaria, concedebat, reliqua ex pendebat in pauperes, sed quia in hac partitione nō ita fit, tunc Episcopi nonnulli procedebant, multæque ex Clericis, fabrica, & pauperibus querimonie excitare. Ideo Simplicius cadereddit. 1. q. 2. in quatuor partes fructus diuist. Primam Pontifici, secundam Clericis pro meriti qualitate, tertiam fabrica quartam pauperibus assignavit. Postea vero temporis successu allæ divisiones pro locorum communitate fuere factæ, de quibus Gratian. in cap. Constitution. 16. q. 1. Ex hac varietate factum est, ut fore in nulla Ecclesia pars pauperibus designata reperiatur intacta, sed portus cum aliis paribus permixta: Ergo Clerici, non habent absolute redditum Beneficij dominium, sed eorum sunt dispensatores, saltem circa portionem illam, quæ ad pauperes spectat, & cum fructibus illis assignatis permixta existit. Sic Nabat. question. 2. de reddit fore per totum, alios citant.

164 Domini sunt fructum, qui sibi sunt pro congrua sustentatione assignati, non dispensatores. Quia portio illa, eis assignata in premium et retributionem iusti laboris impensis. Et quia iniutile est præfata diuisa, si dominium illi non acquirerent. Et quia diuisa rerum communium, & illarum assignatio dominium transfert iuxta leg. 1. Cod. Communia etriusque indicij. Ita Sarmiento part. 4. de reddit. capit. 1. Soto lib. 10. de inst. question. 4. articul. 3. Couar. ad cap. Cum in Officis de festam. numer. 3. Vasquez de reddit. capit. 1. Paragraph. 2. num. 27. Molin. tr. 2. d. 243. Coninch d. 27. dub. 11. num. 185. Valent. 2. 2. dub. 10. qu. 3. pars. 7.

Hoc omnino afferendum esse reor. Quod quidem colligo ex cap. Unico de Clericis non Hoc afferre. res. lib. 6. & ex Trident. sef. 21. cap. 1. vbi ex dum esse prelere dicuntur, absentes nullomodo fructus, & vice reor, pronuntias facient suos, neque illorum dominium acquirant. Supponit ergo Concilium interestentes fructus facere suo, & dominium acquirere: alias ridicula est priuatio dominij facta à Concilio, si absentes alias illius essent incapaces.

D V B I V M XXXV.

Clericos teneantur ex iustitia, que ex sua, & suaque familia congrua sustentatio ne super sunt, pauperibus elargini. Stat enim optimè dominum fructum illorum acquirere posse, & hanc obligationem habere.

Quia potuit Clericis ab Ecclesia hoc dominium sub onere & obligatione concedi? Profecto teneantur Clericus ex iustitia. Quia Ecclesia potuit Episcopis, & Clericis fructus

²⁶⁷
Status qua
tionis.

268

152 Theologiæ Moralis Liber XLIX.

Tenetur ex Beneficij concedere in tam ampla magnitudine, quæ regulariter præmium, seu mercedem laboris excedat, cum hoc onere & obligatio-

ne, vt si ex illis aliquid super sit congrua suste-
tationi nō necessarium, pauperis impenda-
tur: Ergo credendum est, ita factum esse, tum
quia hæc dispositio fauorabilior erat egenis:
tum quia S. Patres hoc satis indicant, du Cle-
ricos fructus Beneficiorum male expendentes
fures vocant, ac latrones. Cap. Princi-
pius, cap. Ex his cap. Habeat. cap. Conve-
nienter. cap. Ordinamus, dist. 42. & ali-
bi. Ergo Beneficiarij ex iustitia obligantur,
superflua in pia opera expendere, & contra
agentes ad restitutionem tenentur, si aliunde
bona habeant. Sic pluribus relatis. Naar.
cap. ultimo decimo sexto quæstione prima in
question. secund. monito septimo & alijs plu-
res, quos referunt Molina de primog. libro
secundo capite decimo numero quinquagesimo
secundo & noster Molina tractatu secundo de
iust. dub. 144. Couar. cap. Cum in Officis de te-
flam num. 2.

268 Non tenetur ex iustitia. Quia non est im-
ponenda obligatio iustitia sine manifesto tex-
tu, vel ratione: At nullus est textus, nec ef-
ficas ratio hanc obligationem perluadens:
Ergo. Quod nullus sit textus inde ostendo:
nam licet in præfatis decretis Clerici profane
expendentes bona, raptores, & homicidæ
pauperum vocentur, id per exaggeratio-
nem dictum est, & de facularibus avaris id ip-
sam Patres testantur, quos certum est, ex iu-
stitia obligatos non esse superflua in pauperes
expedere. Quod vero nulla adit ratio efficax
obligationem ex iustitia perluadens, sic pro-
bo. Hæc enim obligatio debet oriiri ex eo,
quod hi fructus dati sint à fidelibus vel ab
Ecclesia sub hoc onere, & obligatione: nul-
libi autem constat sic data esse à populo; sed
potius constat absolute esse donata in Mini-
stri sustentationem, & vt ipse Deo feren tius
famuletur, maiori que cum splendorè procedat
& populo honorabilior existat. Ita Valent.
2. 2. disput. decima quæstione tercia punto
septimo Lessi, libro secundo capite quarto du-
bio sexto numer. 43. Coninch disputatione 7.
dubio undecimo numer. 185. Sarmien. ad
cap. se priuatum 12. quæstione prima & ali-
bi. Sotus 1.10. de iust. q. 4. a. 3. & 4. vterque Mo-
lina citatus.

269 Hanc senten-
tiam his tē-
poribus co-
muniunem ef-
fe affirmo.

His temporibus hæc sententia communior est, & mihi plane probabilius. Quod si seru-

lus pungat, alios textus esse, in quibus Ecclesiastici non domini fructuum, sed adminis-
 tratores esse dicuntur, vt in cap. Qui Christi, 12. 9. 2. & cap. Res Ecclesie, 12. 9. 1. existimo,
 intelligendum esse de bonis ipsius Ecclesie, vel
 de redditibus ante divisionem (de qua Dub.
 34.) vel facta divisione de redditibus fabricæ
 applicatis: vel si de applicatis ipsiis Clericis
 intelligatur, dixerim, non esse dominos adeo
 absolutos, quin habeant strictissimam ex chari-
 tate obligationem in pauperes superflua ex-
 pendendi.

D V B I V M XXXVI.

An Pensionarius teneatur sicut Beneficia-
ris quæ ex congrua sustentatione de
Ecclesiastica pensionis fructibus
superficiunt pauperibus
erogare?

*N*on tenetur. Quia licet bona illa sint ¹⁷⁰
proprietatis Ecclesiastica, dantur tamen in pensione Nō tenetur.
alimentum, status autem pensionarij (si alias
beneficiarius non sit) non obligat specialiter.
Sic Valquez Opus de eleemos. c. 4. n. 2. alle-
rens, se nullum videlicet Auctorem obligantem
pensionarios ex charitate adhuc ad vberiores
vel alias eleemosynas, quam sacerulares.

Teneratur quidem. Quia hæc obligatio est
 redditibus Beneficiorum annexa. Ego ad *Tenetur*
 quocumque transeat, debent cū hoc onere, quācum
 transire argum. c. Literis, de pignor. c. Pastorali.
 de decim. Porro remedium ordinariu[m] fau-
 rabilius extraordinariu[m] est, & Glos. penit.
 Clement. 1. de offic. ordin. At redditus pensionis
 est extraordinarius, redditus vero Beneficiorum
 est ordinarius: si ergo redditus Beneficiorum
 hoc onus subit, non debet pensionis redditus
 ab eo extiri. Ita Naar. in app. question. 1.
 monit. 80. & in opus. de scolasticis Cleric. Paragraph. 1.
 numero sexto & Parag. septimo numer.
 7. vbi pensionarios Beneficiarius æquiparat.
 Sed latius id probat tract. de reddit. quæst. 1. mo-
 nito 32.

Ego autem existimo duplicem esse penso-
 nem ex Beneficij fructibus concessam, aliam
 sacerdotalē, aliam Ecclesiasticam. De pensione
 sacerdotali opinione P. Valquez procedere af-
 firmo: de pensione vero Ecclesiastica. Naar.
 sententiam. Ecclesiastica pensio est quasi
 quoddam Beneficium, illiusque naturam imi-
 tatur, unde quidquid obligationis beneficiorum
 imponitur ex Beneficij fructibus, imponi etiā
 pensionario debet. Mecum Molina tractat. 1.
 de iust. d. 145. Pensio autem sacerdotalis sacer-
 doli fructum naturam induit. Vnde pen-
 sionarios huiusmodi minime ad vberiores ele-
 mosynam gerendam, quam alios sacerdotes
 obligari.

D V B I V M XXXVII.

Episcopus Religiosus habetne dominium reddi-
tum Beneficij eodem modo
quo Episcopi sa-
culares?

*S*ic: Religiosos assumptos ad aliquod Be- ¹⁷³
 neficium sacerdale, vel Regulare nullum *Quæst. 1.*
 redditum Beneficij dominium habere, sed statu-
 penes Monasterium existere, ipsique admini-
 strationem solum ad usus pios concedi, & non
 alteri. Quocirca si aliquid in profanos influ-
 mant usus, lethaliter delinquent, tum contra
 paupertatis votū tum contra iustitiam, & alie-
 natio

natio facta nulla erit. De Religiosis autem ad Episcopalem statum assumpsis requisitorum sicut alij sacerdotes Episcopi reddituum Beneficij dominionum habeant.

²⁷⁴ Dominum eodem modo ac Episcopi sacerdotales habent. Quia in cap. Statutum. 8. q. 1. dicitur: Statutum est, & secundum Sanctos Patres, à Synodo confirmatum est, ut Monachus, quem electio Canonica a ingle Regula Monastica absolvit, & Sacra ordinatio de Monacho, Episcopum fecit, velut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea iure vendicandi posset. ten habeat. In quibus verbis videtur clare exprimi habere dominium paternae hereditatis. Primo quia dicitur esse legitimus heres. Si autem Monasterium, vel Ecclesia dominium acquireceret, ipsum, vel ipsa, & non ille legitimus heres diceretur, sicut dicitur de Monacho existente in Monasterio. Secundo, quia ei conceditur potestas vindicandi hereditatem paternam, non Ecclesiae: vindicante enim, sibi qui acquirere, proprium est veri domini leg. In rem actionis, & de rei vindicari. Sic Sotus l. 7. de iustitia. q. 4. a. 2. Vals. l. 2. q. 96. a. 4. d. 165. c. 8. m. 91. & 104. Micha. Medi. de Sacr. homin. contin. l. 5. c. 26. Angl. florib. p. 2. q. 2. de voto. a. 2. p. 3. dif. fiscal. dub. 5. Palaci. 4. dif. 2. 28. d. 1. Gracian. regul. 320. n. 4.

²⁷⁵ Non habet dominium sicut Episcopi sacerdotales, sed manet voto paupertatis astricatus. timor et Qui Religiosus factus Episcopus versus Religiosus existit, alias non obligaretur habitum Iuris Religionis gestare: sed de essentia Religionis non solum est votum castitatis, sed etiam paupertatis, & obedientiae cap. Cum ad monasterium, de statu monachorum, fine. Ergo hic factus Episcopus omnia huc vota retinet. Ita D. Thom. 2. 2. q. 18. s. 4. 8. Caiet. ibi. Valent. 2. 2. d. 10. q. 3. p. 8. Conar. c. 1. de testam. 18. Molin. de primog. l. 2. c. 10. n. 2. 8. Coninch d. 27. dub. 11. n. 200. Banc. pluribus relatis, l. 6. Decal. c. 6. nn. 8. Lessi. l. 2. c. 4. dub. 5. m. 29. Sarmien. de reddit. p. 1. c. 1. n. 10. Nauar. l. de reddit. Eccles. q. 1. mon. 11. n. 1. & 2.

²⁷⁶ Ab hac communione quidem sententia non recordatur. Quia vota Religiorum in tantum dispensari poterant, quatenus Episcopali muneri obstarerunt: sed abdicatione dominij huic muneri non obstat, concessa libera facultate administrandi Episcopales redditus, reliquaque bona in quolibet decentes usus: Ergo dicendum non est, in voto paupertatis esse dispensatus. Fatoe, equidem, Episcopum esse legitimum heredem (vti ex cap. Statutum vidimus) sibique vendicare hereditatem: non tamen pro fatoe, sed pro sua Ecclesia: sicut existens in Monasterio ius successions habet, & hereditatem sibi vindicat, non pro se, sed pro Monasterio, iuxta l. Deo nobis, 5. 6. Hoc etiam C. de Episc. & Cleric.

DUBIVM XXXVIII.

An qui graui necessitate premitur,
possit inuitio domino aliena
surripere?

Quia quis haberet strictissimum ius propriam vitam defendendi, & consequenter assumendi, quae ad hanc defensionem sunt necessaria. Dies vero, a quo assumitur, habet obligationem ea ipsi donandi, unde non est presumendum innitus, vel saltem non erit rationabiliter. Dixi si alia via sibi succurrere non valeret. Nam si rogando amicabiliter diuitem, vt succurrat, valeat sibi prouidere nullatenus licet ab eo bona clavis auferre. Quia nemini licet, aliena surripere cum uti propria per donationem habere potest. Coninch d. 27. dub. 110. numer. 158. Lessi. l. 2. c. 12. d. 12. n. 66. Quæquierim autem num graui necessitate pressus, possit, inuitio domino, aliena surripere?

Non potest. Quia pauperi non licet a diuite surripere, nisi in quantum diues obligatus est illi dacealias esset bellum ex utraque parte instigata. diues obligatus non est huic pauperi patienti graui necessitate dare, sed potest, eo omisso aliud eligere. Ergo. Sic D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. Caiet. ibi. Sotus l. 5. de iust. qn. 3. a. 4. Conar. reg. pecatum. p. 2. §. 1. m. 3. Suar. d. 7. de charitate. f. 1. s. n. 8. Faut. c. Si quis 3. de furtis, ubi impunitus potest, ei, qui in graui necessitate

²⁷⁸ Non potest
aliena sur-
ripere.

Potest si alia via sibi subvenire non valeret, clavis a diuite necessaria surripere. Qui adiunxit est Surripere insita obligatio ex charitate succurrenti cuius potest. bet grauem necessitatem patienti, sicut patienti extremam, si commode possit. Ergo pauper accipies non peccat. Ita Nauar. sum. c. 7. m. 5. Nauara. lib. 2. de ref. cap. 1. num. 374. Lessi l. 2. cap. 12. dub. 12. num. 71. Vals. de eleemos. capit. 1. dub. 7. numer. 60. Coninch disput. 27. dub. 10. numer. 162.

Probabilius hoc censeo, prefata si existant conditions. At si de facto plures patientes grauem necessitatem concurrent, & cogniti sint a diuite quibus omnibus satisfacte non potest ex bonis, quae sibi supersunt, sed solum vni, vel alteri: crediderim, tunc non posse pauperem clam surripere, si ipsi non constat, nolle alius diuite elemosynam impetrare. At in tali casu diues non tenetur, ei elemosynam concedere, sed potest eam alii seruare: Ergo. Neque obstat, patientem extreman necessitatem posse a diuite clam necessaria surripere, etiam si plures alij simili necessitate pressi concurrent, & diues nequeat omnibus prouidere. Quia ius conservandi vitam, nimis quidem exemplum, hanc tribuit facultatem, neque illius conqueri rationabiliter potest. Fatoe tamen ob hanc rationem eriam in graui necessitate, id esse probable. Nam cum diues omnibus illis diuisim teneantur prouidere, qui præmenit accipiendo, iure a natura sibi concesso videtur uti. Potio cap. Si quis textus loquitur, quando futrum commissum est proper necessitatem communem: non tamen urgentem, & grauem. Lessius libro secundo capite duodecimo dub. 12. fine. Coninch disp. 27. dub. 10. & alij.

²⁸⁰ Probabilius
hoc censeo.

DUBIVM

²⁷⁷ Ceterum mihi, in extrema necessitate posse, si alia via succurrere sibi non valeret.

DVBIVM XXXIX.

Rem alienam quis ante necessitatem ex delicto furti, vel rapina habet, eamque, superueniente necessitate consumit: ad pinguorem fortunam veniens, teneturne similem domino restituere?

²⁸¹
Certa pra-

S I rem alienam ante necessitatem possideas & in necessitate constitutus, illam consumasti, an a restitutione excuseris, sicut si tunc accipiens rem illam consumpsissest: In hac re est certum, si rem possedam & tibi necessariam habebas ex contractu dominium transferente qualis est mutuum, & venditio, teneri te eam restituere. Quia tunc non confundis alienum, sed proprium, & obligatio ex contractu reddendi rem, perfuerat. Coninch *disputatione vigesima septima dub. 10. numer. 167.* Valsquez de eleemosyn. capite primo dubio octavo Si autem ex contractu non transferente dominium habebas, verbi gratia, ex commodato, vel deposito: censio probabilis, te non esse obligatum restituere. Quia non teneris rem ex te accepta, cum nihil illius supersit, ut suppono: neque ex iniusta acceptione, cum nul- la fuerit: neque etiam ex contractu prius facto; hic enim solum obligare potest, ad reddendum rem, quando culpa depositarij perire, secus si absque illius culpa, ut in presenti contingit. Azor l. 12. c. 8. q. 7. Torres 2. 2. d. 8. 2. dub. 7. Lessi. l. 2. c. 16. dub. 1. 5. Quid verò si quis rem alienam ante necessitatem ex furti aut rapina habeat, eamque, superueniente necessitate, consumat? teneturne ad pinguorem fortunam ve- niens, similem domino restituere?

²⁸²
Tenetur, re-

sumat: obligatio ante necessitatem contracta ex iniusta acceptione non perit, sed suspenditur. Sic Valsq. de eleemosyn. c. 1. d. 8. n. 6. Bonac. d. 3. q. 4. de char. pun. 6. num. 16. Lorca 2. 2. d. 3. 8. numer. 1. 4. & elij plures apud ipsos.

²⁸³
Non tenetur.

Non tenetur. Quia sic consumens rem, videtur satisfacere obligationi restituendi antea contracta, cum rem consumat sicuti dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum extaret. Ita Petr. Nauar. de ref. l. 4. c. 4. n. 24. & 25. Castro Palao 10. 1. 11. 6. d. 2. pun. 10. num. 3. Coninch d. 27. dub. 10. n. 166.

²⁸⁴
Cum his
opinor.

Cum his opinor, doctrinam queroboro. Quia ab onere restituendi rem liberatur iniquus retentor, si absque eius culpa perire res furto ablata, eodem modo apud dominum existens peritura, vt probat. Lessi. l. 2. c. 23. dub. 1. 5. At qui si res illa apud dominum existeret, eodem modo periret, ac perire apud iniquum detentorem, cum ipse dominus teneretur, illi in extrema necessitate existenti donare: Ergo.

DVBIVM XL.

Eleemosyna data pauperi simulata
transferre in illum
dominium?

²⁸⁵
Transfert quidem. Quia si error non pra-
cedit circa substantiam actus, sed circa
accidentia, non reddit actu ipso iure irritum
sed solum irritandum pro voluntate decepti.
Sed talis videtur esse huiusmodi error, substantia enim eleemosyna non petit veram pa-
upertatem, sed sufficit existimare impendit quia
non minus apud Deum valet donatio facta
vero pauperi, quam facta, si factio profus
ignoratur. Sic Lessi. lib. 1. de inf. cap. 18. dub.
ultim. numer. 13. 2. Coninch d. 2. 7. cab. 6. Sotus
lib. 9. de inf. q. 7. articul. 3. fine. Addunt Lessi &
Coninch con sequenter accipientem sic
eleemosynam non esse obligatum directe eam
restituere; quia illius haber dominium, obli-
gatum tamen esse deceptionem tollere; quia
iniuste alium decepit, & ad sibi donan-
dum per fraudem induxit: ut sublata de-
ceptione, donans liber maneat ad con-
firmandam donationem, vel ad illam re-
petendam.

Non transfert dominium, sed nulla est huius-
modi eleemosyna, & pauper factus obligatus
est acceptam restituere. Quia error hic est factus
substantialis, & reddit actu quoad substantiam
innoluntarium: Ergo & nullum. Ante-
dens probo. Quia eleemosyna essentialiter rel-
epicit misericordia reuelationem: Ergo si nulla est
misericordia, que relenetur, nulla est potest ele-
mosyna. Ita Nauar. sum. c. 17. n. 107. Medi. Cde
refit. question. 12. 4. Adrian. in 4. tr. de refit.
Scot. in 4. dist. 15. q. 2. a. 3. Angel. vi. Refitio 1.
Caiet. sum. v. Refitio 1. c. ultim. casu 4. Valsq. de
eleemosyn. capit. 3. dub. ultim. numer. 12. & 15.
& alij.

Hanc sententiam probabiliori esse existi-
mo. Nam licet quoad Deum donatio illa ha-
beat eleemosynæ meritum, quia ad hanc fi-
xationem sufficit esse existimatam misericordiam, Deus habens
enim solum donantis intentionem spectatam esse ipsam.
In re illa donatio non est vera eleemosyna,
cum in re non sit illa misericordia relevatio. Quod
quidem exemplo adorantis Hostiam non
concretam, existimat esse concretam,
illustro. Ille enim externus cultus
meritum adorationis, & Religionis ha-
bet: in re tamen non est vera Religio,
cum Hostia illa nihil Religione dignum
existat.

DVBIVM XLI.

Qui frigeris paupertatem eleemosynam accepit
debitum eam ei, qui dedit,
restituere?

²⁸⁸
VIdimus, eleemosynam datam facta pau-
peri, nullam esse, & accipientem obliga-
tum

tum esse sic acceptum restituere. Cuiam vero hæ restitutio sit facienda, require? Debet sic accipiens eleemosynā, eam ei qui dedidit, restituere, præcipue si res sit magni momenti. Quia id fuit velut ex furto acceptum: quod autem ex furto acquiritur, domino est reddendum. Sic Lessi. libr. 2. capit. 18. dub. ult. numer. 1. 32. Sotus libr. 9. de iust. ques. 7. artic. 3. & alij.

¹⁸⁹ Non debet accipiens sic acceptum restituere ei, qui dedit, sed exequutioni mandatur non debet ei voluntas donantis: hæc enim facit, à se dominum abdicare, pauperibus tribuere; que voluntas ob simulatum paupertatem non potuit effectu obtinere. Ita Naur. summ. capit. 17. numer. 107. Caiet. summ. verb. Restitutio, capit. ultim. capit. 2. 4. Medin. Cod. de restit. question. 12. 4.

¹⁹⁰ Ego autem crediderim cum Vasquo de eleemosyn. capit. 3. dub. ultim. numer. 24. utriusque restituti posse, & domino & vero pauperi, cui simulatus inops maluerit. Domino quidem, quia illius est: pauperi, quia dum non constat voluntatem retrahasse, censetur, in priori voluntate persistere, que fuit, velle rē illam à se abdicare, & pauperibus tribuere. Ergo pauper ficitus reddens id veris pauperibus voluntatem domini exequitur, & iuxta eius beneplacitum de re disponit.

DUBIVM XLII.

Regulares Mendicantes possuntne ab Ordinario impediri, nè pro suis Conuentibus eleemosynas petant?

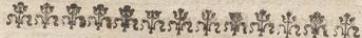
¹⁹¹ Nonnulla ^{primitio} Leemosynarum quæstores, quia falsas reliquias, indulgentias, facultates publicabat, indecenterque cum non leui Christiana Reipublica detrimento viuebant, in cap. Cum ex eo, de penit. & remis. & Clement. 2. codem ita statuit, ne abfque facultate Sedis Apostolicae vel Diocesani Episcopi hoc munus gerant. Et Trident. ses. 5. c. 2. decreuit, ne quæstores eleemosynarum, qui Quæstari vulgo dicuntur, cuiuscumque conditionis existat, nullomodo, nec per alium prædicare præsumant, & contra facientes ab Episcopis, & Ordinariis locorum, priuilegiis quescumque non obstantib; opportunis remedii omnino arceantur. At quia hæc prohibiti sufficiens non fuit, vt illorū malitia retunderetur, ses. 2. 1. cap. 9. Concilium statuit, vt post hac in quibuscunque Christianæ Religionis locis eorum nomen, atque vñus penitus, aboleatur neque ad Officium huiusmodi exercendum villatenus admittantur, non obstantibus priuilegiis Ecclesiæ, Monasteriis, hospitaliis, piis locis & quibusvis cuiuscumque gradus, status, & dignitatis personis concessis, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Iam require, utrū Regularis Mendicantes possint ab Ordinario impetrari, ne pro suis Conuentibus eleemosynas petant?

Possunt quidem. Quia in præfato decreto

reuoantur omnia priuilegia tam Monasteriis, Possunt Regum singularibus personis cuiuscumque cōligiosi imditionis existant, concessa. Sic nonnulli Theopedari.

Minime possunt. Quia à Sede Apostolica constituantur Mendicantes. Ergo nequid eis mendicatio ab Ordinariis prohibeti. Et quia non sibi, (vt quæstari illi) sed communitati eleemosynas querunt, cum proprium habere non possunt ergo non sunt propriæ quæstores à Concilio prohibiti. Ita Naur. libr. 3. de Regular. capit. 79. numer. 4. Manuel. tom. 2. 99. Regul. question. 57. articul. 7. Barbola 3. p. alleg. 109. num. 7.

Omnino hoc tenendum esse defendeo. Quia Sacra Concilij Congregatio declarauit anno ²⁹⁴ 1621. Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quoniam per se ipsos in Diocesibus, vbi habent Conventus, eleemosynas querant; sed tantum si extra loca, vbi Monasteria existant, queritatem voluerint, teneri suorū superiorum licentiam Ordinarii ostendere. Quod si compertum fuerit, licentiam à suis Praelatis habere, etiam extra præfata loca impediti non possunt.

CAPVT XVII.

Circa externum Charitatis effectum, qui est fraterna Correctio.

DUBIVM XLIII.

An præceptum fraterno Correctionis oritur ex Charitate Dei, & proximi?

SVPPONO, aliam esse correctionem fraternalm aliam iuridicam: fraternalm quidem ²⁹⁵ Nonnulla suppono, quia primo & per se bonum proximi intendimus: iuridicam, qua per se bonum aliorum, qui per peccatum vnius scandalizantur, & bonum commune spectamus. Fraternal correctione potest à patre in filium à filio in patrem: ab inferiore in superiore, & superiore in inferiore exerceri. Iudicialis vero non potest esse ab alio, quam à Superiore potestate iurisdictionis habente. In præfenti sermo est præcipue de fraternal correctione. De qua præceptum esse, nemini Catholico potest esse dubium. Eccl. 19. Corripe amicum, corripe proximum. Traditur explesse in cap. Tam Sacerdotes. 24. question. 3. Hoc autem præceptum affirmativum est, ac proinde solum obligat, cum aliqua circumstantia interuenient. Tres sunt potissima. Prima, vt proximus in gravi spirituali necessitate sit constitutus. Secunda, vt possimus ei absque gravi nostro, nostrorumve incommodo subvenire. Tertia

156 Theologiæ Moralis. Lib. XLIX.

Tertia, ut fractus ex tali correctione sparetur. Quæserim in primis, ex quanam virtute hoc præceptum oriatur? An ex Charitate Dei, & proximi?

296 Non oritur ex Dei, vel proximi Charitate, sed ex illa virtute, aduersus quam proximus delinquit. Quia quilibet virtus nos inclinat, non solum in nobis eius honestatem confernare, & contraria fugere; sed etiam in aliis. Sic aliqui Doctores, quos pressis nominibus memorat^r astro Palao tom. i. tract. 6. disp. 3. punt. 1. num. 6.

297 Oritur ex Charitate Dei, & proximi. Quia
Oritur ex hæc virtus obligat, quodlibet malum à Deo, ac
Charitate proximo auertere, quoad fieri possit: sed pec-
Dei, & proximi.
catum est utrumque malum: ergo obligat illud
auertere. Auerti autem debet correctione: er-
go obligat, ad correctionem exercendam. Ita
Diu. Thom. 2. 2. quædlibet trigesima secunda,
art. 2. Palao citatus. Coninch. 2. 2. disp. 2. 8. dub.

2. à num. 12.

298 Hanc sententiam vnicē defendandam esse
indico. Neque enim obstat, quamlibet virtu-
tētiā vni-
tem nos inclinare, vt eins honestatem tam in
ce defendo. nobis, quam in aliis procurem̄ conferare.
Quid esto ad id inclinet, non tamen obligat:
alias contra honestates delinqueres, quoties
luxuriantem non impediens: & contra insti-
tiam, quoties furantem non corrigeres. Quod
dicendum non est, quia neque ex omissione
correctionis luxuriosi intemperans es, neque
intemperans luxuriosus.

D V B I V M X L I V .

*Proximus in peccato habituali existit,
absque periculo iterum actualē ali-
quod committendi: Estne
nobis Correctionis ge-
renda obligatio?*

299

Est quidem obligatio corrigiendi proximum in peccato habituali existentem, etiam si ipse tunc de illo praenitere, non teneatur, si spes sit, nostra correptione ad praenuditinem adducendum. Quia existens in peccato, in damnationis periculo existit, quo nulla est maior miseria: ergo cum correctione ad subleuaniam miseriā proximi dirigitur, efficitur plane ad hominem in peccato existentem habituali debere dirigi. Adsum enim ibi omnes circumstantie ad obligationem huius precepti inducendam, nempe proximum esse in gravi miseria, & nos posse absque incommmodo eum ab illa liberare. Quod vero ipse non teneatur tunc à peccato surgere, in causa non est, quominus nos non teneamur, eius reductionem procurare: ipse enim potest cedere iuri suo, & gratia sibi mox donandæ: at nos non possumus cedere bono alterius ex nostra correptione sperare. Sic Surius de Charitate disputatione octaua, sezione tercia, numero octauo. Bonacina disputatione tercia, quæstione quaæta, puncto septimo, numero quarto, Valentia 2. 2. disputatione tercia, quæstione decima, puncto secundo. Bannes 2. 2. quæstione trigesima se-

cunda, articulo tertio, dubio primo ad quartum.

Non est obligatio corrigendi proximum de praesenti, si speratur, à se, vel alio suo tempore corripiendus. Quia non censetur, in granui necessitate esse constitutus, nisi ex aucto peccati commissi occasione sumus aliud peccatum committendi, aut probabilitate existimetur, ita in illo peccato permanfurum, ut suo tempore de illo non doleat, quod iam est nouum peccatum. Extra hoc periculum perseverantia in peccato, etiam si grauis miseria sit, non tamen ex misericordia obligamus procurare illam tollere. Nam si ipse ex Charitate sui, que strictius obligat, non obligatur, statim illam miseriariam depellere, quare nos ex misericordia obligabimus eius reductionem illico procurare: Haud enim cohaerere videtur nos esse obligatos corrigitare, & illum obligatum non esse correctionem admittere. Ita Abul, ad Matth. 18. question. 8. Gloss. ad cap. si peccaverit, 2. question. 1. Villalobos tomo secundo, summa tractat in quarto, difficultate secunda, numero quarto, Suarino de Charitate disputatione octava, sectione tercia, numero septimo, Sa verb. Correttio, numero primo, & quinto, Reginaldus libro quarto, numero 332. Sotus de legendo secreto, questione secunda, conclusione secunda, Lorca 2. 2. quæstione trigesima tercia, articulo quinto, disputatione quadragesima prima, numero tertio, Turrian. 2. 2. quæstione trigesima tercia, disputatione etiagesima sexta, dubio primo, Coninch. 2. 2. disputatione vigesima octava, dubio sexto, numero 117.

Hæc sententia probabilior est plane. Nam cum peccator non statim à delicto te-
neatur conteri, (vt ferè omnes Doctores fa-
tentur cum D. Thoma in 4. dis. 17. q. 3. a. 1. que-
si. iunc. 4. ad 2. Soto ibidem qu. 2. art. 6. Duran-
do qu. 10. Medina Cod. de penit. qu. 6. Navarro
summ. cap. 1. nro. 27. & 29. Suarío de penit. dis.
15. sétion. 15.) non tenetur correctionem ad
mittere, quæ sibi tunc adhibetur: ergo nec
nos videmur obligati, ei correctionem sug-
gerere. Fatoeque equidem, existentem in pec-
cato mortali habituali in graui existere mis-
eria: at non in graui necessitate, ab illa sus-
gendi, cum pœnitendi tempus non in-
stet, & existimet, illo adueniente fore,
ut pœnitiat.

DUBIUM XLV.

*An sub veniali teneamur proximum in
occasione peccandi venialiter consti-
tutum corrigere?*

Non tememur. Quia per peccatum veniam.³⁰¹
N^ele proximus non est perditus: ergo cor. Non me
re^tatio, que ad lucrandum fratrem ordinavit, mur.
*Matth. 1.8. si te audierit, in cratus eris fratrem
tuum, in veniali piaculo locum habere non
potest. Porro à peccato veniali facilissimo ne-
gotio se potest, vel in Sacramento, vel extra
expedire. Ergo corripientis auxilio non indi-
get. Sic Paludanus in quart. distinctione 19.
que*f. 3**

Sect. II. De Charitate, Dubia. 157

question. 3. numer. 4. Alens. lib. 2. summ. trattat. 6.
Bannes 1. 2. question. 3. 2. a. 2. dub. 2. Sà verb. Cor-
rellio numer. 1. Reginal. lib. 4. num. 3; 3. Bonac-
cius d. 3. question. 4. punc. 7. numer. 3. Turrian. 2.
2. q. 3. d. 8. 6. dub. 2. Azor. l. 11. c. p. 4. question. 4.
& alijs.

³⁰³ ^{Tenemur} ^{quidem} Tenebor quidem. Quia hæc est quædam
misericordia, & majoris momenti, quam qualibet
temporalis: Ergo si absque incommodo pos-
sumus corrigit præcanere, cor non obli-
gabimur? Ita Caicet summ. verb. Correllio frater-
na. Suar. de Charit. d. 8. selt. 2. numer. 6. Sotus
lib. de regendo fecre. memb. 2. question. 2. conclusi-
3. Valent. 2. 2. d. 3. question. 10. punc. 2. Villalob.
t. m. 2. summ. trattat. 4. diffic. 2. numero quinto
Lorca 2. 2. dub. 4. 1. numero nono Castro Palao
tom. primo trattatu sexto dub. 3. punclo tertio
num. 87.

³⁰⁴ ^{Auditoris} ^{nihil.} Fator, primam sententiam esse commu-
nem, sed probabiliorum censuerim secundam
esse: eis in quam veniale piaculum, non cor-
rigere proximum in occasione peccandi ve-
nialiter constitutum, si ex ea correctione fu-
erit speramus, & abique incommodo id pra-
stare valeamus. Nam charitas, amicitia, & mi-
sericordia in proximum non solum nos obligat
ne illi consulamus, aut adiuuenamus ad peccan-
dum venialiter: sed etiam ne permittamus ca-
dere, cum commode possumus eum à casu re-
movere. Sicuti in temporalibus non solum
obligamur dannū etiā leui non inferre pro-
ximo: sed etiā præcauere dannū alibi ei immi-
nēs, cum possumus. Fator, Christum Domini
Math. 18. de correctione peccati lethali, non
venialis finis locutum. At inde non inferitur,
non esse præceptum de corrigit fratre ve-
nialiter delinquentem in illo præcepto tacite
inclusum, non quidem sub culpa graui, sed
leui; quia leuiter, & secundum quid per pec-
catum veniale deperdit frater, & sic per
correctionem eum lucratur. Dixa autem, nos
obligatos esse sub veniali corrigit fratem
venialiter delinquentem, si fructum ex tali
correctione speramus, & absque incommodo
illam prestare possumus. Quæ conditions ra-
ro colligantur, ac proinde regulariter excusa-
mor ab huiusmodi correctione, uti Coninch.
d. 28. nu. 27. aduerterit.

D V B I V M XLVI.

An cognitione certa de peccato proximi requiri-
tur, ut quis eum corriger te-
neatur?

³⁰⁵ ^{Bon. regu-} ^{natur.} Non requiritur cognitione certa, sed proba-
bilis sufficit. Quia ex probabili notitia
prudenter quis in correctione procedit: & qui
corrigit non potest iuste conqueri proba-
bilitate (si fuerit opus) delicti commissi
à corridente obiecta. Sic Sotus de secreto,
membr. secund, questione secunda conclusione
4. Toretz 2. 2. quæst. 33. disp. 86. dub. 3. in prime.
Requiritur certa cognitione, nec probabilis
sufficit. Quia corripiens sine haec certitudine,
non amorem, sed iram & odium in fratre
Ezech. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

conciaret cum illi peccatum forte non com-
missum obiceret, facilissimoque negotio corre-
ctio clodi posset Ita Adrian. in quarto tract.
de correcl. Nauar. summ. capite decimo quarto
numero duodecimo Suar. aliis relatis, dispu-
tation. 8. sectione tercia numero primo Lorca 2. 2.
questione triginta tercia articulo sexto dubio
quadragesimo quarto numero quarto Sà verb.
Correllio, fatus, Si mortale incertum, non est
ashibenda correclio. Villalob. tomo secundo
summ. trattatu quarto difficultate tercia nu-
mero primo Coninch 2. 2. disp. 28. dub. 6. nu-
mero 87.

Hanc sententiam certam omnino esse cre-
diderim. Quæ probari videtur satis ex illo
³⁰⁷ Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus.
Hoc certum effero.

In te (inquit Augustinus) id est, te scientie.
Et existimat prima sententia. Autores id
etiam sentire, dum afferunt, requiri, &
sufficiere notitiam probabilem, & pruden-
tem. Cum enim dicunt prudentem, ne-
cessario expostulare debent notitiam deli-
cti commissi, & committendi moraliter
certam.

D V B I V M XLVII.

An si proximus ex ignorantia invincibili
peccat, sit necessario cor-
rigendus?

³⁰⁸ <sup>Status que-
sitionis.</sup> C elebris quæstio est, num excusat à
correctione facienda, eo quod prox-
imus delictum non cognoscit? Et quidem si
id procedat ex ignorantia vincibili, & culpa-
bili, certū est obinde nos excusari non posse,
cum illa ignorantia non excusat proximum à
peccato. Quid vero si ex ignorantia invinci-
bili legem transgrediat?

Non est necessario corrigit. Quia pro-
ximus non est absolute in spirituali miseriae
statu cum non peccet. Et quia præceptum
correctionis est de peccato proximi iuxta il-
lum prestatum. Non est necessario corrigit.
Iud. Matth. 18. Si peccauerit in te. Ergo ubi non
adest peccatum, non est obligatio corrigit.
Sic loquens de ignorantia iuris positivi Ban-
nes de Charit. a. 2. d. 3. q. 33. a. 5. Nauar. summ. c.
24. m. 12. & 13. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. punc. 2. Vil-
lalob. to. 2. sum. tr. 4. diffic. 4. n. 6. Et de qualibet
ignorantia id affirmat Bonac. d. 3. de Charit. q.
4. punc. 7. m. 10. modo non vergat in gracie ipsius
delinquentis, vel tertij documentum,
neque obligatus quis sit ex officio corri-
pere.

Sive obligatus quis sit ex officio, sine non
sive ignorantia sit iuris positivi, sive naturalis,
si monitione fructus speratur, necessario corrigit.
Necessaria est proximus corrigit. Quia id exigit est.
ipius reverentia. Et quia illa ignorantia ab-
solute malum quoddam est, esto culpa non
imputetur. Et quidem si officio Parochi, Prä-
lati Confessarij, vel domini fungaris fere
omnes Doctores tenent, te obligatum esse.
Quia ratione officij teneris
subditos instruere in præceptum ob-
seruatione. Et debes procurare, ne
O aliis

158 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

alii scandali occasionē exhibant, quod s̄epe vel materiali legis transgressionē cauatur. Et impedit, ne alij intelligent subditorum errores à te approbari. Ita Sanch. l.2. de marr. d.3.8. num.5. Bonac. d.3. question.4 punct.7. numer.10. Et quando ex Officio non obligaris. Lorca 2.2. dub.4. nu.15. Suar. de Charit. dub.8. s̄c̄t. 2. numer.6. Azorius libr.12. capite.15. questione quarta & 5. Coninch 2.2. disput.2.8. dub.4. mun.5.8.

³¹¹
Cum his
probabilis
opinor.

Cum his probabilius opinor. Nam regulat ex materiali legis transgressionē fit quis facilis ad formalem. Ergo si commode valeas hoc periculum vitare, quānam causa inesse potest, ut excuseris. Certe si transgressorē legis non corrigis, cum potes, tacite denotas, eam transgressionem approbate, & scandalum generas.

Secus si dubius sis de profectu, at secundus de damno non inferendo. Verum in extrema necessitate in dubio de profectu, & de documento, est adhibenda. Quia documentum, adhibita correctione, est certum gravissimum, & irreparabile, utpote damnatio aeterna. Documentum vero ex correctione timendum non est ita grave, quod abunde non compensetur spe etiū dubia, illum aeternum documentum repandi.

DVBIVM XLIX.

An peccator, dum in crimen existit, tenetur proximum delinquenter fratrene corrigerere i

DVBIVM XLVIII.

An spes probabilis fructus sufficiat ad precepti Correctionis obligationem?

³¹²
Questionis
statutu.

Xistimo cū communi Doctorū spem frumenti. Etus necessario requiri, ut correctio sit in precepto: alias enim esset otiosa. Moneo tamē non esse necessarium fructum ex correctione statim sperari: sufficit enim, ut decursu temporis speretur futurus. Difficultas autem est, quae spes requiratur & an sufficiat probabilitas?

³¹³
Non sufficit
probabilis
spes.

Non sufficit probabilis, sed certa debet esse. Quia ad actionem adeo difficultem exercēdam, non videntur preceptum obligare posse sine certa emendationis proximi spe. Sic Caiet. sum. v. Correlatio.

³¹⁴
Sufficit omni-
nino.

Sufficit probabilis fructus spes. Quia si certa requireretur, nunquam adest correcōnō gerenda obligatio, cum talis certitudo esse non possit, siquidem est de re ab alterius voluntate dependente. Quare sufficit probabile esse, correctionem profuturam, & non obfuturam, ut corrigere quis obligetur. Ita D.Tho. 2.2. question. 33. articulo secundo ad tertium Bannes hic, articulo secundo dub. ultim. Torres 2.2. disput. 86. dub. 2. Adrian. Sotus, & alij, quos referit, ac sequitur Suar. disput. oītā de charit. s̄c̄tione tertia numero tertio D. August. libro primo de Cīuit. capite nono dum dāmāt eos, qui metuant leviter, proximum corripere, cum fortasse possent corripiendo corrigere.

³¹⁵
Hoc defen-
do, & expo-
no.

Receptam ab omnibus hanc sententiam defendo, eam Medici exemplo explicans, & illustrans. Tenetur ille aegro corporalem medicinam præbere, quam credit probabiliter, profuturam, & non obfuturam. Ergo etiam Medicus spiritualis tenebitur, medicinam probabiliter salutiferam peccatori offerre, cū sciat, nullum ex illa dāmum esse accepturū. At si probabiliter tibi persuades, nihil per correctionem effecturum nō teneris illā exercere. Et quādū dubius es, an correctio sit profutura, vel obfutura sit, nulla est obligatio.

³¹⁶
S Vppono, omnes obligatos esse corrigere
proximum, cum sit preceptum naturale ac
divinum opes adstringens. Unicuique enim
Deus mandauit de proximo suo. Ecl. 17. Solus
de peccatore dum in crimen existit quashic-
rim, num proximum corrige tene-
tur.

Non tenetur. Quia ipse indiget corre-
ctione, ineptus est ad corrigitum, cum
ei dici possit: Hyperita, Ecce prius traen-
tur de oculo tuo, & tunc proficies, ut aeducas
felucam de oculo fratris tui. Et illud, Medicis,
cura te ipsa. Sic nonnulli Doctores haud in-
fime nota.

Tenetur quidem. Quia potest proximum
delinquentem corrigerere, non exprobando
eius peccatum, neque se iustiorē ostentan-
do: sed potius cognoscendo se in iustum & sua
indignitatem per humilitatem ostendendo. Hoc
modo proculdubio potest efficaciter corrige-
re proximum. Ita D.Tho. 2.2. question. 33. art.
5. Torres ibi. d. 88. dub. 2. Valent. 1.2. d. 5. q. 10.
punct. 5. Palao tom. 1. tract. 6. dub. 3. punct. 7. nu-
mer. 2.

Ego quidē his hærescens Doctoribus credi-
derim, in tali casu haud esse posse dubium,
qui peccator in crimen existens precepto
correctionis gerende obligetur. Fato ut
men prima sententia ratione, me omnino
convinci peccatorem publicum, vel notoriū
corrigo regulariter deobligatum esse à
correctione facienda utpote ineptum, & à
eius monito nullus fructus speratur. Quod
ex Castro Palao accipi. Attamen cum eo-
dem resoluō, obligari adhuc, si valeat facile
modum à Doctoribus secunde sententia tra-
ditum adhibere. Illud autem sine cunctatio-
ne, crediderim, peccatorem occultum
obligari ad corrigitum. Quia
potest exhumidi cor-
rectione fructus
sperari.

DVBIVM

Sect. II. De Charitate, Dubia. 159

D V B I V M L.

Qui ob peccatum proprium ineptus est ad proximum in extrema necessitate existentem corrīendum, teneturne pānitentiam de crīmine agere ut aptus ad corrīendum reddatur?

*E*xtra casum extremum eum non teneri existim. Quia absque penitentia potest sufficiēter per humile monitum corrīgere. Nec vīlus tenetur diuitias querere, etiamē prodige consumpſiſſer. vt elemosynam grātū indigēti faciat. Ab hac doctrīna excipiō P̄t̄l̄t̄m, cui ex Officio corrētō incūbit, qui aut officium debet depōnere, aut se in statu apto corrētōnē constituere. Lorca 2.2. question. 33. articul. 5. d. 42. n. 12. Coninch 2.2. d. 28. dub. 7. num. 32. Valent. 2.2. d. 3. q. 10. pun. 9. Bñes 2.2. q. 3. a. 5. Quid si proximus constitutus in extremis corrētōnē indigēat, & fructu ob peccatum corrīgēti impeditur teneturne de crīmine pānitentiam agere, ut aptus ad corrīendum reddatur?

Tenetur quidem. Quia charitas obligat misericordiā proximo, eiisque fragilitati attemperari. Sic Suar. de Charit. d. 8. sest. 4. n. 6. Torres 2.1. d. 88. articul. 5. dub. 2. Bannes citat. conclus. 5. Villalob. tom. secundo summ. tratl. 4. difficul. 8. numer. 2.

Non tenetur. Quia peccator tenetur corrētōnē admittere, à quocumque fiat, praecepit in mortis articulo: & corrīgens sufficiēter proponit, quid faciēndū sit, temperando humiliatē sermoni suam indignitatem: Ergo corrētōnē p̄cepto latisfacit: sicut satisfacit elemosyna corporalī p̄cepto, qui ille in lethali existens impertit. Ita Valent. 2.2. dub. 3. questione decima punct. 3. Castro Pal. tom. primo tract. 6. d. 1. pun. 7. numer. 6. Sotus relect. de secreto, memb. 2. questione tertia conclus. 6. Coninch 2.2. disputat. 28. dub. 7. numer. 32.

Fatetur prima sententia doctrinam mihi esse difficilem. Quia correptus non potest aduersus sic corrīgētēm retorquere argumentum, ut se ipsum curet, cum facile satisfieri possit. Medicū emendandum fore, si in simili necessitate esset constitutus. Agit ergo quantum videtur necessarium, ut corrētō sit frādūlo. Si vero fructu careat, ex malitia corrētē, & non ex defectu corrīgētē prouenit. Igitur ratione p̄cepti corrētōnē raro vel nuquam, quis tenebitur, nisi Prelatus sit, pānitere. At ratione scāndali obligatio esse potest, quando scilicet quis suo crīmini, exemplo prauo efficit, ut proximus peccatis inhaereat.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

D V B I V M L I.

An peccant lethaliter Concionatores, aut iudices, delicta proximi in peccato corrīgentes?

Lethaliter peccant. Quia sunt actiones ³²⁴ quasi Sacra à peccatoribus non exercētā. Sic Caet. 2.2. q. 187. a. 1. & 3. & insinuat ^{Lethaliter} peccante. ibi D. Tho Sylueſt. v. Corrētō, n. 16. loquutus de corrētōnē judiciali.

Non peccant lethaliter. Quia hæ actiones ³²⁵ nec sunt annexæ ordinib⁹ Sacris ex Christi Non peccat Domini institutione; nec sunt ita Sacra, quin ^{lethaliter.} à peccatoribus effici possint. Ita Suar. de Charit. d. 8. sest. 4. n. 6. Sermonem gerens de iudice: & de Concionatore loquens 10.3. in 1. p. d. 16. sest. 3. Medina C. de pānit. tr. 2. qu. 6. Torres 2.2. question. 33. articul. 5. disput. 88. dub. 2. Villalob. tom. 2. summ. tratl. 4. difficul. 8. numer. 3.

Hoc omnino dicendū existim. Nulla enim mihi ratio efficax fere offert, qua obligetur ³²⁶ Hoc dicendū existim. Concionator, aut Index in gratia existere, ut peccata publica corrīgant.

D V B I V M L I I.

An ordo Corrētōnis à Christo Domino assignatus Math. 28. sit in p̄cepto?

Ordinem Corrētōnis sic Dominus p̄scriptit: Si peccauerit in te (id est, te sciente) frater tuus, corripe eum inter te, & ipsū ⁴²⁷ Nonnulla frātē. pramitto. lum. Quod si te non audierit, induces testes unū vel duos. Si illos non audierit, dices Ecclēſia. Si Ecclēſiam non audierit, si tibi sicut ethnicus, & publicanus. Profecto corrētōnis ordo confitit primo ut peccantem admoneas secreto, & absque teste villo. Deinde si secreta corrētō non proficit, testes adhibentur, ut te in corrētōne adiuvent, forte enim peccator, qui te contempti, testes reuerebit. Quapropter solum sunt inducendi, quando speretur, ex eorum inductione delinquentis utilitas. Lorca 2.2. q. 33. a. 8. d. 46. n. 20.

Non est sub p̄cepto seruandus, sed iub ³²⁸ Non est sub consilio solum. Quia Christus Domini verba nō vidētur generalia cum solum de peccatis, quæ precepto. fun iniuriola corrīgēti loqui videatur, in quibus secreta corrētō vix habet locum, sed illa omilla, potest ad denunciationem procedi. Sic Martinus de Arevalo tr. de corrēt. frāt. Salmer. to. 4. in Euang. parv. 3. tratl. 11. Quia alias rationes, & testimonia adducunt, queis hanc sententiam probabilem esse defēdunt.

Est seruandus non solum sub consilio, ³²⁹ Sub p̄cepto. sed sub p̄cepto. Quia Christus Dominus ibi tradidit corrētōnis p̄ceptum, & modum p̄to est. tradidit, quo fieri debet. Non quia nouū aliquod p̄ceptū tulerit, quod ex ipsa nature le-

O 2 ge

ge nō oriatur; sed quia p̄ceptū à lege natu-
ræ obscurius traditum clarius explicui. Ipsa
enim natura dicitat, corrigendum esse prox-
imum cum memori dāmno famæ, & honoris,
qua fieri possit unde si absque testium indu-
ctiōne corrigi valeat ipsa natura dicitat, vt sic
correctio sit: etiū vnicus testis sufficit, quare
duo sunt adducendi: Igitur ordo hic est in
p̄cepto Ita definitum videtur ab Innocent.
III. in cap. *Nout*, de indic. & cap. Cum ex iniun-
ctio, de heretic. & ab Alexandri III. in cap. Licet
Heli, de simonia. Lorca ubi *suprà* Torres 2. 2.d.
8.9. dub. 2. concl. 1. &c. Sicut in 4. de Relig. 1. 10.
e. 7. n. 10. C oninch. d. 8. d. 8. n. 13. Villabot. 10.
2. sum. 17. 4. difficil. 9. Valentin. 2. 2. d. 3. q. 10. pun.
5. Bannes 2. 2. question. 53. articulo octavo
dub. 1. conclus. 4. & alij plures, quos hi refe-
runt.

ciatio prodiga f. me esset, ac pernicioſa. Cum autē qualibet in Religione plures esse possint Praelati inefficaciores in corridentis lecretis subditorum pacilus, quam alij particulares, effici videtur, non posse generatim hoc ius renunciari. Sic Philiarc. de offic. Sacerd. 10. 1. p. 1. l. 4. c. 14. Lorca 2. 2. q. 33. a. 8. d. 47. nn. 13. & alij in manuscriptis.

Potest equidem renunciare. Quia quilibet potest ob honestos fines detrimentum in fama & honore pati, etiā dominus fama propriæ ac honoris non sit: Ergo potest renunciare ius quod habet, ut sibi fama integra conservetur in correctione ob honestos fines quales sūt maior spiritualis correcti profectus, maior à recidivo securitas, submissio, & humilitas propria, communis integritas. Negari enim non potest, Religiolum maiori circumspicione procellurum, si sciat, peccata propria occulta a quolibet scientie extra Confessionem, vel gratia petendi auxilium, esse superioribus manifestanda, omissa correctione, securiorē à recidivo esse, & communitate magis idemnem feruari. Ita Barnes 2.2.q.3.i.a.8.dub 2 Petr de Ledes sum. 10. 2.tit.4.c.4. Sancius in select. d. 46.n.28. Cantarrel. Decal. l. 1.c.69.n.21. Alfonso Rodríg. 10.3. tr.8 c.6 de correll frat Sanch. Devel. 1.6.1.8. Valent. 2.2.d. 2.question. o.punct.5. Tortes de charis. quas. 33.artic. 7. d. 89. dub. 4. Suar d. 8.de charis. sect. 6. numer. 12. & 17. Ribadeneira de inst. Societ. cap. 3.4. Castro Palao tom. 1.1.6.d.3. punct. 9.m.2. Coninch 2.1.d. 28. dub. 11.num. 97. & alij.

330 Hoc sententia mihi admodum certa. Nam rationes, quies Doctores illi primæ sententie probabilitatem conantur adstruere, solum pro- bant, hunc ordinem non esse semper seruan- dum, sed debitis temporibus, & circumstantiis quando scilicet est secretum delictum, & per correctionem secretam sufficienter emenda- tum præsumitur, neque alia ratio boni cōmu- nis, quicce sūlo iuris cogit illum omittere. Porro quod Christi verba generalia esse non videā- tur, cum solum de peccatis corridenti iniuria- sis visus sit loquī: *Si peccaverit in te frater tuus*, minime obstat. Nam eto exprefse de solis il- lis peccatis Dominus loquatur, ex communi Ecclesiæ sensu ad omnia alia peccata, que pro- ximus, te sciente, commitit, extenduntur. Quemadmodum *Mat. 25* Operibus tantum misericordia vita æterna promittitur, & ta- men inferunt omnes Patres, ac Doctores de reliquis bonis operibus idem esse dicendum; qua est æqua, vel efficacior ratio: ita in pra- fenti.

DVBIVM LIII.

*Potest ne iuri suo quis renunciare, ne secum
hic ordo seruetur quando alias ex prae-
prio diuino erat seruandus?*

331

Renunciare iuri suo non potest. Quia est
Renunciare quilibet propriæ famæ dominus, vnde
non potest. ob aliquem honestum finem pati illa posset
detrimentum: at præceptum diuinum de or-
dine in correctione servando, non solum atté-
dit famam proximi, vt quam minus fieri pos-
sit, sed lacatur, sed præcipue attendit bonum ip-
sius correctionis, vt melius, ac congruen-
tius fiat, & pacem, ac quietem com-
munitatum, & rixarum evitatem, qua
ex occuloru[m] defectu[m] manifestatione pos-
sunt oriri: cui iuri quilibet priuatus cadere
nequit. **N**on sepe Praefatus minus aptus alio
particulari ad corrigendum erit, vel quia gra-
tus delinquenti non est, vel ob eius imperitiā
forte, aut per prauū affectū: Ergo in casu hanc
poterit subditus se abdicare iure, quod habet
de secreta sibi monitione gerenda; alias renū-

333

Certa sententia mihī est, posse quālibet, & alij.
totā aliquā communitatē (vii sanctissime no-
stra Religio Societatis Iesu gerit) renunciari
iuri, quod habet, ut sibi peccata secreto corri-
gantur, priusquam deferantur ad Prałatum
ipsumque deferentem nullius culpe esse rem, tatu less
etiamē correctionem non premerit. Nam si circa fra-
subditus ob prefatos fines propriū peccata terū com-
Pralato manifestaret proculdubio laudans finē as-
serat Ergo etiamē ex ipsius confusione eis pec-
catum aliis manifestet superiori, opus ge-
ret laudabile. Dic quādo, si proximus iam fa-
mam apud Prałatum amisisset, recte posset
quisquam id sciens cum illo de socij peccato
agere, si ex bono fine duceretur ad hu-
inmodi tractationem. Ergo idem dicen-
dum, quando ipse proximus non vult suam
famam apud Prałatum seruari, sed alij iu-
sta de causa porestatem imperit, ut illi
peccatum manifestet. At hic finis obtinetur,
quando ex ipsius correcti voluntate deli-
ctum superiori quis manifestet. Quem
admodum obtinetur finis praecepti seruandi
sigilli in confessione, (qui est, non solum
famam proximi conseruare, sed & facilitas ip-
sius Sacramenti, & rectus illius vius) qui quidem
finis obtinetur, vel, ut aptius dicam, nul-
lomodo luditur, quando ex penitentis vo-
luntate culpā ad rectum finem manifes-
tantur. Evidēcē cesso iuris à Religiosis notis
Societatis facta non est temeraria, sed pru-
dens: ac proinde etsi generatim fiat subin-
telligit fieri, seruato fine pricipio corre-
ctionis, qui est correctionis & emendationis delicti,
Hanc se-
renitatem certa
esse defida
Etenim scie-
re possit
tatu less
terū com-
placitum
finē as-
serat ergo
exponit.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 161

quem finem, si certum non sit per Pralatum non esse obtinendum, vel non esse obtinendum ita bene, ac per inferiorem vel de eo dubium est, (quod raro contingere potest, præcipue in Societate nostra, ubi superiores tot informationibus de vita & moribus precedenteribus assignantur) haud quamquam tunc censetur quis utrius conseruandæ famam cedere. Abul. ad cap. 18. Matth. question. 98. Sanchez lib. 1. 6. Decalog. cap. 18. numer. 47. Infero, nemini licere hanc nostram Regulam de cessione iuris, & manifestatione delicti, quoquis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæcunque colore, direkte, vel indicente impugnare. Tum quia à Paolo III. & Iulio III. nostrum Institutum fuit approbatum, & confirmatum, & in eo omnes constitutiones, præcipue quæ contradicuntem partiebantur. Tum quia Gregorius X I I I. in Bulla, que incipit, Ascendente Comiso prohibet sub excommunicatione poena hanc nostram Instituti impugnationem, ac cuiusvis constitutionis. Tum quia de facto idem Gregorius damnavit libellum ciuilem, qui hanc nostram constitutionem impugnauit. Coninch disput. 28. dub. 12. numer. 226. Suar. tomo quarto de Relig. libro decimo numero primo fine. Alfonsi Rodriguez Exercitij perfect. parte tertia tract. 8. cap. 6.

D V B I V M LIV.

An quando existimatur, Prelatu melius delinquentem correcturus, quodlibet peccatum quantumus secretum possit omissa secreta correctione deferrit

³³⁴ _{Quæstionis summa.} **N**Emini potest esse dubium stante iuris cessione posse peccatum proximi ad Pralatum ut ad Patrem deferri. Quæstio autem est non cessione seclusa, possit correctio secreta omitti, & peccatum occultum illi manifesteri, quando creditur. Pralatum aptius esse delinquentem correcturum.

³³⁵ _{Mimmo pfect.} Minime potest. Quia manifestatio criminis Pralato facta, fama proximi luditur. Ergo cum laesio hæc necessaria non sit, apponi non potest, etiam si Pralatus valeat aptius operam dare correctioni. Sic Adrian. IV. qu. de correct. frater. §. Pro huius decisione Sotus de secreto. membr. 2. question. 4. dub. 3. Nauar. ad cap. Inter verba. question. 2. concl. 1. num. 113. Nauar. de res. lib. 2. c. 4. dub. 12. numer. 120. Petr. de Leof. tom. 2. summ. tractat. 4. diffic. 6. conclus. 2. 4. Lora. 2. 2. quæstion. 33. a. 8. sett. 3. a. 47. dub. 10. num. 7.

Potest quidem omissa secreta correctione, Pralato ut Patri manifestari delictum in hoc casu. Quia Medicus corporalis prudenter vitetur acerbiori medicamine, quamvis valde necessarium non sit, si tamen est valde vtile. Ergo etiam si correptione per Pralatum non sit necessaria simpliciter, si tamen est valde utilis, & secreta correctione efficacior poterit quis, hac omissa, delictum ad Pralatum deferre. Ita Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

Suar. de Charit. a. 8. sett. 6. numer. 17. & latius to. 4. de Relig. l. 1. o. 9. & 10. ex D. Tho. & Richardo. Castro Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. pun. 10. num. 3.

Cum his opinor. Iudicans tamen Religionibus hanc sententiam aptiorem esse, & sequi oportere, cum iudicatur sic errantem aptius posse reduci. In aliis vero, quia magis sui iuris sunt, adiutandam non esse, nisi notabilis fructus pro certo speretur. Porro in Religionibus præcipue in nostra Societate præsumendum est subditum delinquentem melius per Pralatum esse corrigit, quam per quemlibet particolarem, dum contrarium non constat. Quia Pralatus peccati occasiones removere potest, quod non potest alias subditus. Et quia remedia applicare valet, quæ per alios subditos adhiberi nequeunt Coninch 2. 2. d. 28. dub. 11. num. 202. Suar. to. 4. de Relig. lib. 10. o. 9. num. 11.

D V B I V M LV.

An mortaliter peccet Rector Collegij, qui Provinciali subditu delictum, quem absque tali manifestatione corrigere, & emendare potest, manifestat?

Opera pretium est, indicare, quid possit, & quid non possit Pralatus facere ex denunciatione sibi ut Patri facta de subditi delicto. In primis certum est, non possit ex tali denunciatione judicialiter procedere. Potest tamen aliqua moderata penitentia delinquenter puniri. Potest subditum à loco & Officio removere, si id absque infamia geti valeat. Sed circa huiusmodi demonstrationem debet magna vii prudentia. Potest alicui vel aliquibus virtus grauibus delictu manifestare, si hoc necessarium sit ad subditum correctionem. Potest subditu delinquenti sociū designare fideli, qui eius exploret actiones, & Pralato deferat. Potest subditum delinquentem coram duobus vel tribus testibus reprehendere, si ei moraliter de delicto cōfiteri, saltem per delationem vnius oculati testis, de quo nulla possit esse suspicio falli, imponitur. Si per denunciationem paternam remedium sufficiens non adhibetur, & delictum cōunitatis vergit in damnum vel tertiae personæ nocet, tenetur denuncians judiciali delationi operā dare. Quæquierim verò, nū lethaliter delinquat Rector, qui Provinciali subditu delictum sibi ut Patri delatum manifestat cum ipse sine tali manifestatione valet subditum emendare.

³³⁸ _{Multa certa mibi recordo circaea que Pralatus possit, & non possit ex denunciatione sibi ut Patri facta.}

Lethaliter peccat. Quia iam illa manifestatio delicti, & amissio famæ non habet paternæ delationis finem, quæ est fratri lucrum, cum absque illa lucrari eum Rector potest. Si tacite innuitur in nostra Congregat. VI. decreto 63. ibi. Potest etiam unus superior dicere rem sic delatanam & notam alteri superiori eiusdem delatai, quando res ita postularerit ad finem paternæ delationis. Ergo è contra quando id non ita res non expostulat nequam poterit. Castro Palao

³³⁶ _{Lethaliter peccat.}

162 Theologiæ Moralis. Lib. XLIX.

par. i. tr. 6. d. 3. punct. 11. numer. 7.

³⁴⁰ Non peccat lethaliter. Quia licet id non
Non peccat expostuletur, ut necessarium, expostulatur ut
lethaliter. conueniens, ne Provincialis ignarus huius de-
lieti, similibus, vel grauioribus incommodis
delinquentem exponat. Ita idem Ferdinandus de
Castro, qui quidem hac ratione affectus pro-
bable esse indicat, nullum peccatum in tali
manifestatione committi.

³⁴¹ Ego quidem hanc sententiam etiam existi-
mo esse probabilem. Nam si in materia detrac-
Auctor is. (uti Volum. 5. vidimus) reuelare
peccatum vni, vel duobus viris grauiibus, qui
magis prodebet, quam obesse possunt, lethale
piaculum non est (etiam si ex levitate, &
loquacitate reueletur) ex probabili senten-
tia, à fortiori probabile erit, quando ex recto
fine manifestatur. Attamen, quia in ostium
aperitor manifestandi pluribus delictum
commissionem, probabilius crediderim, cum
Castro Palao citato, non licere Rectori
Provinciale monere. Quia si solum ob
maiores à reciduo securitatem, & non ob
necessitatem, quæ appareat, monere licet:
etiam licet monere quemlibet superiorum
immediatum, quem delinquens habeat, &
Provinciale sequentem, cum e modo delin-
quens securior à reciduo erit: quod quidem
non est concedendum. Vnde eadem Congre-
gatio VI. decreto 6. Congregatio VII. I.
decreto de manifestis. delicti capite decimo quinto
numero secundo. Sine urgenti necessitate, &
magna uitilitate nemini esse crimen delati re-
uelandum. Expende verba. Sine urgenti ne-
cessitate, & magna uitilitate. Quæ non con-
uenientiam, sed necessitatem magnam in-
dicant.

DUBIVM LVI.

Cum Pralatus subdito, cuius delictum ut
Pater agnouit, designat socium fide-
tem, qui eius explores actiones, & sibi
deferat: potestne socio designato signifi-
care, se male de subdito sensire,
ut sic diligenter explorationi stu-
deat?

³⁴² **Q**uoniam Dub. proximo, posse Pralatum subdito
delinquenti socium designate fidelem, qui
eius actiones explores, & sibi deferat. Quia su-
perior ratione sui Officij obligatus est, vitam
subditorum inquirere. Quia propter D. Gre-
gor. libr. 2. Regist. Epist. 1. 2. nullomodo excusat
Pralatum à correctione subditorum eo, quod
dicat, se subditorum delicta ignorare. Que
(inquit) potest esse Pastoris excusatio, si lupus
oues comedat, & Pastor nec sit? Ergo signum
clarum est, teneri Pastorem vigilare, & ex-
aminare, an lupus oues comedat, & damnum
inferat. Igitur quæstio est, an illi socio fideli
designato possit Pralatus significare, se male de
subdito sentire, ut sic diligenter explorationi
studeat?

³⁴³ **P**otest qui-
dem. Potest Pralatus socio significare, aliquam
malam se de subdito habere suspicionem, di-

cens: Observa illum: si iam apud Pralatum sub-
ditus hic designatus potest, non præmissa cor-
rectione, delictum fratri superiori ut Patri
deferre. Quia enim & alterum ad spirituale
bonum subditi ordinatur, nec magnum incu-
menies videtur esse, defecum eius vni prædicti
ac religioso socio à Præfule renelari. Sic Bañez
2. q. 33. a. 3. d. 2. Torres ibi. d. 89. dub. 5.

Non potest socio indicare de subdito non
bene sentire. Quia si absque malæ opinione Non potest.
significatione potest socio illi vigilancia co-
medari, quoniam causa esse potest infamatio-
ne illam honestans. Nec socius potest, non
præmissa correctione, superiori defere deli-
ctum. Quia si delinquens correctione fraterna
sufficienter intelligitur emendandus aequo be-
ne, ac per Prælatum, (raro succedit) non debet
Pralato denunciari. Nam apud Pralatum
grauata sit iam eius opinio, haud dubium, quin
multo amplius per repetitionem delicti gra-
uetur: quod si excusari possit, charitas id exigit. Ita Ferdinandus de Castro 10. 1. tr. 6. d. 3. punct. 11.

Ego quidem si superior corrigit delinquer-
tent de eius emendatione securus non manifis-
tum existimo cum eodem Doctore, posse socio ex-
ploratori significare, se non recte de tali sub-
dito sentire, ac proinde necessariam esse vigi-
lantiam speciali; ut sic via socio superiori
superiori crimè, si viderit, deferendi. At in tali
casu socius presumere non debet, se posse ef-
ficaciter corriger, cum presumere debet
monitum suisse, sed non emendatum. Vnde
absque præmissa correctione debet tunc mani-
festare, & Pralatus sub præcepto ad eis
obligare manifestationem. Tum quia nomine
Pralati delictum cognoscit, tum quia pre-
sumere non potest rationaliter, correccio-
ne fraterna esse sufficienter emendar-
dum.

DUBIVM LVII.

Si proximus de delicto commissio sit iam emen-
datus, potestne quis Pralato ut Patri il-
lud deferre, et sic delinquens
securior à recidivo
existat?

³⁴⁴ **P**otest quidem. Quia talis manifestatio po-
test prodebet, & non obesse. Potest enim
Pralatus cum si occasiones & pericula rela-
bendi iterum remouere: Ergo prodet. Ex fœ-
tia illius delicti ad punitionem non potest
procedere: Ergo non obest. Sic Richard. in 4.
dis. 19. articul. 3. question. 1. Gabr. in Can.
Mis. lecl. 7.4. litter. V. Rosel. verb. Inquisitio. An-
gel. verb. Denunciatio. numer. 10. Graf. part. 1.
Deas. lib. 2. cap. 69. num. 30. Gerl. part. 2. titul. de
correct. prox. Alphab. 14. litter. T. videtur con-
sentire Alphoni. Villagutier. libro secundo
titul. de denunc. Euangel. conclus. 5. pag. 94.
& 95.

Minime potest. Quia fama apud Pralatum
plurimi estimatur à subditis, & aegri ferunt Non potest.
apud illum infamari propter eius dependen-
tiā, quam apud plures loces: Ergo ob solam
maio

Sect. II. De Charitate, Dubia. 163

maiores fecuratem huismodi infamatio licita esse non potest. Nemini enim licet, bona temporalia à proximo auferre ex fine, ut securior sit in virtute: alias licet, duitias ab eo auferre, & pauperibus impetrare, ut pro illo exortent. Ita Adrianus quod de correcc. S. Pro huius decisione. Sotus relectus de secreto, membr. 1. qu. 4. conclusion. 4. S. à verb. Correcțio, numer. 4. Nauarr. summ. cap. 1. 4. num. vii. Aragon. 2. 2. quæst. 3. art. 7. Valentia 2. 2. dis. p. 3. quæst. 10. punct. 5. Nauarr. lib. 1. de refit. cap. 4. par. 2. dub. 12. num. 120. D. Thom. Antonin. Sylvestr. & zl. quos referunt, & sequitur Sanchez libro 6. Decalogi capite 18. numero 49.

Ego autem probabilius his hærens Doctoribus existimo, si certo tibi constat, fratrem esse emendatum, nec periculum probabile relabendi habere, nullatenus posse eius delictum superiori manifestare, nisi ipse expresso consentire: neque consensum in Societate nostra præstitum ad hunc casum extendi. Nam finis præcipuus in Societate, ob quem mandantur delicta superioribus deferri, est correcțio delinqüentis, quod conflat ex reg. 10. Boni etiam omnes consulunt, ab aliis corrigi, & ad aliorum correctionem innare debito cum amore, ad maiorem spiritus profectum. Si ergo frater correcțus omnino est, & emendatus, neque periculum sit recidivæ, cessat finis, ob quem consentit, delicta superioribus deferri per quemvis, qui extra Confessionem ea accerterit, reg. 9. Attamen si proximus periculum probabile subeat relabendi, si prælapsus eius peccatum Prælatu non manifestetur, manifestandum esse, non dubito, cum Valentia disputation. 3. question. 10. punct. 5. D. Thomam, Adrianum, & Sotum citante: ut subditum præferuerit. Probabile periculum relapsus vocito, quando ita proximus occasionibus peccati est innodus, ut moraliter loquendo, iudicetur casurus, nisi ab illis diuertatur. Nam de alio periculo magis remoto non est curandum, cum omnibus tale insit periculum ex naturæ frigilitate.

CAPVT XVIII.

Circa Odium, Inuidiam, Chisma, Virtus Charitati contraria.

DUBIVM LVIII.

An in odio proximi sint plures actus specie distincti?

RECOLO, Odium esse charitati contrarium, dupliciterque contingere. Primo, abominando personam proximi tanquam tibi contraria, & desiderando, ut non sit: & hic actus est Odium abominationis. Se-

cundò, desiderando illi aliquod malum ex prefata abominatione, quod *Odium inimicitia* vocatur. Quocumque ex his odis circa Deum lethale est, nec fieri potest veniale ex materia leuitate. Circa proximum vero aliquando potest esse veniale, verbi gratia, si quis proximum absque iusta ratione leuiter auerteretur, malumque ei leue exoptet, vel plena non adsit deliberatio. Odiu proximi ab odio Dei differre specie non dubito. Quia licet utrumque Charitati opponatur: diuerfimode tamen opponitur. Vnum namque Dei Majestatem directe, alterum indecēte offendit. Maior est difficultas de odio proximi, nūm in eo sint plures actus specie distincti?

Non sunt. Quia odium non sumit speciem, neque individualitatem ex obiecto materiali, sed ex formalib[us] obiectum auctem formale semper est idem, scilicet persona displicentia: ergo quantum obiecta materialia varientur, actus non variatur. Hinc infertur, obligatum non esse, in Confessione manifestare, qua mala proxime desideratis satisfacere, si dicaste odio proximum toties fuisse prosecutum, optando illi graue malum. Quia omnia illa mala sub eadem ratione sunt appetita, scilicet quia proxima mala erant. Sic Caietan. 1. 2. quæstion. 4. art. 6. ad ultim. Bonacini disputat. 3. de Charitate question. 4. punct. ultim. num. 6. Torres 2. 2. disputation. 9. t. dub. 6. 1. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 1. punct. 2.

Sunt quidem plures actus specie distincti. Quia vnum odium proximi ab alio differt potest tum ex fine, quo eum odio habes: tum ex malo, quod illi exoptas. Ex parte finis differt si proximum auerteris, quia est Dei imago ad beatitudinem creatus, qualiter acemones nos odio habent: aut quia aliquam tibi iniuriam intulit; utrumque enim odium est odium proximi, etiamsi primum ex odio Dei ortum habet: ergo negari non potest, vnum actum ab alio differe. Ex parte vero mali, quod proximo optas, etiam specie différunt. Quis enim abneget, optare inimico, ob illius displicentiam, aeternam damnationem, esse diuersum peccatum in Confessione aperiendum ab eo, cum solum amissionem status, & temporalis vita desideras, cum diversæ rationis cum priuat bonitatem? Ita Suarini dis. 6. de Charitate sect. 2. numero 2. Palao tomo 1. tractat 6. disputation. 3. puncto 1. numero 7. Coninch. disputation. 29. dub. 3. numero 6. 1.

Hoc dicendum existimo. Nam voluntas inferendi proximum malum in vita, diuersum peccatum est à voluntate inferendi malum in fama, aut pecunia: ergo etiam voluntates, quibus hæc mala appetentur cuenire, diversæ sunt. Quia species odij inimicitia non sumitur præcisè ex displicentia, & auersione personæ, quam auerterissed ex malo, quod illi desideras. Alias nullum odium proximi esset odium inimicitia, sed odium solum abominationis. Ex quo inero, in Confessione omnino esse explicanda, ut Suarini, & Coninch. expresse docent.

350
Non sunt
odij in pro-
ximum plu-
res actus
specie di-
stincti.

351
Sum plane.

352
Hoc dicen-
dum omni-
no reor.

D V B I V M L X I .

An licet optare mortem proximo , vel de illa gaudere ob hereditatem acquirendam?

353
Questionis
status.

Celebris quæstio est, nūm ob bonum temporale, & aliquando inferioris ordinis licet tibi aliquod graue malum proximo desiderare, & de illo gaudere, dēquē ipsius bono tristari, eo quod tibi impedimento est ad boni temporarij affectuationem? Exempli gratiā. An possit desiderare mortem alicuius, vt illi in bonis succedas, vel ne in ei alimoniam prabendo, vel eum curando agrestantem graueris.

354
Minime
garis p̄ſſerē vitam proximi tuis diuitiis, temporarijque emolumento. At si ob acquirendam hereditatem illius mortem expetis, iam temporarium emolumētum vitę proximi p̄ſſeris: quod contra Charitatem esse, quis non videat? Sic Nauar. summ. cap. 15. num. 10. afferens esse omnium.

Licet id licet. Quia ex Charitate obli-
gari p̄ſſerē vitam proximi tuis diuitiis, temporarijque emolumento. At si ob acquirendam hereditatem illius mortem expetis, iam temporarium emolumētum vitę proximi p̄ſſeris: quod contra Charitatem esse, quis non videat? Sic Nauar. summ. cap. 15. num. 10. afferens esse omnium.

355
Licer equi-
dem.

Licet equidem, si cum debito moderamine facias: non felicet id appetens ex persona dif-
plicientia, sed ob aliquod temporele emolumen-
tum inde sequutum. Quia huiusmodi desiderium, & gaudium de malo proximi non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono tibi inde sequotergo non habet ma-
litiam, quia illam habere non potest, nisi finis illius malus sit: cum tota species actus ineffica-
cias ex fine deformatur. Ita Sà verb. *Charitas, numero vñtao. Aorius parte prima, libro tertio, capite 12. quæſt. 2. Bonacina disp. 3. de Charit. quæſtione quarta, p̄ncto ultimo, numero septimo, afferens licet matri mortem filiarum optare, eo quod ob deformitatem, vel inopiam haud possit eas nuptiū tradere. Sancius in selec. d. 2. numero 9.*

356
Auctoris
resolutio.

Existimo, proculdubio licere, optare tibi, vel proximo mortem ob vitandum molestiam labiorum infirmitatum, mendicitatis, vita penalis à marito inflatae, &c. dummodo desideres huiusmodi incommoda proximi, vt à Deo in-
fligenda, non ab homine iniuste, vel à Diabolo. Profecto ingenue fateor, debere te bonis fortunæ vitam proximi p̄ſſerē quoad effe-
ctum, ac voluntatem efficacem, ac proinde te-
neri, bona fortuna exponere, vt vitam proximi conserues. Secus dixerim de efficaci affectu, ac simplici complacentia quia respicit obie etum secundum se, & ex illius bonitate sumit spe-
ciem, non ex illius executione.

D V B I V M X L .

An inuidia solum sit mortale quando ex illa mouetur quia ad remouendum proximi bonum?

357
Solum est
solum est

Solum est mortale, cum ita vehementer quis bono proximi inuidet, vt ex illo affectu mortale, mouetur ad iuste remouendum proximi bo-

num: fecus si absane hoc periculo insidet, quemadmodum auaritia, ac vano gloria, in qua non sunt peccata mortalia earum actus, nisi aliqua circumstantia mortali vestiantur. Quia dolere de bono proximi, quatenus meum bonum immunit, pon est, absoluere de bono, proximi dolere, sed dolere de illo, quatenus hunc causal effectus: licet non cau-
set media iniuriosa actione, negari tamen nō potest, esse cuique molestatum, & iniucundum tolli, namque illi, qui ab omnibus (verbi gratia) doctus admodum habebatur, singula-
rem ideo plausum acquirebat, opinionem, & honorem illorum, si docto aliquis superueniat. Ergo talis tristitia, ac dolor, non videtur adeo inordinatus, vt piaculum lethale constituerat. Sic Lorca 2. 2. question. 36. in addition. articul. 3.

358
Non solum
est mortale.

Minime id solum est mortale, quando ex inuidia quis mouetur, ad remouendum proximi bo-
num, sed & quando dolet de bono alterius, quia diminutionis proprij boni est causa. Quia hoc vitium est charitatis contrarium, cum de bono proximi tristetur, & de malo illius gaudet. Quod vero quis gaudeat de malo illius, vel tristetur de bono, quia propriū suū boni, non est sufficiens causa honestandi actum. Ita D. Thom. 2. 2. question. 36. articul. 2. & 3. Val-
ent. ibi. sub. 3. question. 13. p̄nct. 2. Cominch.
d. 30 dub. 2. num. 20. Reginald. lib. 17. num. 12. 9.
Nauar. summ. capit. 23. numer. 118. Bonacind. 3.
de Charit. question. 4. p̄nct. ultim. Parag. 1. num.
3. Suar. dub. 6. de charit. sect. 4. numer. 4.
& alii.

359
Hanc im-
must plati-
sentiam
amplicia.

Ad hac communī quidem sententia non recedam, quam uberioris expendo. Potest quis ratione sui proprium eius bonum diminuit, bonum, in quam alterius potest esse occasio diminuendi proprium alicuius bonum, sine eo quod aliquam vim inferat, actionemque iniuriolam exerceat: v.g. si existente illo in Cinitate aliqua, in qua nimis doctus, ac petitus reputatur, accederent alij & que docti, quorum aduentu illius peritia non tantū, vianitate astimaretur, quia non est iam ita rara. Ex qua ratione bonum unius per se potest alterius bonum diminuire. Si igitur dolet quis de bono alterius, quia huius diminutionis est causa, innidus est, & peccat, ex genere suo mortaliter. Plura de Inuidia Volum. I. vbi de de vitiis Capitalibus differunt.

D V B I V M L X I .

An non solum qui proprius Chismaticus est, sed etiam qui quomodolibet Pontifici est inobediens, contrahat ex communicationis pœnam?

360
De Schol-
asticis
materiis
nella pue-
rile.

Chisma in praesenti sumo pro scissione, vel divisione ab Ecclesia, einique Capite. Dupliciter autem quis potest se ab Ecclesia materiis separare. Primo, deserendo fidem, & tunc eit nulla puerile, ac consequenter Chismaticus, se mitto. cundo Ecclesiæ deserendo, vnitatem, quam fi- delis

Sect. II. De Charitate, Dubia. 165

deles omnes inter se habent cū suo capite tum
in Sacramentis, ac cultu divinorum in subie-
ctione ad Pontificem, Ecclesiae Caput. Dupli-
citer vero quis potest se à subiectione Ponti-
ficii, & Ecclesiae vnitate dividere. Primi dire-
cte, secundū, indirecte. Directe se dividit, cum
expresse, ac formaliter intendit, Pontificem non
recognoscere vt superiorem; Indirecte autem,
cum facto ipso ostendit, non eum recognosce-
re: quod videtur contingere existentibus in
Anglia, & exhibentibus Regi obedientia si-
gna, quibus refantur esse Christi Vicarium, in
spiritualibus, quāvis interius id esse nullo mo-
do credant; quia feiunctio ab vnitate Eccle-
sie, eiusque obedientia in opere ipso externo
consistit: ac proinde hi vere Schismati sunt,
et non sini heretici. Starius de Censur, dispu-
tatione vigesima prima, sectione secunda, numero
decimo tertio, Sanchez libro secundo, Decalogi
capite trigesimo sexto, numero decimo quarto. Por-
ro Schismatis varia ab Ecclesia poena pra-
scribuntur. Prima est priuatio potestatis Ordini-
nis, & iurisdictionis. Secunda, excommunicatio
ipso facto. Tertia inhabilitas ad Beneficia. Quarta, suspensio Ordinis Schismatico scien-
ter recepti. Quinta, collatio Beneficiorum à
Schismatico facta iritanda. Sexta, suspicio
heresii vehemens. Septima, subiectio Ecclesi-
sticis iudicibus pro poena sustinenda Circa hu-
mmodi penas dissidium est apud Doctores. In
presenti igitur requireo, an non solum Schismati-
cū propriū, quemē illē assērvi, sed etiam
etiam qui quomodolibet Pontifici inobe-
diens est, pēnam excommunicationis con-
trahat?

³⁶¹ Contrahit quidem. **Quia** in Bulla Pontifex
excommunicat Schismaticos, & qui se ab eius,
& eiusvis Pontificis pro tempore existentis
obedientia pertinaciter subtrahunt, vel rece-
dunt. Cum ergo nihil in Pontificis decreto
superfluum esse dicendum sit, efficitur, non so-
lo recentes à Pontificis obedientia tan-
quam à Vicario Christi Domini, sed quomo-
domque recentes intelligi debere. Nam
recentes pertinaciter à Pontificis obedien-
tia tanquam à Vicario Christi, & Ecclesia capi-
tes, sub Schismaticorum nomine comprehen-
si erant. Ut quid ergo reliqua verba adiungam.
Sic Farinac. sibi contrarius *question.* 186.
numer. 11. citans Toletum libro quarto, capite
duodecimo, numero secundo. Attamen in editio-
ne Lugdunensi circa primum nihil dicit: circa
secundum contrarium docet.

³⁶² Non contrahit nisi qui Schismaticus pro-
prie est. **Quia** recessus à Sedis Apostolice obe-
dientia proprie non stat cum illius recognitio-
ne. Ergo dum qui Pontifici vt superiorem
recognoscit, etiam illi ob aliquam causam
non obediens, à Pontifice vt tali non videtur
absoluto recedere, ac proinde excommunicatio-
nem illam non contrahit. Ita Azorius parte
prima, libro octavo, capite vigesimo, questione
quinta, Palao tomo primo, trattatu sexto, de Chari-
tate, disputatione quarta, punto sexto, numero
septimo, Starius de Censur, disputatione vigesima
primo, sectione secunda, numero duodecimo San-
chez libro secundo, Decalogi capite trigesimo
sextu, numero duodecimo. Bonacina disputatione
tertia, quiesione quarta, de Charitate punto vlti-

mo, Paragrapho quinto, numero nono, & alijs apud
iplos.

Com his opinor. Et quidem etsi sub nomine ³⁶³
Schismatorum ij recentes comprehensi
erant, fuere tamen expressi ad maiorem cla-
sentio, &
ritatem, specialeisque timorem incutendam. nonnulla
Monuerim haec excommunicatione non ligari
fautores, defensores, receptatores Schismatico-
rum. Quia in Bulla non exprimuntur, & ex-
primuntur hæreticorum fautores, in odiosis
autem non est ultra proprietatem verborum
extensio gerenda. Ligantur tamen excommuni-
catione non referata ob cap. *Li et, de*
elett cap. 1. de Schismaticis, in 6. Sed clariss ob
constitutiōnem Pauli IV. quae incipit, *Cum ex*
*Apostolatus officio, vbi excommunicantur, alis-
que penis afficiuntur Schismaticorum fau-
tores, vti Bonac. vbi sup. annotauit.*

D V B I V M L X I I .

*Schismatici non denunciati priuantur in
iurisdictionis potestate?*

Dixi, primam Schismati poenam esse po- ³⁶⁴
testatis Ecclesiasticę, Ordinis, & iuridi *Questionis*
iurisdictionis. Verum licet Ordinis po- *status.*
testate in spirituali charactere consistente
priuari non possit, priuari vero potest, ac de
facto priuatur legitimo talis potestatis viu. De
potestate autem iurisdictionis fere omnes Do-
ctores conueniunt, Schismaticum esse iure ipso
priuatum.

**Schismaticus non denunciatus post Conci- ³⁶⁵
lium Constantiense minime priuatur iuridi- *Non priu-*
catione. **Quia** cum solum denunciatum vitare tur, si de-
teneamur, solum is carere debet iurisdictione *nunciatu-*
nobis conueniente. Sic Bonacina *disp. 3. quest. non fit.*
4. de Charitate, punto ultimo, Paragrapho sexto
*numero 8.***

Etiamsi occultus sit, vel non denunciatus, ³⁶⁶
ipso facto quilibet Schismaticus iurisdictionis *Licit non*
potestate priuatur. **Quia** occultus Schismati *si denun-*
ciatus exterior ab vnitate Ecclesiae, ac subordina. *catus pri-*
uatione ad illius Caput se subtrahit: ergo indi- *natur.*
gnus est, cui iurisdiction ab Ecclesia conceda-
tur. Ita D. Th. 2. q. 6. a. 3. Turrel. 1. 4. sum. p. 2.
c. 20. Castl. 1. 2. de iusti heret. punit. c. 23. O. 24.
Azo. p. 1. 8. c. 2. 9.

Hæc sententia mihi magis probatur. **Quia** ³⁶⁷
textus in cap. de Schismat. cap. Non iurianu. cap. *Hæc sent.*
Audinimus, cap. Didicimus, expesse notant, ipso *tia mihi*
iure hanc priuationem incurit. Dicunt enim, *arrident.*
Ordinationes essi irritas, & conferentem nihil
iuris habere, ac potestatis, & ex alia parte hanc
priuationem ad omnes Schismaticos extendi
probab. textus in cap. *Didicimus,* & omnes om-
nino hæreticos, & Schismaticos nihil habere
iuris, ac potestatis. Verum tamen vt huiusmodi
priuatio iurisdictionis effectum habeat, nece-
ssaria est saltem declaratoria sententia criminis,
vt tradit Suarius disputatione 12. sectione 2. nu-
mero 2.

D V B I V M

DUBIVM LXIII.

Schismatis p̄nentibus, & Ecclesiæ reconciliatis tollitur inabilitas quam ad Ecclesiastica Beneficia habenda contra-
xerant?

babilem occultum Schismaticum, & Ecclesiæ reconciliatum dispensatione non indigere. Quia p̄cna inabilitatis non cuiuslibet Schismatico videtur imposta, sed publico, & manifesto, qualis erat ille Episcopus relatus in Cap. Quia diligentia. Quare occultus, & maxime emendatus, & conuersus hanc p̄cnam nulli modo contrahit, ut multis probat etiam de hæretico. Garcia part. 11. de Benef. capite 10. numero 81. & specialiter de Schismatico numero 162.

368
Status q̄ne-
tionis.

Tertiam Schismatis p̄cnam esse vidimus inabilitatem ad Beneficia Ecclesiastica in posterum habenda, cap. Quia diligentia, de elect. vbi Schismatico in Episcopum electo dispensatio confirmare permittitur. Non igitur valida erit electio ante dispensationem, vti Glos. & omnes. Dubium autem est, num p̄nentibus Schismaticis, & Ecclesiæ reconciliatis hæc inabilitas tollatur?

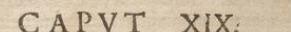
369
Tollitur in-
abilitas
hæc.

Tollitur profecto. Quia huiusmodi inabilitas ex Schismate procedit: ergo illo sublato, cessat. Neque obstat videtur Cap. Quia diligentia citatum, nam electio illius Schismatici in Episcopum forte fuit, durante Schismate, ideoque indiguit dispensatione: qua non indigenter, si sublato Schismate, & Ecclesiæ reconciliato, electio facta esset. Sic Decianus tractat criminis libro quinto, capite 54. numero 15. & 16. Conrad. Brunus tractat de hereticis libr. 3. cap. 7. Burlat. consil. 14. numer. 34. Quintil. Mandos. in addit. ad Repertor. Inquisit. v. Abiatio. ltt. A. Farinac. plures referens, qu. 189. & 193. num. 66.

370
Non tollitur.
No tollitur.

Non tollitur. Quia cap. Quia diligentia, id viderunt expresso praescribere. Glossa enim ibi manifeste asserti ab initio Schismate in Episcopum electum fuisse, & nihilominus indigne se dispensatione: ergo signum est, inabilitem remansisse. Ita Azor. parte prima, libro octauo capite trigesimo, quæione octaua, alterius, communis senti hoc esse receptum. Sanchez libro secundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero decimo octauo. Bonacina disputatione tertia, quæsione quarta, de Charitate parte ultima, Paragrapho quinto, numero decimo. Pegna Direct. parte secunda, quæsione quadragefima octaua, comm. 73. Surius de Censor. disp. 43. section. 2. numer. 7. Farinac. pluribus relatibus, quæsione 184. numero trigesimo sexto.

Hoc probatur. Secundum, cum Ecclesiæ reconciliatum adhuc inabilitum, & esse ad Ecclesiastica Beneficia, nisi per Pontificem, aut vices ipsius habentem fuerit dispensatus. Quia eius est solvere, cuius ligare fuit. Habet tamen Episcopus ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. concedente casu oculorum, potestatem ad dispensandum in quacumque inabilitate ad Beneficia ex delicto occulto proueniére. Quare si delictum Schismatici occultum sit, potest ab Episcopo Schismaticus ad vnitatem Ecclesiæ rediens habilis reddi. Si tamen Schisma publicum sit, aliter Abbas ad cap. 2. de Schismatis. numer. 7. Decius ad cap. At si Clerici numero 124. & alii, posse Episcopum dispensare ad Beneficia omnia, præter Episcopatum, & dignitatem exemptam, si scienter Ordinem à Schismaticis non receperint. Addo, esse pro-

CAPVT XIX.

Circa Bellum, ac Duellum, qua-
tenus sunt Charitati con-
traria.

DUBIVM LXIV.

Potestne dari seclusa ignorantia iustus
bellandi ex vtraque parte
titulus?

Dicitur. **A**ri potest. Quia sapientia oppugnans, & oppugnatus non Dari potest. Peccant bella gerendo eo, quod vterque probabiliter credit, sibi Regnum pertinere: Ergo ex parte viri que iustus est titulus. An non oppugnans Civitatem, interficere potest innocentes, si alia via non potest illam subiugare: innocentesque possunt se ab oppugnatione defendere: Quis dubitet? Datur igitur titulus bellandi iustus ex vtraque parte, iustumque bellum etiam nulla ignorantia intercedente. Sic nonnulli bona nota Moderni.

Dari non potest per se, & seclusa ignorantia iustus titulus bellum ex vtraque parte circa eam rem. Quia nulla virtus potest habere nisi actus sibi contrarios, alias secum pugnaret, & bonum bono contradiceret. Ergo iustitia, quæ tibi titulum iustum possidet, præbet, verbi gratia, Civitatem, & ibi existentes oppugnandi, non potest præbere iustum titulum oppugnatis tibi contradicendi.

Idem affirmo. Concedo enim, sepe oppugnantem, & oppugnatum non peccare, Idem affirmo. quia ex ignorantiæ inincibili iuris procedunt. Hoc tamen non probat ex vtraque parte iustum dari titulum; sed ex una parte dari, & ex alia præsumi: rationeque illius præsumptionis potest ille actus ad iustitiam pertinere.

DUBIVM

Sect. II. De Charitate, Dubia. 167

D V B I V M L X I V .

Oblata ab aduersario tibi sufficiens sati factio-
ne, teneris à bello desistere, quo-
cumque tempore satisfactio
derit?

³⁷⁵ Si satisfactio sufficiens derit ante bellum
Sinciput, teneris ab eo desistere, si offera-
tur tibi ab aduersario sufficiens iniuria satis-
fatio, & dama illata compenset. Quia tunc
bellum non est tibi necessarium, sed voluntari-
um, ac proinde illicitum, sola enim necessita-
te potest assumi cap. Noli, 23. qu. 1. Si autem fa-
ctio post bellum incepit offeratur, non
teneris eam acceptare, & à bello desistere.
Quia iam aduersarij non sunt in statu satisfa-
ciendi, sed facis patiendi. Sic Caietan. sum-
ro verb. Bellum. Sā verb. Bellum, nume-
ro nono.

³⁷⁶ Quocumque tempore satisfactio plena ab
aduersario offeratur, teneris à bello desistere, si
securè desistere possis. Quia bellum solum ne-
cessitate, non voluntate licite suscipitur, vti sit
Diu. Augustin. Epistol. 207. ad Bonif. cium Co-
mitem Sed cum debita satisfactio offertur, ces-
sat omnis bellandi necessitas ergo contra iusti-
tiam delinques, si bellum pro square. Ita Mo-
lina disp. 103. vers. Belli causa. Valent. 2. 2. d. 3.
que. 16. punct. 2. Coninch 2. 2. disput. 31. dub. 2.
numero 38. Sua ius disputatione 1. de Charita-
te, sectione septima, numero tertio. & alij
apud ipatos.

³⁷⁷ Sententiam hanc, communem quidem eli-
go, aduentens tamen sub debita satisfactio-
ne comprehendi, vt non solum tibi reddantur
omnia illa, que tunc sunt: sed etiam solvantur
expensis in bello factæ, & pericula, & molestiae
quibus te, ac tuos expolusti, & iniuria factæ
compelletur. Quia cum ad hæc omnia ius ha-
beas, omnia hæc compensari debent, prinsquæ
à bello cessare tenaces. Insuperque petere po-
tes, quidquid in posterum tibi necessarium est,
vt fecire vias, & pacem obtineas; hic enim
est præcipuus bellii scopus. Quæ omnia in ipso
conflictu, ac belli congressa ferè sunt impossibili;
ideoque forte Caietanus dixit, tunc ad-
uersarij potius esse in statu fatis patien-
di, quam satisfaciendi; quia vix est possi-
ble offere tunc satisfactioñem, quæ præ
angustia temporis tum sufficiens, tum secura
iudicetur.

D V B I V M L X V .

An quando pars rebellis digna est morte ob in-
iuriat illatam sit obligatus Dux vi-
ctorie aliam satisfactioñem ad-
mittere?

³⁷⁸ Pars rebellis ob iniurias illatas digna est
morte, itavt post partam victoriam absque
vilo periculo valeat victor eam perire; petit
tamen veniam, & in quantum potest, sele illi
submittit, & iniuriat pecuniis, tributis, & aliis

eiusmodi compensat, ac pignora præberet, qui-
bus illam securum reddit à timore in poste-
rum similis iniuria. Quæstierim, an victor Prin-
ceps teneatur hand satisfactionem accepta-
re, & à bello desistere; vel possit bellum pro-
ducere, quovis pars nocens ei ingulanda
tradatur?

Obligatus non est, satisfactionem admittere.
Quia Princeps ille iniuria affectus factus
tūc est Index rebellum ob iniuriam acceptam
nō est, sa-
illiansque index: sed Index non tenetur acce-
piare satisfactionem à delinquente oblatam, accipere.
³⁷⁹
sed pro delicti grauitate penam illi infligere
potest, quæ sibi magis placuerit, modo iustitiae
limites non excedat. Ergo sic dicendum est
in casu præsenti sis spectato iuris rigore. Mo-
lina tractatu secundo, disputatione 103. vers.
Dulium c. 1. Lorca 2. 2. disputatione quadrage-
sima nona, numero sexto, & disputatione quin-
quagesima secunda, numero tertio, & dispu-
tatione quinquagesima tercia, numero duodecimo,
Bantes 2. 2. questione quadragefima, articulo
primo, dubio secundo, conclusione quarta, Castro
Palao tomo primo, tractatu sexto, de Cha-
ritate, disputatione quinta, punclo tertio, nu-
mero 15.

Obligatus est. Quia bellum contra non sub-
ditos indici non potest ad iniuriam vindican-
dam, nisi quatengis iniuriantur necessarium est,
vel ad honoris reparacionem, vel ad futuram
securitatem, vt enim Diu. Augustin. relatus in
cap. Nulli. Bellum sine necessitate indici non po-
test. Alias obligati essent noentes se ipso tradere
iugulando, neque possent vi resistere, ne
que alios illos defendere. Ita Aegid. Coninch
2. 2. disputatione trigesima prima, dubio secun-
do, à numero vigesimo nono, & dubio septimo, à
numero 106.

³⁸⁰
Prinam sententiam longe probabiliorem
esse non dubito. Fundamentum enim Egidij
mei pugnat contra sententiam affirmantem, sententiam
bellum esse actum vindicativa iustitia: quod oligo, & ex-
stare non potest, si iniuria vindicanda solum pono.
essent, quatengis earum vindicatio necessaria
est ad iuris laci reparacionem; quia tunc po-
tius commutativum, & legalem iustitiam,
quam vindicativam exercet. Ut ergo firmum
sit, bellum esse iustitia vindicativa actum, af-
firmo, belantur non solum reparacionem
sui honoris, & securitatem in futurum inten-
dere posse: sed etiam debitam penam iniuri-
antibus infligere. Neque inde fit, teneri no-
entes se iugulando tradere, officit enim si vi
& armis non resistant; quia ius vitam conser-
uandi utpote naturæ conforme aliis iuribus
præponderat.

D V B I V M L X VI .

Requiriturne moralis certitudo victo-
rie, ut bellum possit
indici?

³⁸¹
Non potest indici iuste bellum, si non ad-
sit moralis victoria certitudo. Quia tunc
temeritatis Princeps arguetur, & suis subditis
iniuriolus existet, eos ob exiguum utilitatē, & certudo re-
incertam quiritus.

168 Theologiæ Moralis. Lib. X L I X.

incertam victoriam gravissimis periculis exponens. Sic Caietan. 2.2. quæstione nonagesima sexta, articulo quarto. Coninch. 2.2. disp. 3.1. dnb. 4. num. 73.

³⁸³ Indici potest iuste etiam moralis victoria certitudo non adsit. Quia solum probabilis spes victoriae potest damnis, quæ ab aduerariis timetur, præualeat. Et quia raro licet Regi minus potenti bellum potentiori indicere, si moralis certitudo victoriae necessaria esset, cum hac à minus potenti fere nunquam haberi posset. Ita Castro Palao tom. primo, tractatus sexto, disputatione quinta, punto tertio, numero decimo septimo, Suarus disputation. 13. de Char. section. 4.

³⁸⁴ Ego quidem existimo his hærescens Doctoris, omnibus pensanda esse, & videndum, an spes victoriae præualeat damnis, quæ timentur. Nam si spes præualeat, tentari bellum potest; si minus celandum à bello, bello inquam aggreßuio: securus à defensio, hoc eniū cum aliqui spes victoriae tentandum est; quia est necessitatibus, non voluntatis. Ex quo sit, verum non esse, quod Caietanus affirmit, requiri moralē victoriae certitudinem, ut bellum possit indicari, cum solum probabilis spes valeat damnis, quæ timentur, præualeat: & bono Republice maxime expedire possit, ut inimici intelligent. Principe non esse pusillanimem, ac timidum, sed fortis animo, audacem, periculâque contemnentem.

D V B I V M L X V I I .

An innocentes possint licite redigi in seruitutem: cum Respublica est hac pœna digna?

³⁸⁵ Sicut licitum esse libertate priuare hostes, & questionis status. Sin seruitutem redigere, si rei naturam spectemus, quoties in recompensationem iniuria facta, & in satisfactionem damnorum, quæ visor passus est, fuerit necessarium. Si enim visor priuare vita hostes potest, à fortiori poterit libertate. Habetur §. Item ea, quæ ab hostibus instituti, de rerum dinisi. Ab hoc autem iure exceptiuntur Christiani capti ab aliis Christianis & eorum fili, qui non possunt redigi in seruitutem ob consuetudinem inter eos prefcripat: possunt tamen detineri aliquantulum, dum pecunia aliqua in premium capientium conceditur. Suarus disputatione decima tercia, de bello, sectione septima, numero decimo tertio, Coninch. 2.2. disputatione trigesima prima, dubio septimo, numero 120. Hoc tamen priuilegio Christianorum Apostolorum non gaudent sive subditi sint bellantis, sive non. Quia quod in Fidei fauorem introductum est, non debet, nisi prodesse, qui fidem abivaran. Valentia 2.2. disputatione tercia, quæstione decima sexta, punto tertio, Suarus ibidem. Dubito autem, an innocentes possint etiam in seruitutem redigi, cum Respublica huiusmodi pœna est digna?

³⁸⁶ Non possunt. Quia nemo innocens potest occidi directe à victore. Nulla enim causa legitima est eum interimendi, nam si aliqua

esse posset, maxime culpa totius Civitatis, sed hæc esse non potest, quia licet ipsa Civitatis sit pars, ab illa tamen culpa est immunis ergo si à communī iugulatione innocens est immunitas, etiam immunis erit à communī seruitute, quæ ex culpa procedit. Sic nonnulli, quos, prefissi nominibus memorat Castro Palao tom. 1. tractat. 6. disputation. quint. punct. 4. numero decimo tertio.

Possunt quidem, si iniuria Civitatis aduersa hanc pœnam mereatur. Quia libertas inter bona fortuna, quorum Respublica dominum habet computatur: Respublica enim illorum bonorum habet dominum, quorum eius libertiati habent: sed quilibet subditus proprie libertatis dominio fruatur, illamque vendere virginitate necessitate potest. Ergo Respublica idem facere poterit. Ita Visor, de iure belli, numero quadragesimo secundo, Molina tractat. 1. de infinito, d. 119. & 120.

Cum his opinor. Nam pater, necessitate virgente, poterit filium libertate priuare, & creditor debitorem impotentem solvere, si in positivum non obstaret: ergo à fortiori poterit Respublica quilibet ciuem, cum quilibet debet satisfacere pro debito Respublice, ut pote pars illius. Addo, receptissimum esse, tradi infantes obfides inimico nolenti aliter à bello desistere: qui quidem in arctum, & læpe in perpetuam seruitutem reducuntur.

D V B I V M L X V I I I .

An capti bello iusto, possint aufugere: eosque possit ad quilibet fugam iuuare?

³⁸⁷ Suppono, esse captos bello iusti; nam si in iusto capti fuissent, quales sunt omnes Christiani capti à Mauris, & Turcis: clarum est fugere posse. Quia iniurie detinuntur, & laudabile opus charitatis esse, illos iuuare ad fugam, & à possidentibus iniustis eripere. Questio igitur est, an capti bello iusto, possint aufugere, eosque quilibet ad fugam iuuare.

Fugere non possunt, nec alij eos possint ad fugiendum auxilium praestare, (quod si ferus Christianus sit, & ab infideli domino fugiat, obligatus est mittere pretium, non tamen realire ob periculum peruerisionis.) Quia ferus pietio emprus fugere non potest; ergo nec bello captus. Et quia hec servitus est quedam pœna à Respublica imposita iis, quibus forte pœna mortis debebatur ob illam iniuriam: & ex pietate in hanc leniorem commutatur: ergo facta commutatione, & pœna seruitutis imposta, non licet damnatis fugere ab illis: alias liber damnatae ad triremes licet ab ea pœna aufugere. Sic Navarra summa capitale decimo septimo, numero 103. & 104. & plures alij regali à Coninch, Valentia, ac Leflio mox ciantis.

³⁸⁸ Capti bello iusto licite possunt ad suos aufugere, aut ad aliquam Civitatem amicam, vbi tui sint. Quia §. Item ea, quæ ab hostibus, Instit. 1. finit. de rerum dinisi. de feruis bello captis dicuntur: Si nostram posset atem euadant, & ad suos deam

deant pristinum statum accipiant, hoc est, conseruantur libertatem, quam antea habebant. Ergo tacite conceditur eis facultas fugiendi à dominiorum confinibus; alias irrationalis esset lex, qua concederet libertatem in primum actionis inique, & quæ hac via ad malum incitaret. Ita Couarrou, reg. peccatum, part. 2. §. 1. num. 6. & l. 1. var. cap. 2. num. 10. Bannes 2. 2. quæst. 40. art. 1. dub. 3. Valent. 2. 2. d. 3. q. 16. punct. 3. Lessi. l. 1. c. 5. dub. 5. num. 24. Sà ver. Bellum, num. 7. Bonacina d. 2. de refit. q. ultim. section. 1. punct. 1. 2. num. 26. & alijs.

Eiusdem sum mentis, doctrinam tamen limitans, ut procedat, modo seruos fidem non dederit non fugiendi. Quia si dedit fidem hanc, specialiter fidelitatis titulo, & maxime si iuramento firmasset, tenetur à fuga abstinerere. Vt relati Valent. Lessi. & Couar. annotarunt.

D V B I V M L X I X .

An bona Ecclesie, & Ecclesiasticorum innocentium occupantur licet à Princeps, cum necessarium est ad finem bellum consequendum. Et an victoria pars tenetur iis satisfacere, licet ex occupatione horum bonorum ditior factus non fuerit?

¹³³ **S**ic bona hostiam etiam eorum, qui innocentes sunt posse à victore occupari, si bona Ecclesie, & Ecclesiasticorum innocentium expicias. Per accidens autem deuastari, occupare possunt, si necessarium fuerit ad finem bellum consequendum. Idemque de cuiuscumque innocentis bonis dixerim. Quod à fortiori procedit, si credit Princeps, illis bonis aduersari vobis, ut cum iniuste oppngnet; quia tunc est quedam naturalis defensio. Valen. 2. 2 d. 3. q. 16. punct. 3. Molina d. 121. initio. Quæstio autem est, num Princeps, reportata victoria, tenetur satisfacere Ecclesie, Ecclesiasticisque innocentibus, si ob eorum bonorum occupationem ditior factus non fuit?

¹³⁴ Non tenetur. Quia non appetit, ex quo capite ad restitutionem tenetur: non ratione rei accepta, quæ non extat; nec ratione iniuste acceptio, quæ nulla fuit: ergo minime tenetur his satisfacere. Sic Molina d. 121. conclus. 2. Bonacina disp. 2. de refit. quæst. ultim. punct. 12. numero 19.

¹³⁵ Tenetur omnino. Quia innocens, qui pars non est Republicæ offendit, non tenetur victori donare sua bona, ut ille suum ius recuperet, & sicut non potest licite occidi, ita nec bonis spoliari. Ergo victor debet ei ablastra bona restituere. Ita Cast. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 5. pun. 4. num. 21. & alii.

¹³⁶ Horum doctrinæ adherentes, probabilius existimabo, viatorum obligatum esse damna Ecclesiæ innocentibusque Ecclesiasticis restituere. In primis de bonis hostis, si aliqua sint; quia illæ causa fuit iniusta horumcæ damnorum: Dux vero illorum bona occupans eandem contrahit obligationem. Quod si bona hostis non accepte ad reparationem suæ iniuræ sufficiat, Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

aliorumque dannorum; crediderim ex propriis bonis illum esse obligatum satisfacere. Quia (vti iam innu) innocens, & qui pars non erat Republicæ offendit, non tenebatur victori suo bona donare, ut ille proprium ius recuperaret. Non enim erat absolute, ac simpliciter pauper, & sufficiebat ea ei mutare: atque adeo ex tacito contractu mansit obligatus.

D V B I V M L X I X .

An Monachi laici, & Clerici in minoribus Ordinibus constituti prohibiti sint propria manu dicicare?

³⁹² **C**ertum est, si bellum sit iustum, omnes in eo pugnare, adiuuareque posse nisi eis specialiter sit prohibitum. Porro Episcopis, Clericis, & Monachis interdictum est propria manu dimicare, vel exercitum ducere. Cap. Eos qui 20. q. 3. Cap. Clerici. Cap. Quicumque ex Clericis 2. 3. quæst. 8. Cap. Sententiam, 39. ne Clerici, vel Monach. Quæstio autem est, an Monachi laici, & Clerici in minoribus Ordinibus constituti hac prohibitione rigorosa continentur?

Prohibiti non sunt propria manu dicicare. ³⁹³ Quia consuetudine receptum est, hos Canones non sunt prohibiti dicicare. Unde sicuti laici possunt ad bella procedere. Sic Couar. ad Clement. Si furiosus, 2. num. 2. Bonac. d. 2. de refit. q. ultim. punct. 12. §. 4. Lorca 2. 2. sec. 3. disp. 51. num. 12. Idem docet Suar. d. 13. de bello section. 3. num. 5. modo Beneficium Ecclesiasticum non habeant si enim habent, ratione Beneficij ad altiorem Ordinem aspirare debent, aut saltem debent impedimentum non apponere.

Sunt plane prohibiti. Quia de Monachis ³⁹⁴ etiam laicis habetur exprefle in Cap. Eos, qui Sum prohi- De Clericis. Cap. Clerici. Cap. quicumque ex Clericis. Nomine autem Clericorum etiam in minoribus constituti intelliguntur. Et quidem Religiosi, & Clerici dicari sunt Deo seruire, à qua professione secularis pugna multum reuocat. Item Clerici Christi Domini sunt Ministri, ipsi sumique representant, quolibet in Ordinum munere, qui proprium sanguinem pro aliorum salute profudit. Ergo eis non licet effundere alienum. Ita nonnulli bonæ notæ Moderni, Molina, & Coninch. citandi.

Ego autem quæ didici à Molina tractatu ⁴⁰⁰ secundo, disputatione decima octava, & Coninch. 2. 2. disputatione trigesima prima, dubio resolutio. sexto, numero octuagessimo sexto, teneo, & expo- no. Clericus in minoribus constitutus prinilegio fori non gaudens ad bellum procedere potest æquè ac laicus. Quia tanquam laicus reputatur (id est de Monacho laico dixerim.) Neque Canones obstant, saltem ex recepta consuetudine. Si autem prinilegio fori gaudeat, prohibetur. Quia cum ex officio deputatus sit Ecclesia seruire, indecens est ad malitiam secularis se transferre. Non autem videtur haec grauis culpa, quia longe ille est à ministerio Altaris, & representatione Christi, quod etiam

P. Suarij

170 Theologiæ Moralis. Lib. X L I X.

Suarij, Magistri mei de Beneficiario in minoribus constituta afferendam existimo, peccare inquam, venialiter solum, sed grauius. Quia nullus textus specialiter de eo loquitur. Et quia Beneficium solummodo obligat, ut non apponat illi impedimentum ad officium illud exercendum casu, quo illud velit retinere.

D V B I V M LXXI.

*Ad exitandam mortem, ad quam quis est
condemnatus, licetne potest acceptare Duel-
lum?*

⁴⁰¹
*De duello
plures re-
cole.*

Recolo, duellum esse illicitum, si nulla eius legitima causa inueniatur: tunc autem licitum esse sicut bellum, cum legitima aderit occasio. Certe ostentare vires, & voluptatem spectantibus cauare, causa est insufficiens. Veritatem aliquam duello firmare, non solum est illicitum: sed & superstitionis, vindicatio propriæ iniurie per duellum est illicita. Defensio honoris proprij, quem videris amittere, si oblatum duellum respas, non est cenfenda soficiens causa illud honestandi: Verum si aliquis tibi minatur mortem, vel grauem iacturam honoris, vel diuitiarum, nisi duellum acceperes, acceptare illud potes, nisi cum aliquo innocentie procurest, ut pugnes. Dubitarim vero, an ad exitandam mortem, ad quam quis est condemnatus, licet possit duellum acceptare? Verbi gratiæ, inique es accusatus, ac condemnatus, vel credit certo te esse condemnandum, & offert tibi duellum ab accutore, vel Index, si velis à condemnatione liberari acceptare idne potes?

⁴⁰²
*Potes duel-
lum acce-
ptare.*

Potes quidem. Quia tibi licitum est eum occidere, qui tuam vitam, honorem, vel diuitias aggreditur, à cuius agressione ne quis alia via liberari: sed accusator ille inquis testibus tuam vitam, honorem, & diuitias aggreditur: ergo potes illum duellum perire, cum non suppetat tibi alia via evadendi periculum. Sic Nauarr. summ. cap. 11. numer. 39. & cap. 15. num. 17. Nauarra lib. 2. de restit. cap. 3. num. 189. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 39. num. 8. Coninch. 2. 2. disp. 32. dub. 2. numer. 17. Molin. tract. 3. disp. 17. numero 7. Lessius libro 2. capite 9. dubio 8. numero 47.

⁴⁰³
Non potes.

Minime potes Index in prefato casu duellum tibi offerre, neque tu illud potes acceptare. Quia vel tu es condemnatione secundum allegata & probata dignus, vel non. Si dignus condemnatione es, et si nullam tibi irroget iniuriam Index, vel Princeps, condemnationem debitas in duellum commutas, at grauem irrogat accusatori, quocum duellum inire debes: scilicet absq[ue] causa legitima probata, illu[m] manifesto vita periculo permittat exponi. Quod si accusator in illud periculum libere consentiat, esto ei Princeps vel Index iniuriosus non sit, est tamen Reipublicæ, cuius gerit administrationem cum ablique causa publica, & legitima fibi subditum periculo vita permittat exponi. Si autem dignus non es condemnatione, & nihilominus Index te vult condamnare, & lo-

eo condemnationis duellum offert: adhuc non potes illud acceptare, nisi forte ille, quo duellum est in eundum, dignus condemnatione sit, & in duellum condemnatio eius committetur, vel te ipsum ille aggrediat. Quia extra hos casus iniuste illuc oppugnas, illamque perimere intendis ob tuæ vitaæ conseruationem. Licer enim in aliquo casu tibi permisum sit, innocentem occidere, vt vitam conferres; debet esse casus, ex quo sequatur ea occido per accidens ad tuam actionem: vt contingit, cum inimicum fugis, & in medio itinere est innocentis constitutus, quem perire debes, si cursum prosequaris. At acceptare, vel indicatio duelli per se inferunt occisionis periculum: Nequeunt ergo libere contra innocentem fieri. Ita Abul. 1. Reg. 17. quæst. ultim. Salon. 2. 2. qu. 6. 4. num. 3. controu. 3. Suarius de bello d. 1. sec. ultim. num. 5. Palao tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 7. numero 12.

Placet mihi sententia hæc, sed probabiliori adhæresco primæ adiunctioni: non solum licitum esse acceptare duellum, vel illud indicere ad hanc iniuriam propulsandam: sed te posse occulte calumniatorem occidere, si alia via non suppetat periculum evadendi. Quia illa non est occiso, sed defenso. Nauarra, & Sanchez, Ino hi Doctores adiungunt, te obligatum esse non acceptare duellum, si calumniatorem leceto interimeres potes. Quia sic te non exponis vita periculo, & ab alio tollis occasionem nouum committing peccatum; duellum acceptando, vel offerendo.

C A P V T X X:

*Circa scandalum Charitati con-
trarium.*

D V B I V M LXXII.

*An ad rationem scandali sit necessa-
rium esse proximo ruine spi-
ritualis, seu peccati oc-
casionem?*

On est scandalum nisi ruina spirituallis proximi succedit, vel ti-
meatus probabiliter successora. ⁴⁰⁵ min. ch.
Quia scandalum actuum, quod
proprie est Scandalum, definit
sic: Est otius minus rectum prebens proximo occa-
sionem ruine. D. Tho. ab omnibus receptus. 2.
q. 43. a. 1. Ergo quando proximo ruine occasio
non exhibetur, scandalum non est. Ex quo sit,
plures eorum alii peccantes a peccato scanda-
li excusari, vel quia videntes ita sunt in bono
stabiles, vt nullatenus, peccatis vissi, censean-
tur ad peccatum moueri: vel ita sunt deperdi,
vt peccatum aliorum nihil illos immittere. Sic
Nauarr. summ. cap. 6. num. 19. Sanchez lib. 1. Deu-
logi capite sexto, numero septimo, addit. Si
ex

Sect. II. De Charitate, Dubia. 171

ex uno dicto, vel facto nihil aliud prater admis-
tationem, & rumorem in videntibus excitetur,
non debet censeri peccatum scandali com-
muni. Quia admiratio, rumor, & suspicio de
peccato si fundamentum praebet, non est pec-
catum, & consequenter priuæ spiritualis pro-
ximi cauæ non exsiste.

⁴⁰⁶ Scandalum est, licet ruina spiritualis prox-
imi non succedit, vel probabiliter successura
timeatur. Quia si die Veneris (verbi gratiæ)
coram aliis carnes comedas non censibus
scandalum dare, siquidem ex illa actione potius
excitatur in videntibus horror, & detestatio, si.
ne admiratio conscientia tam perdita, quam
propositum velocendi carnibus. Similiter si Re-
ligiosi scemina suspectam frequenter innu-
far, alij Religiosi non inde mouentur ad pec-
catum, sed potius Religiosi libertatem deter-
stantur: & tamen scandalum censetur hic Reli-
giouis exhibere. Ergo ad rationem scandalum
non est necessarium esse proximo ruinæ spiri-
tualis occasionem. Ita Nauarr. summ. capit. 14.
num. 3. Sylvest. vob. Scandalum question. 2. fine,
affertentes, Religiosam illum scandalum pro-
culdubio p̄sebère.

⁴⁰⁷ Ego quidem primam sententiam omnino
preferendam existimo. Nam si ex casibus affi-
gnatis solum detestatio peccati, vel admiratio
orientur: & ex visitatione scemina à Religioso
facta, aliquis rumor, ac suspicio nascetur:
censo nullo modo te peccato scandalii delictu-
rum. Surius disputatione 10. de Charitate sectione
1. numero 1. Sancius select. disputation. 48. num-
mer. 45. & clariss. disput. 46. num. 11. At quia
ratio contingit ex praefatis actionibus non dari
videntibus, aut scientibus aliquius ruinæ occa-
sionem, scilicet viuendi liberius, vel contem-
nendi Religionem, Religiosaque personas;
ideo regulariter apte dixit Nauarrus, scanda-
lum p̄sebère, qui ablique necessitate, vel utili-
tate aliquius suspecta mulieris consuetudine
familiari vituit: & qui frequenter Moniales
debitam clausuram non obseruantes iniurit: ex
qua frequenti visitatione populus arripit occa-
sionem detrahendi, ac murmurandi, etiam
aliqui castæ ille viuat: & recta intentione lo-
ca illa frequenter.

DVBIVM LXXIII.

Inducere aliquem ad veniale peccatum a de-
pravata intentione, quia malum illius est,
potestne solum esse veniale
peccatum?

⁴⁰⁸ Non potest esse solummodo veniale, sed
mortale necessario est. Quia velle alicui
directè veniale peccatum, est velle illi gravius
nocumentum quilibet alio temporali, cum
veniale peccatum quilibet temporario nocu-
mento sit præferendum. Et quia etsi inducere
aliquem ad veniale peccatum, veniale solum
sit, at inducere ex affectu illum damnificandi,
grave esse videtur: cum eiusmodi affectus non
videtur posse nisi ex Dei, aut proximi odio
pronunire. Sic Vafquez 2. 2. disp. 102. cap. 7. nu-
mero 23. & 24. Coninch. 2. 2. disputation. 3. 2. du-
Elob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

tio quinto numero quinquagesimo primo.

Potest esse veniale solummodo. Quia talis
affectus non videtur obiectum graue habere,
solum enim pro obiecto habet proximi dam-
nificationem leuem: sicut si velles Antonium
aliquo peccato leui infici, & ex hoc affectu il-

⁴⁰⁹
Solummodo
veniale esse
potest.

li verbum otiosum dicere persuaderes: talis
persuasio ex praefato affectu, nullo modo gra-
uis esse videtur. Non enim grauis est ex obie-
cto, ad quod persuades, cum hoc sit verbum
otiosum, neque etiam ex ratione formalis per-
suadendi, cum hec solum sit veniale peccatum.
Ita Diu. Thom. 2. 2. quæstione quadragesima
tertia, articulo quarto, Nauarr. summa capite
decimo quarto, numero vigesimo nono. Azorius
tomo primo, libro quarto, capite vigesimo, que-
stione tertia. Salas 1. 2. tractatu decimo tertio,
disputatione quinta, sezione decima quinta, nu-
mero quadragesimo secundo, Bonacina disputatione
secunda, de peccat. quæstione quarta, pan-
culo secundo. Paragrapbo vñ co, numero decimo,
Suarius de Charitate, disputatione decima, se-
ctione prima, numero quarto, Lorca 2. 2. que-
stione quadragesima tertia, numero sexto. San-
chez plures referens, libr. 1. Decalog. capit. 6.
numero 10.

Ego quidem non leuiter alliciebar, ut pri-
mam sententiam eligerem hac ratione ille-
ctus: si peccet quis venialiter ex contemptu
aliquius beneficii à Deo accepti, ingratitudi-
nem formaliter committit, & tamen ille con-
temptus mortaliter est. Ergo etiamsi ad veniale
quis inducat, si tamen inducat ex proximum
damnificandi affectu, talis affectus mortaliter
erit, est enim diaboli proprius. Attamen à com-
muni sententia non discedere statui. Quia ei
ratione respondere possum, contemptum be-
neficij à Deo accepti semper esse grauem;
quia tacite Deus contemnitur, cui summa re-
uerentia debetur, quod in hominibus aliter
contingit.

⁴¹⁰
Hanc sen-
tientiam pro-
babiliorem
esse rer.

DVBIVM LXXIV.

An qui consulit proximo aliquod peccatum,
peccet eadem specie peccati, qua ipse
proximus delinquit, debeat id
in Confessione ex-
plicare?

⁴¹¹ Non peccat eadem specie peccati? Quia
sequeretur, si proximus peccaret in
iustitia delicto, verbi gratiæ, furti, vel
homicidij, eum, qui consilio, vel ope-
re alijs prauo illius cauæ extitit, teneri
damna ex tali furto, vel homicidio repa-
rare: consequens est falsum: ergo. Sic
Magister meus sapientissimus P. Ioann. de Sa-
las 1. 2. tom. 2. tractat. 13. disp. 5. sectione 15.
num. 134.

Eadem peccati specie delinquit in Confes-
sione aperienda. Quia si quis consulat proxi-
mo aliquod peccatum, illud intendit. Si prauo
exemplo proximum ad peccandum inducit,
specialem malitiam contrahit in Confessione
quis.

172 Theologiae Moralis. Lib. XLIX.

lis. Ita Valsquez referens 1.2.d.101.c.7.num.33. Bonac. d.2.de peccat. q.4.pun.2. §.vni.n.12. Säch. l.1. Decal. c.6.n.4. Azor. tom.1.l.4.c.20. q.6. Valent. 2.2.d.3.q.18.pun.2.

⁴¹³ *Hoc unice tenetū ef. se induco.* Mihī (mei Ioannis de Salas venia) videtur pro certo habendum, te peccare illa species delicti, qua peccat is, cui malum consilium, aut exemplum præbes; quia illud peccatum tibi est voluntari. Profecto, si consilio vel mādato causa fuisti damnorum illius furti, vel homicidij, haud dubium, quin ea refarcire tenetis; quia tunc directe furto, vel homicidio cooperatus fuisti. At si solum prao exemplo ad fursum, vel homicidium induxeris, non videris ad restitutionem obligari: quia is, cui dammum est illatum, ius non habet te obligandi ab actione abstinere, ex qua alius tertius sumit occasionem malum inferendi. Peccas tamen contra iustitiam; quia ad hoc peccatum sufficit, si indirecte malum proximi intendatur: seu occasionem illius dederis; sicuti si absque causa iusta aliquem induceres, ut cibi sub viriis mutuaret peccares contra iustitiam, non quia tibi facis iniuriam: nemo enim se lacerare potest. Aristotel. lib.5. Ethicor. cap.6. Sed quia es occasio, vt alius tibi iniuriam irroget. At restituere non teneris, quia tibi obligari non poteras. Ergo bene poterit quis prao exemplo contra iustitiam peccare, quin restituere obligetur. Valsquez 1.1. dispensation. 102. capit. 7. numer. 21. Sanchez libr. 1. Decalog. capit. 6. numer. 5. Suarius de Charitate dispensation. 10. section. 2. numer. 9.

ducit, sed est indecta. Ita Sanch. l.1. Decal. c.6. n.14. Cast. Pal. tom.1. tr.6. d.6. pun.3. n.4. Conin. 2.2.d.32. dub.5. n.55.

Satis probabilem primam sententiam esse reor, sed probabiliorem proculdubio secundam. ⁴¹⁷ Monens tamen in viris, quia regulariter inducuntur, forte hanc inductionem manifestare, haud sententia fore necessarium; quia subintelligitur, cum est, non exprimitur contrarium. At si secunda adeo extiterit impudice, ut virum ad peccandum secum inducat, tenetur aperire inductionem. Nam cum regulariter soleat induci, expreso actu, non censetur inductionem aperiri.

DVBIVM LXXVI.

Prefatum consilium, vel inducō indirecta ad crimen, sive speciale peccatum Scandalis virtuti Charitatis, ac misericordia contrarium?

³¹⁸ Et quidem speciale peccatum scandali aduerlus beneficentiam, ac misericordiam. *Eft speciali* Quia sufficit ad contrahendam alicuius peccati malitiam, si illud intendatur, cui illa mali peccatum tia est necessario coniunctio. Ut si intendas cum nupta fornicationem, peccas iniustitia delicto, intendis enim eam actionem, cui iniustitia est annexa: sed cuiuslibet proximi peccato est coniunctum dammum ipsius, in quo scandalum consistit: ergo intendens peccatum proximi, peccas scandali delicto. Sic Coninch. 2.2. dis.31. dub.5. num.45. Salas 1.2. tral.14. di. p.5. seq. 1. num.132. & 127. plures pro hac sententia refer. Suarius de Charitate, d.10. seq. 2.m.3. Nauarr. summ. cap.6. num.19. Valent. 2.2. di. p.5. question. 18.

⁴¹⁹ Non est speciale scandali peccatum, sed genere solum. Unde confulens alicui, ut peccet, non peccat alia species peccati, præter il-

peccatum, in qua est peccatum, ad quod confluit. Verbi gratia, Persuades alicui fornicationem, scindas

peccas aduersus temperantiam, non aduersus charitatem, & misericordiam, si ruinam proximi formaliter non intendis.

Quia si malum proximi specialiter non intendatur, non potest laeti positivæ virtus beneficentia, & misericordia: beneficentia enim non respicit pro obiecto proprio ipsius benefacere proximo, sed be-

nefacere illi, quia bonum illius est: & misericordia non respicit pro obiecto remotionem mali à proximo, vt cumque, sed quatenus illi est mala. Nam removere malum, & benefacere proximo aque est obiectum Charitatis, ac mi-

sericordiae, gratitudinis, aliarumque virtutum: ergo ut haec virtutes distinguantur, necessario concedendum est, misericordiam intendere sublebare mileriam proximi, quia talis subleua-

tio bona est illius ergo actus, qui positivæ debet opponi huic virtuti, necessario debet esse actus qui velit, misericordiam proximo inferre, quia mala illi est. Ita Valsquez 1.2.d.102.c.4. Sanchez l.1.

Decal. c.6.n.3. Azorius tom.1.l.4.c.7.q.1. & cap. 20.q.6. & tom.2.l.12.c.16.q.1. & 4. plures citas,

Salas tom.2. tr. 13. d.5. seq. 15. num.124. Valde probable reputat Bonac. de peccat. d.1. q.4. §.

vni.n.13. Et est sententia expressa D.Tho. 1.1. q.4.3. d.3.

Hanc

⁴¹⁴ *Status que. sitionis.* Circa peccata, quæ sine complice patrari non possunt, requirerim, num quis teneatur in Confessione aperire inductionem, verbi gratia. Induxisti aliquam feminam, ut tecum delicio veneris indulgeret, an tenerias in Confessione aperire inductionem, vel sufficiat dicere, te fornicationis crimen commissile?

⁴¹⁵ *Non teneris aperire inductionem.* Non teneris inductionem fateri. Quia talis inducō ad peccatum subsequutum referatur: ergo manifestato peccato, ea, quæ ad ipsius referuntur censeri debent manifestata. Ideo enim tactus, oscula, & amplexus præcedentes coitum non obligaris ex communī sententia manifestare, coitum subsequito, quia ex coitus manifestatione alia manifestata esset censentur. Et quia tota malitia horum actuum sumitur ex obiecto, cuius sunt dispositiones: sed si milititer tota inductionis malitia sumitur ex actu, ad quæ inducit: ergo manifestato a te, inductione censeri debet manifestata. Sic Valsquez de penit. quest. 91. art. 1. dub.4. & 5. numer. 3. & alii.

⁴¹⁶ *Aperire inductionem.* Teneris quidem manifestare inductionem. Quia manifestata copula non manifestatur inductione, cum fieri possit, absque inductione, ut regulariter in femina contingit, quæ non in-

Sect. II. De Charitate , Dubia. 173

quænam hæc malitia sit Credo esse malitiam
reductive aduersus charitatem. Charitas enim
vt Regina omnium virtutum obligat, ne fiat
aliquid, quo Deus offendatur, & eius diuina
deperdat amicitia. Ergo qui daret occasio-
nem, vt offendatur Deus, & eius amicitia dis-
solvatur aduersus charitatem procedit. Igitur
peccato scandali delinquit. Ex quo sit obliga-
tum esse, fateri in Confessione, se publice
peccasse. Quia cum non sciatur, quoniam persona
ex illius præ exemplo mouerentur, debet
periculum explicare. Si enim sciret quoniam per-
sona mouerentur, & ad quæ peccata: & name-
rum personarum, & peccatorum speciem ex-
plicare teneretur: alias non satisfaceret, siquidè
peccatorum non declarat speciem, neque nu-
merum exponit. Sanch. l. 1. Ecclag. capit. 6. num.
10. Bonacrin. de peccat. dub. 2. question. 4. pun.
2. Paragraphe unic. numer. 1. & alij commu-
niter.

D V B I V M LXXVII.

Ex peccato publice patrato oriturne scandali malitia in confessione manifestanda?

421
Noritor. **N**on oritur. Quia publice delinqn*tēs*, igno-
rat, quisnam ex prato eius exemplo mo-
vendus sit ad peccandum: aut quenam peccata
ea occasione perpetra sunt: ergo prauum
illud exemplum scandali malitiam habere non
potest. Consequentiā probo, quia nullam
quis malitiam potest contrahere, qui prius
illam cognoscat, & sibi representetur: cum au-
tem nulla malitia ei representetur specialiter
nullam specialiter contrahit. Dicere autem,
quod omnes contrahat malitias, ridiculum vi-
detur. Sie Nauar. sum. c. 14. n. 33. Vbi ad lethale
peccatum scandali requirit certam aliquam
personam esse inducendam: neque sufficere,
sit, credere aliquem generaliter peccatum.
Sicut nec sufficit ad peccatum suspicari, aliquę
male vivere in Oppido, & si nulla sit ad male
suspiciendum ratio cap. Oſiū, de eleſt. Elſer ta-
men peccatum, si in particulari de aliquo male
suspicaremur.

411 impicaremur.
Oritur quidem generalis scandali malitia in Confessione aperienda. Quia negari non potest, peccatum in publico commissum de se ad malum mouere, ingenerareque virtutis contemptum ac ad libertatem viuendum excitare: & per accidentem omnino esse, si nullus ex illo moueat: per se tamen esse, ut moueantur aliqui: ergo iam peccans mali huius causa existit. Quod vero in particulis nesciar, ad quodnam peccatum videntes mouendi sint, & qui sint mouendi, non obstat, quominus determinatam malitiam scandalis ille contrahat. Ita Sanch. l. Decal. c. 6. n. 7. & 20. Azor. 10.2. l.2.c.16.g.3. Baines 2.2. 9.4. a.4. Petr. de Lede. tom. 2. sum. tractat. 4. c.5. dub. 3. Bonac. dub. 2. de peccat. qu.4. pun. 2.5. vinc. num. 2.4.1.

Hoc omnino dicendum existimo, primamque sententiam improbabilem esse reor. Nam si aliquos quis sine vlla determinatione persuaderet, ut peccatum mortale committerent, talis persuasio, & vna est, & vnam malitiam habet, sicut obiectum nimis commune esse videatur, atque confusum. Si requiras autem,

D V B I V M LXXIII.

*Licitumne est offerre peccandi occasionem, ut te
indemnum serues vel ut peccator deprehensus
efficiatur corrigatur?*

Svppono peccare eum, qui permitit peccatum alterius, ut deprehensis in illo puniatur. Quia non videtur haec sufficiens causa honestati permissione: peccata enim non est per se digna, ut appareret, cum solam ob peccatum possit imponi: immo cum antecedenter ad peccatum praeceps peccati ille intendat, facite ipsum peccatum censetur intendere. Medi. C.d ref. q.12. Sanch.l.12. de mar. d.11. n.52. Bonac. d.1. de peccat. q.4. pun. 2. §. viii. n. 28. Verum qui permitit peccatum alterius, ut sic deprehensionis corrigitur: licite agit. Quia tamen videatur sufficiens causa honestandi permissionem correctionem absoluta delinquentis. Nauar. sum.c.17. n.12. Valent. 2.2. d.5. q.6. pun.5. dub.7. Sanch.l.10. de mar. d.12. n.51. Debet tamen fieri certe emendatione futura constare. Ceterum ut quis se indemnem asseruerit, poterit delictum permittere, seu non tollere ab alio delinquentibus occasionem, cum possit. Quia ratione poterit maritus conscius secreto adulterij vxoris, id permittere, & adhibere secum testes, quibus valeat delictum probare & diuotium gerere. Quia cum gravissima viro irrogetur iniuria, si vxor adulterium perpetret, cogatus sim illa habitare: poterit hanc propulsare iniuriam, & cum non apparuerit alia via commoda, qua propulsare valeat nisi peccatum permittendo, & adhibendo testes, licet permittere, ac testes adhibere. Navara de ref. l.1. c.4. n.104. Sanch. ibid. num. 52. Moli. 11. 3. de ins. d.55. Hac mihi certa. Dubito vero, an ob praedictos fines licitos, licitum etiam erit offerte delinquentibus occasionem delicti committendi?

424

425

THIRTY-FIVE

Mar.
11. V

LV

174 Theologiae Moralis. Liber XLIX.

et locum, non ut adulterium gerat, sed ut in crimen deprehendatur. Quia talis oblatio est tacita, imo expresse adulterij intentati acceptatio, quod de se est illicitum.

⁴²⁶
Licitum est.

Licitum est, sed raro offerre delinquentibus peccandi occasionem. Quia offerri potest occasio medio aliquo indifferentis contingit, si pater volens deprehendere filium surantem, relinquit clavem in arca quasi oblitum, apponatque nummos in eo loco, quo commode illos possit acribere, & surreptionis convinci: tunc, inquam, actionem præstat indifferentis. Ita Nauarra l.3, de rest. c.4.p.1.dub.vlt.nu.104. Sanci, in select. dub. 35. fine, cum aliis, quos referit.

⁴²⁷
Auctoris
resolutio.

Profecto si mulier solicitata ab aliquo, cuius non valet importunitatem repellere, aliqua æquiuocatione vtatur, qua solicitanti videatur annuere, in re tamen non annuat, non videtur peccare. Nam si dicat solicitanti: Placet, ut tali hora, venias, ostium erit apertum: verba indiferentia sunt: & licet solent solicitanti adulterij acceptancem, at re vera acceptatio non sunt: ergo licite poterit illis vti, cum sufficiemt causam habeat vtendi æquiuocatione. Hæc quidem aliquo modo probabilem videntur reddere secundam sententiam non solum in foro externo, in quo talis consensu non obstat accusationi adulterii: sed etiam in foro conscientia. Attamen primam sententiam amplector, & an secunda sufficienti probabilitate minatur Doctorum iudicio submitto.

DUBIVM LXXXI.

Licetne persa adere minus malum,
parato maius com-
mittere?

⁴²⁸
Nonnulla
pramitto.

S I recta via quis possit diuertere proximum à grauiori peccato committendo, non licet ei minus peccatum suadere. Determinatum occidere Antonium, non licet ad vulnerationem Pauli incitare. Determinatum vni ex pluribus iniuriam inferre, non licet inclinare in aliquæ illorum, tametsi minus malum quam alij patiatur. At determinato graue malum perpetrare, licet materialis minoris proponere, vt sic alliciatur ad maius malum omissendum. v. gr. Sodomiam intentanti licebit tibi materialis fornicationis illi proponere. Quia huiusmodi propositione non inducit eum ad fornicationem, sed solum viam ostendit, quia grauius malum valeat evitare. Valent. 2.2.d.5. q.21. punct. 4. Sanch. l.7. de matr. d.11.n.19. Hec certa mihi. Dubito autem, num determinato graue peccatum facere, licet expresse consulere, ac persuadere, ut minus efficiat, si alia via diuerti non possit?

⁴²⁹
Liceat per-
suadere mi-
nu malum.

Licet quidem. Quia non persuadetur minus malum absoletè, sed sub conditione, quod aliud grauius esset perpetradum. Sed casu, quo grauius ille esset effectus, bonum est, illi persuadere vt minori malo sit contentus. Quia in hoc eius & Dei negotiorum utiliter geritur. Sic Sanch. plures referunt l.7. de matr. d.11.num.15. Lessi. l.2.c.13. dub. 3. nu. 19. Rebel. l.2. q.14. scilicet.

4. m. 21. Moli. 10. 1. d. 3. 15. m. 3. Bonac. cum aliis d.
1. de rest. q. 2. p. 7. n. 8. Vafq. Opus. de scand. dub.
1. & 2. Basil. Legion. lib. 5. de matr. cap. 18. §. 5.
num. 26.

Minime licet. Quia illud consilium de minori malo absolute est de malo comparatiuum enim positivum supponit, sed consilere absolute malum, est illicitum: ergo. Ita Cajet. 2. 2. qu. 78. a. 4. notab. 3. Couar. 1. 4. Decretal. p. 1. cap. 4. n. 2. Syluest. v. Matrimonium. 7. q. 5. dicto. 9. S. v. Peccatum. n. 8. Valent. 2. 2. d. 5. qu. 21. punct. 4. Conrad. de contract. q. 26. coral. 1. & 2. quæ inferuntur ex 2. coroll.

Ego existimo in primis, priorem sententiam esse veram, si quis consilat, & persuadet minus malum ei, qui non solum grauius, sed etiam sententia minus paratus erat perpetrare. Quia in hoc caso non consiluit, aut persuadet ad minus malum, sed ad caretiam præcise maioris, neque determinat delinquentis voluntatem ad minus malum, sed potius retrahit à grauiori commitendo. Deinde putarim nulli licere consilere minus malum ei, qui paratus non erat illud efficeri. Unde non licet fornicationem suadere ei, qui paratus erat committere adulterium. Quia iam illius peccati consilens causa est, & vere peccatore ad illud induxit, etiamsi recte hoc procedat: ergo delinquit. Profecto peccator ille non recte medio vtetur ad vitandum malum grauius, operando minus. Ergo neque alius recte illi consilium cum consilium minoris mali operationem.

DUBIVM LXXX.

Potestne quis volenti surripere pauperi
nummos, rogare, ut diuitem surripiat,
non determinando diuitem
personam?

P Otest quidem sine piaculo. Quia tunc nullius damni videtur esse causa, damni pauperis. Potest finis repulsor. Et quia non inducit ad aliquod pecucatum ad quod fur ipse inductus non sit; sed potius eius præsumptum voluntatem temperat. Ipse enim cum ad furandum à paupere, inductus etiam sit, absolute inductus est ad furtum committendum. Ergo cum quis eum rogat, vt à furo pauperis abstineat, & furtum diuinitus exequatur, & non determinat cui diuinitus inferendum sit illud damnum, relinquit eius voluntatem in prioris determinatione: ergo non delinquit. Sic Sanch. libr. 7. de marr. d. 11. n. 24. Moli. 10. 1. d. 3. 15.

Minime potest. Quia illius consilium tendit, ad communandam præsumptum voluntarem furis non in aliquod bonum, sed in aliud malum, eti minus: tendit enim locofurti faciendi pauperi, subrogare furtum diuiniti irrogandum ergo prætendit ad aliud furtum ab eo, ad quod fur erat determinatus, determinare: ergo peccat: eti enim personam diuinitus indeterminat non obstat quominus furtum, ad quod inducis aliud sit ab eo, ad quod erat prius for determinatus, à quo ille prætendit remouere. Ita Fern. de Castro 10. 1. tr. 6. dub. 6. punct. 7. num. 12. Porro

Sect. II. De Charitate, Dubia. 175

444
Adversus
Iudicio.
Porto in hoc casu duplíciter se consilens habere potest. Vel consilendo absolute furum diuitis, vel illud proponendo. Si solum propo-
nat conuenientiam, quę in anteponendo pau-
perę diuiti relinet: vt si dicat. Minus peccatū
est, minorque iniurii diuiti irrogatur, quam
pauperiāc proinde caso quo vnum illorum
gerendum sit, minus malum est, eligere furum
diuitis quam pauperis: nullam existimo esse
culpam in tali representatione. Quia ibi nunc
non est consilium, neque inducēt, vt de cō-
stat. At si verē inducit ad diuitis furum pro-
culdubio peccat, ob secundę sententię appo-
stolam rationem. Addiderim, si induceret ad furum
determinando diuitis personam, omnes,
prater Vasquium, conueniunt, te peccaturum,
quia iniuriam irrogares illi diuiti, eo quod cau-
la determinata fores illius damni, quod alias nō
eller perpetrandura, si tuum consilium non
adesserit. Sed quandō non determinas personam
diuitis, etiam es causa damni etiā non determi-
nati, vagè sumpti, hoc est, huius, vel illius diui-
tis. Ergo peccas. Merito enim omnes diuites de
te conqueri possunt, quod voluntatem furis
ad illos inclinare, alias non inclinandam.

nino. Sicut plures Theologi antiqui, ac moderni
non immerito.

Minimē perpetrat **Quia** sunt mulieres in-
numeræ sc̄le ex ingenio muliebri superflue **Non perpe-**
ornantes, & vix de vila affirmari potest. graue trāt.
occasione peccandi tribuere. At si aliqui sc̄-
dalum exhibeant pr̄ter earum intentionem,
passioām procoldubio erit. Ita Nauat. summ.
c. 23. n. 19. afferens huismodi peccatum mini-
me esse femininæ tribuendū, etiā nuda peccato-
ra ostenter, vt pulchrior appareat. Caiet. 2. 2. q.
169. a. 2. Sanch. l. 1. Decalog. c. 6. n. 17. Bonac. de
matrim. q. 4. pun. 9. n. 17.

Si ornatuſ est iuxta personā qualitatē, &
communem vſum, nullam reor esse peccatum
se ita ornare, & aspectū viorū offere, mo-
do absit prava intentio, etiamsi sciat, turpiter
ab aliquo esse amandam. Eſſet enim graue
onus, mulieres obligate ſemper inornatas
procedere, vel domi eſſe reclusas. Quod si fu-
perflus sit ornatuſ, non puto ex hac parte
peccatum mortale committi, fed veniale ſolū.
Mecum Castro Palao p. 1. tr. 6. d. 6. pun. 7. num. 1.

440
*Hoc effere-
dum eſſe
puto.*

D V B I V M LXXXIII.

Qui consilium pr̄ebet furi, ut potius à diuiti
(indeterminato quidem) quam ab inope fu-
retur: huius consilij ratione tenetione re-
ſtituere, si aliqui diuiti furum ſit eſſe
clum?

Famina ē domo egrediens, ſtans ad oſſium, vel
fenestrā ſciens, ab adolescentē turpiter eſſe
amandam, nulla cauſa honesta exiſtente com-
mittitne delictūm ſcandalū.

Non commitit. Quia durum eſſe ſceninam
libertate propria priuare, & iure, quod Non com-
habet ē domo egrediendi, ſtandi ad oſſium, vel
fenestrā ob malitiam adolescentis etiam tur-
piter amantis. Caiet. 2. 2. q. 1. 54. a. 4. & 169. a. 2.
a. 5. Armil. ſum. v. Ornatus. n. 3. & v. Scandalum,
num. 3.

Commitit profecto ſi nulla necessitate, vel
vtilitate, ſed ſolum vanitate ducita, aspectū vi-
ri eam turpiter adamantis ſe offerat. Quia ex
obligatione charitatis quilibet tenetū euitare
proximi ruinam, ſi commode poſſit. Poſteſt au-
tem commode, quando abſque iactura aliqui-
ius rei necessariae, vel utiſis poſteſt. Ergo te-
netur. Ita Sanch. l. 1. Decal. c. 6. n. 16. exculans ſe-
minā à mortali ob cauſam neceſſariam urbanitatis,
ne felicit̄ inurbana celeretur, ſi vicinas,
vel amicas non inuileret. Valq. 1. 2. qu. 43. a. 8.
d. 2. n. 27. Ludou Lopez p. 1. Inſtruct. c. 10. fine.
ſolum obligat eam ſe ſemel aut iterum domi
continere. Strictius loquitur Castro Pal. p. 1. tr.
tr. 6. d. 6. pun. 6. n. 13.

Sapientissimo ac amicissimo adhæreo Do-
ctori. Qui etenim neget, te obligatum eſſe re-
ſtituere, ſi aliquem non cogitantem de furto
grendo ad furandum inducas, etiā innomina-
ta perlona, cui debet furum fieri? Ergo haec
vniuersalitas non tollit obligationem.

441
*Non com-
mittit.*

Commitit quidem. **Auctorit̄**
quidem.

D V B I V M LXXXII.

Mulier ſe ornans, & viorū offerens af-
petuit ſciens ab aliquibus turpiter ſe
amari poſſe, perpetrat ſcā-
dali peccatum?

Ego quidem existimo cauſam iustum ad eſſe
deberē. Non autem iudico cauſam eſſe iustum
exercitūm libertatis vtpot̄ bonis, ac pravis
actib⁹ communis. Fatorē ingenuē non debe-
re ſceninam ob adolescentis malitiam ab-
ſolute exēndi, ac procedendi per plateas li-
bertati priuari, quia priuatur re ſibi utili &
ſepe neceſſaria?

D V B I V M

442
Iudicat
Idem deſſi-
da.

Perpetrat quidem. Quia dum ſe videndam
offerit ſciens ſe turpiter diligi poſſe, cauſa
videatur eſſe peccati: nec eiufmodi ſcandalum
iudicandum eſſe paſſuum, ſed actiuum om-

443
Auctorit̄
resolutio.

DUBIVM LXXXIV.

Vendit, vel subministrat quis indifferentia quibus proximus potest sumere occasio-
nem delinquenti : teneturne ea illi
non venderes aut subministrare, si credit,
eum illis male usurrum

444
Nonnulla
permitto.

In differentia vocito ea, quæ bono, ac malo
vici possunt deferri. Exhibeo in exemplu
Idoli venditionem. Nam si Idolum vendatur
ut in antiquitatis memoriam afferetur,
& in ecclesiasticis detestationem; bona erit ven-
ditio. Si vero vendatur, vt cultum accipiat,
mala erit. Ex indifferentibus alia sunt, quæ omni-
tempore in malum destinantur, alia quæ
aliquo tempore, alia quæ potius in bonum.
Venditio veneni, Idoli, clavis falsæ regu-
lariter omni tempore malum ferunt in
vsum : esto aliquip personis in bonum va-
leant deserteri. E contra venditio armorum,
animalium, & aliarum rerum, quæ communi-
ter assident venundari, in bonum vsum de-
stinantur, licet aliqui eis abutantur. Carnium
comestio in Quadragesima omnibus communiter
prohibetur, ac proinde eorum preparatio
ac venditio communiter illo tempore malum
destinantur in vsum. At si res in bonum vsum
communiter ordinantur, licet cuique videat, ac
subministrare, modo de potentis abuso futuro
non constet. Si vero credit, proximum iis in-
differentibus male usurrum, quæsiherim, an quis
tenetur, si commodè possit ea illi non ven-
dere?

445
Non tenetur
eas illi non
vendere.

446
Tenetur
omnino.

447
Probabilior
mibi sente-
tia hoc.

Non tenetur. Vnde tabernarij & cappones
possunt libere cibaria ministrare, ac vendere
iis, qui ieunia solunt. Quia neque inducent
ad ieunium violandum, & actionem de se ho-
nestâ deseruentem nature sustentationi gerut.
Sic Manu. 10. 1. sum. c. 23. n. 8. Caiet. 2. 2. q. 147.
a. 4. Petr. de Ledef. 10. 2. tr. 27. c. 2. dub. 4. Salon.
2. 2. q. 147. a. 4. fine.

Tenetur quidem, si commodè possit, ea illi no
vendere, vel subministrare. Quia cum ex chari-
tate obligetur proximi peccatum impedire, si
possit à fortiori obligatur, materiam peccati
non ministrare, Ita Sylvest. v. Infidelitas. qu. 4.
Suar. alios referens, de Charit. d. 10. est. 4. n. 4.
Sancti. l. 1. Decal. c. 7. n. 3. 4. Castro Palao tom. 1.
tr. 6. d. 6. pun. 8. n. 9.

Hanc sententiam veriorem esse credo', dum
mo commode fieri valeat. Nam si absque de-
trimento tuo non possis ab earum rerum sub-
ministracione, vel venditione subtrahi, no pec-
cat subministrando, vel vendendo. At illi talis
subministratio utilis, vel necessaria est, causare
peccatum alterius non censetur, sed potius iu-
dicatur vendens, vel subministrans iure uti suo,
& peccatum alterius permittere. Mecum San-
chez. lib. 1. Decalog. capite septimo numer. 9. 11. &
3. 4. Suar. eod. c. 10. sectione quarta numero quar-
to Bonacini. disputatione secunda de peccat-
uione quarta puncto secundo Paragrapho vni.
numer. 17.

DUBIVM LXXXV.

Ministrans indifferentia excusat utrue à
grauis scandali peccato, eo quod proximus
alias erat praeceptum transgressus,
eis ei ille ea indifference non mi-
nistaret?

CAsum propono. Violatus erat Antonius
448
ieunium, et si illi cenam non ap-
poneres, vel Petrum occurrus, et si gladium non fuisse.
ministrares: patratur furtum, licet ei scalâ
non adhiberes. Quæsiherim. An Antonius à lethali
peccato scandali excusat, apponendo cenam, porrigit gladium, scalam
adhibendo?

Excusat quidem. Quia illæ actiones de se
449
mala non sunt: alias nunquam possent honestari:
Ergo solum sunt mala, quæ mouent, ac adiu-
vant in mala operatione. At hoc non contin-
git, quando ipse operans eodem modo male
effet operaturs exclusis ministrantis actionibus,
ac illis positis: ergo illæ actiones non vi-
detur mala operationis causa existere. Sic Ma-
nu. 10. 1. sum. c. 23. n. 8. Petr. de Ledef. 10. 1. sum. ir.
27. c. 2. dub. 4. Lessi. l. 4. c. 2. dub. 4. n. 24. Caiet. 1.
2. q. 147. a. 4.

Nón excusat à mortali peccato scandali
ex eo quod proximus aliis actionibus effet
vñtrus, si ministrantis illius actiones non
aduersent. Quia hæc conditionalis non tol-
lit, quominus causa sit illius peccati, &
sit eodem modo causa, ac si proximus
aliis actionibus adiutus peccatus non esset:
Nam si proximus (v. gr.) alibi non effet ieunium
soluturus, & tu nulla causa intercedente, cenâ
ei subministrare, fere omnes cœnent, te pec-
caturū, quia aliquo modo ad alterius peccatum
concurrit. At quod alias proximus ieunium
soluturus, non immutat tuum concursum, qui
in subministracione cenâ consistit. Ergo eodem
modo concurrit. Ita Suar. d. 10. de charit.
sest. 3. n. 2. & sest. 4. n. 5. Castro Palao. 1. tr. 6. d. 6.
pun. 9. n. 4.

Cum his opinor. Quia tota malitia eiusmo-
di actionum indifferenter fumitur à peccato,
ad quod adiuvant, cum autem hoc graue sit
(vt supponimus) semper debet graue mali-
tiam adiuvare. Ergo vel esse alias peccatum
proximum excusat, ne peccatum proximi is
actionibus indifferenter malitiam tribuat: vel
si non excusat, non poterit illam immunitare.
Addo, esse proximum eodem modo peccatum,
esto tu necessaria ad peccatum non mi-
nistres, est contingens & forte ita non erit, po-
tentit enim alia via impediti à peccato, & vel
Dei inspiratione remoueri, quantumvis modo
sit determinatus. Ergo quârum est ex te, teneis
hunc effectum bonum possibilem promovere,
& impedimentum ei non apponere.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 177

D V B I V M LXXXVI.

Potesne invitare ad cœnam eum, qui paratus erat soluere ieiunium?

⁴⁵² Potes quidem. Quia invitas ad cœnam, non quatenus est solutio ieiunij sed quatenus est humana naturæ sustentatio. Item invitas vñtarium ad p̄stāndū cum vñtis, & non peccas. Quia paratus est p̄stare. Sic Nauar. sum. c. 21. n. 23. &c. 24. Caiet. 2. 2. q. 1. 47. a. 4. & alij.

⁴⁵³ Minime potes invitare ad cœnam eum quem scis paratum esse soluere ieiunium. Quia invitas ad actum, à quo non potest malitia separari. Ergo peccas. Quid ergo interest actu esse malum ex obiecto, vel esse malum ex p̄cepto, si de facto ab illo malitia non potest separari? Ergo cum ab hac cena, ad quam invitas separari malitia nequeat invitando ad cœnam ad malum invitas: ergo delinquis. Ita Vasquez de scandalo question. 43. artic. 1. dub. 3. numer. 17. Palao tom. A. tract. 6. d. 6. punct. 10. m. mer. 2.

⁴⁵⁴ His herero Doctoribus, Peccas nāque, licet invites ad cœnam, quatenus est naturæ sustentatio, quia ab illa cœna tali tempore facta inseparabilis malitia est. Sicuti delinquentes, si ad fornicationem invitares, licet solum invites, quod sit coitus aptus generationi. Profecto optimè potest peti ab vñtarario mutuum, quia non peris rem, à qua malitia separari non valeat; in mutuo enim hic & nunc concessio nō insuoluit malum vñlum: at à cœna, quam petit, haud potest malitia separari.

D V B I V M LXXXVII.

Cum quis petit rem indifferentem, excusatur à peccato scandali, si proximus omnino paratus sit peccare, attamen ad id potendum causa rationabilis non adest?

⁴⁵⁵ Procedit questio de inductione indirecta, scilicet petendo rem indifferentem. Petrus v. gr. à Ministro peccatore petitib; Sacramenta ministrari, que scit in peccato ministraturū. Petit ab vñtarario mutuum, quod scit, absque vñtis non concedendum. Quasierim itaque, an si causa rationabilis non adsit, id petens à peccato scandali excusat?

⁴⁵⁶ Excusat quidem. Quia petit, quod sibi est vtile, & aliis recte p̄stare potest se disponēdo ad Sacramēta digne ministranda, mutuum sine vñtis conferendo. Quod si non p̄stet, sibi debet iustificare. Sic D.Tho. 2. 2. q. 78. a. 4. Caiet. ibi. Nauar. sum. c. 14. n. 39. &c. 17. m. 26. 2. Sotus l. 9. de inst. q. 1. a. 5. Sà v. Peccatum, n. 12. in addit.

⁴⁵⁷ Non excusat, si rationabilis causa ad potendum non adsit. Quia si æque bene, & facile ab alio Sacramētum, vel mutuum quis potest Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

accipere, non video, quoniammodo ille à mortali piaculo excusat: siquidem cauſa est, quod alius hic & nunc mortale peccatum committat, alias nō cōmissurus. Ita Vasq. de scand. p. 43. a. 8. dub. 1. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. pun. 2. § vni. n. 2. Valent. 2. 2. d. 3. q. 2. 1. punct. 4. Nauar. sum. c. 21. n. 16. Santi. to. 3. in 3. p. d. 81. sett. 1. corollar. 1. & de Charit. d. 10. sett. 3. n. 2. Sanch. lib. 1. Declar. 6. 7. n. 15.

Hanc sententiam lobens p̄pono. Quia ⁴⁵⁸ De amor, & misericordia in proximum nos obligat vitare, quantumcumque alius ex malitia delinquat, eius piacula, quæ cōmode possumus. Vnde non approbo, quod Caieranus & Nauarus edocent, esse solummodo veniale peccatum petere mutuum ab vñtarario, si ad expendendum in ludis, & negotiacione superflua fiat. Quia tunc nulla est cauſa permissionem piaculi honestans, ut apte Basi. de Leon. 1. 5. de matr. c. 18. n. 50. aduertit.

⁴⁵⁸ Hanc p̄pono emen- tiam.

D V B I V M LXXXVIII.

Petit dominus libidinem aggressarū famulam, ut eum custodiat, si forte aliquis dannificare intendant: licet summe est cum custodiare?

⁴⁵⁹ Suppono illucitum esse, si custodia dirigatur, ut famulus, vel amicus comitans inuidat alios concubinæ competitores cum illis pugnaturus. Quia hoc de se constat esse intrinsecè malum. Quid autem si solum custodiat hermin vel amicum, si forte aliquis ei dannum inferre intenderit: vel moneat, vel auffigiat, cum adeat, qui illum offendere possit? Estne licitum?

Licitum est. Quia est quid indifferens eiusmodi custodia. Sic Sanchez lib. 3. Decal. capit. 7. Licitū est. num. 23.

Non est licitum. Quia tali securitate ex custode adhibita, dominus, vel amicus ille maiori libidine dat delicto operam, quam si timore agitaretur: Ergo non est licitum eum tunc custodire ac lecūtorē reddere. Ita Ferdinand. de Castro to. 1. tr. 6. d. 6. pun. 21. n. 6. adiiciens famulo, vel amico comitanti maximam cauſam necessariam esse, ut id licite gerat.

⁴⁶⁰ Non est licitum. Quia tali securitate ex custode adhibita, dominus, vel amicus ille maiori libidine dat delicto operam, quam si timore agitaretur: Ergo non est licitum eum tunc custodire ac lecūtorē reddere. Ita Ferdinand. de Castro to. 1. tr. 6. d. 6. pun. 21. n. 6. adiiciens famulo, vel amico comitanti maximam cauſam necessariam esse, ut id licite gerat.

⁴⁵⁹ Nonnulla suppono.

⁴⁶¹ Non est licitum.

D V B I V M

D V B I V M X C.

Cogitur quis scribere , aut deferre amatorias litteras turpia continententes:
liberaturne à scandali peccato ?

⁴⁶³
Liberatur
quidem.

Liberatur quidem. Quia hæc non videntur intrinsecè mala , si abit à deferente vel scribente malus finis. Turpia enim verba scribi possunt sicuti Doctores scribunt ad panderam malitiam illorum , qui ea malo profert ex fine: possuntque scribi , & dici non tanquam ex proprio marte, sed ex alieno. Item nō ferio, sed irrisio. Ergo scribere hæc verba turpia de se non est intrinsecè malum; quia solum sunt turpia , & mala , quatenus prout procedunt ex animo , & prauum diriguntur in finem. Ergo excludo hoc animo , & fine, mala esse non videntur; & à fortiori non erit intrinsecè malum , scripta illa ad concubinam deferre : poterit enim illa deferre , non vt exciteur ad venerem , sed vt illam irrideat. Actio igitur illam deferenti quatenus à deferente (non à mittente) procedit , bono vsui potest determinare. Idem videtur dicendum , de scriptis ad duelum prouocantibus. Sic Sà v. Pecatum , num. 9. excusans famulos has litteras amatorias deferentes. Castro Palao 10.1. tr. 6. d. 6. pun. 11. n. 7. dubius hæret , an sit hæc sententia satis probabilis.

⁴⁶⁴
Non libera-
tur.

Non liberatur. Quia verba turpia sunt intrinsecè mala nisi inter coniuges , aut sponsos de futuro: ergo idem erit de scriptis. Idem à fortiori dicendum de scriptis ad duelum prouocantibus , qualia essent , si in eis diceretur: conveniamus cras tali hora , & tali in loco pugnatori. Quia hæc nullo bono vsui possunt defervire. Ita Sanchez. L.1. Decal. c.7. n. 26. Bonac. d. 2. de mar. q. 4. pun. 14. n. 6. Rebel. p. 1. de iust. l. 2. q. 14. num. 53.

⁴⁶⁵
His hereo.

Existimo , hæc prorsus esse illicita , neque vnquam honestari posse. Scio doctos aliquos primæ sententia fauere Neotericos. Quibus si velis morem gerere , tibi firmiter persuade , hec nunquam honestari posse , nisi vrgens causa intercedat. Crediderim verò si dubium negatiū , vel probable sit , an hæc scripta contineant verba ad libidinem , vel duellum inuitantia , posse famulum deferre ; quia in casu dubij ratione subiectionis potest ; imo pluribus Doctribus placet , obligatum esse obedire. Rebel. parte prima libro secundo question. 14. numer. 53.

D V B I V M X C I.

Remigantes in Turcarum triremibus ob mortis timorem possuntne à peccato scandali excusari?

⁴⁶⁶
Excusari

Excusari non possunt. Quia bello iniusto , non possunt. Ex rapina , & innocentum gravi incommodo

cooperari , est intrinsecè malum: sed illi captivi remigantes hanc videntur cooperationem praestare. Ergo quod malum intrinsecè est , gerunt ergo nequeunt à peccato scandali excusari. Sic Vgolin. de cenf. Papa reform. 2. cap. 3. §. 2. Tolet. summ. in expos. Bulla Cane. excom. 5. Nauar. sum. c. 2. n. 6. Snat. to. 5. in 3. part. d. 1. n. 5. 2. num. 60. Pedraza Mandato 7. numer. 29. A censuræ autem incursione illos excusant. Alij neque à culpa , neque à censura excusat docent.

Possunt excusari. Quia hi non directè , sed ⁴⁶⁷ indirectè cooperantur: cooperatio autem indirecta , si sit per actionem de se indifferente , honestari potest , causa graui intercedente , felicitis mortis metu , vel alieni gravissimi damni: vt di cooperatione indirecta ad libidinem , ad intemperiam , ad irreligionem admittunt communiter Doctores : ergo In Nauarra l.3. de refl. cap. 4. dub. 4. nu. 5. Mol. 10. 1. de iud. 11. 1. conclus. 1. Sanchez. alios citans , libr. 1. Decal. c. 7. n. 18. Valq. de scand. q. 4. 3. a. 8. anb. 7. & tractat. de resist. capite non dubia secundo Paragraphe primo numer. 39. Corduba question. 1. 3. 7. dubio secundo Salas 1. 2. d. 3. sed 1. numer. 10. corollar. 1. Lessius libro secundo capite non dub. 18. numer. 1. 2. Rebel. parte prima de iust. libro primo question. 14. sectione septima numer. 5. 2.

Cum his opinor , iudicans captiuoru actiones illas prout ab eis procedunt , indifferentes esse. Quia ipsi nihil aliud faciunt , quam applicare nauem , scalas apponere , propinquacula deferre , quibus præstis , poterant Turcas nullum Christicolis damnum inferre : Ergo actio prout à captiuo procedit , non trahit necessario damnum. Secus est de emissione sagitte , vel bombardæ ; hæc enim secum necessario trahunt damnum proximi in vita , ac proinde intrinsecè mala sunt , neque vnquam possunt honestari. Limito tamen doctrinam cum Molina , Sanchez , Salas , Vasquez , Lessio , ac Rebello , nempe non excusari mortis timore remigantes , si videant , damnum graue Republica Christiana , ipfis non remigantibus evitari posse. Quia tunc tenentur , propri vitam ob commune bonum exponere. At raro vel nonquam casus hic contingere potest , in quo aliquis in particulari obligatus maneat. Quia raro poterit aliquis sibi persuadere , alios ceſſaturos fore à remigio ducent , si ipse ceſſet: & sola ipsius ceſſatione damnum communem posse evitari.

D V B I V M X C II.

An captiuo mortis timore pressis licitum sit , si à Turcis cogantur actiones per se proximo iniuriosis exercere?

⁴⁶⁹
^{Quæſitum}
Maior est difficultas de aliis actionibus directè & per se proximo iniuriosis , quales sunt eius domos perfingere , deuastare , bona surripere. Rogito igitur num mortis timore

Se^a. II. De Charitate, Dubia. 179

timore exactis licitum sit huiusmodi actione?

Licitum non est. Quia cum intrinsecam contineant malitiam ne ob mortis timorem posse sunt huiusmodi actiones honestari. Sic Coninch 2.2.d.3. de charit. d.7. n.104. citans Lorcam d.5.1.

Licitum est. Quia cuique est licitu externis proximi bonis vti, prout necessarium est ad extremam necessitatē vitandā; sed illa deuastare, capere, apportare, & tradere bona minanti mortem, est captiuus illis necessarium ad mortem vitandam: ergo id liceat gerere possunt. Ita Molin. tomo secundo dub. 115. con. luf. 4. Castro Palao tomo primo tractat. 6. d. 6. punct. 11. nn. 12. consentit ex parte Lessi. libr. 2. cap. 18. dub. 3. num. 30. edocens, has actiones iniuriosas esse, nisi forte quis eas gerat animo compensandi; quia tunc dominus debet permettere, ne grauissimum ille malum incontrat.

Projecto ex timore mortis huiusmodi actiones possunt honestari probabilius existimari. Nec enim dominos illarum rerum debet effici sententia inuitus, sed potius debet ex charitate consentire, & actionem illam propter captiuus sit, minimè iniuriosam reputare: quemadmodū iniuriosum reputare non debet, qui à necessitate extrema patiente, necessario subsistit expilatur.

D V B I V M X C I I I .

An possit quis carius locare domum meretrici, vel usurario, quam aliis iuste viventibus personis?

^{Causa sup.} Ex communi sententia suppono, nullam causam requiri, vt quis possit libere locare, ac vendere domum, cibaria, ac testes meretricibus, & usurariis ad eorum habitaculum & sustentationem. Quia haec nimis à peccato remota sunt, cum nec illius materia, nec occasio existant. Et ille vtitur iure suo res suas locando & vendendo. Quasi si vero, an possit quis carius locare domum meretrici, vel usurario, quam aliis iuste viventibus personis?

^{Locare ca-} Non potest locare eam carius, eo quod domus accommodata sit, vt in ea magis lucentur. ^{res eam nō} Quia videntur esse particeps lucri obuenientis ex peccato. Sic Nauar. summ. capit. 17. num. 145.

^{Potest qui-} Potest quidem. Quia neque talis locatio est contra castitatem, nec contra iustitiam. Non contra castitatem, nam sicut locare domum, & recipere locationis pretium etiam si ex turpitudine acquisitum, non est contra castitatem; neque etiam erit recipere maius pretium. Non enim obturpidinem, sed ob domum locatam recipitur. Item hac difficultas intenendi domos accommodatas potius retardat à meretricio, quam compellit. Quod vero non sit contra iustitiam, inde constat: quia ex habitatione meretricis, & usurarij domus vilificat, & consequenter minoris postea est con- Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

ducenda. Vnde ratione huius damni potest ille pluris locari meretrici, vel usurario, quam feminis aut vito honesto ac intellecit. Ita Castro Palao tom. 1. tract. 6. dub. 6. punct. 12. num. 1.

Hoc ita esse reor. Attamē si tua domus aptior sit ad illam turpitudinem, vel negotiationem exercendam, existimo te nec vendere, nec locare teneri iis perditis personis, si inuenias alias, quibus loces, aut vendas. Quia charitatis lege teneris peccata vitare, quae possis absque tuo gravi detimento: præcipue cum Republica solum intendat iis habitationem concedere ad viuendum, non apud eum ad pecuniam Meum Bonac. q. 4. de mar. pun. 14. n. 5. Valent. 2. 2. d. 5. q. 20. pun. 5. Sanch. l. 1. Decal. c. 7. n. 20. & Palao profiteretur. Vnde eius sententiam veram esse crediderim solum, quando alivio non inuenias, cui domum tuam possis vendere, vel locare.

D V B I V M X C I V .

Pingens imaginem concubina amasio, vel flatuam Idoli Ethnico efformans estne peccati scandala?

R^eus non est. Quia actio de se indifferens est, & bono, ac prauo usui potest deseruire: ^{Reus nō est.} vnde ex aliqua gravi causa poterit honestari. Sic Sanch. l. 1. Decal. 7.

R^eus equidem est. Quia turpis amoris fomentum & incitatum existit Idolola. ^{Reus est.} trique excitat ad delictum. Ita absque distinctione illa Bonac. d. 2. de peccat. qu. 4. punct. 2. 5. vni. n. 29. Azor. to. 2. l. 12. c. vlt. q. 9.

Ego autem Sancij mei adhæco sententie iudicās, id geri posse, si artifex aliqua grauissima causa adstricetus imaginem concubina amasio, Idoli statua Ethnico traderet. Porro haec causa grauissima non est lucri ex tali pictura, aut sculptura amissio: alias semper ei licet eiusmodi operi incumbere. Quare illam solummodo causam sufficiēt esse crediderim, quæ grauem mortis, vel vulnerationis diræ metum valeret incutere. Nam eius picturæ, aut sculpturæ fabricatio hominibus sic deperditis est quasi porrectio gladij parato se occidere.

D V B I V M X C V .

Licetne ob metum ullum effingere Idolum, vel Sacerdotalem vestem facere ad infidelis petitionem?

N^{on} licet. Quia cum id sit ad infidelis petitionem, fabricatio illa falsi cultus cedit in honorem, & est quædam illius professio, si quidem infidelis famulatur artifex, & sicut illius instrumentum agit, cum ad illius petitionem operatur. Sic Coninch 2.2.d.18. dub. 18. num. 113.

Licet quidem, si artifex gravissimo feratur ^{dem.} Q² ex

476
Audioris
reolutio.

499
Primam se-
tentia eligo.
& expo.

480
Non licet.

481
Licet qui-
dem.

180 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

ex metu, si ab eo non expostuletur Idolum aut vestes fieri Religionis in contemptum, nec aderit scandalum iudicantium artificem eam habere contemptui. Nam Idoli aut vestium fabricatio intrinsecè mala non est, sed sèpe valer honestari. Ita Ferdinandus de Castro tom. I. tr. 6. d. 6. pun. 11. n. 7.

⁴⁸² Scio, plures olim sculptores maluisse, gravissima sustinere tormenta quam Idola ad Imperatorum petitionem fabricare. Sicut de Marco Aretuso Episcopo testatur Theodoret. I. 3. b. 1. cap. 5. Attamen secundam eligo sententiam. Nam praterquam quod eiusmodi fabricatio intrinsecè mala non videtur: quod fiat ad petitionem illius, qui illa ad malum usus est finem, non constituit in fabricante malitiam. Quia ipse non famularat petenti in mala illa intentione, sed in re peccata, & hoc ex gravissimo metu: neque agit ut instrumentum mali operis, sed operis in se indifferentis.

D V B I V M X C V I .

- Requiritur causa grauius, ad dependas apud usurarium licite pecunias, quibus ad usuras ut vellet?

⁴⁸³ Non requiri-
tur. **N**ON requiritur causa grauius depositio non videtur usuriarum causa, sicut locatio domus eidem usurario facta. Sic Cajetanus, Aragon, Bannes, & alii, quos affect. Thom. Sanch. I. 1. Decal. c. 7. n. 36.

⁴⁸⁴ Requiritur
quidem. **G**rauius causa necessario requiritur. Quia celesti depositione illa fortia usura non exercentur, vel saltem non exercentur intanta quantitate. In praefenti autem non solum est obligatio vitandi peccatum usurarii, sed etiam damnum, quod mutuarij recipiunt. Ita Sanc. citat. Rebel. de iust. p. 2. lib. 8. question. 6. scil. 4. n. 20. Valent. 2. 2. dub. 5. question. 21. punct. ultim. fine. Molin. tono secundo disputation. 331. Nauar. summ. capite decimo quarto numer. 40. & alii.

⁴⁸⁵ Probabilior
hoc mihi. **P**robabilior hanc iudico esse sententiam. Vnde adiicio, deponente obligato esse restituere usuras, quas mutuans ab aliis accepit ex eius pecunia mutuata. Quia præbuti materialem iniustitiae, sicuti obligatur qui præbet ensim volenti occidere inimicum. Tenet Basil. Legion. libr. 5. de matrimon. cap. 18. Paragrapho 4. num. 23.

D V B I V M X C V I I .

- Ffesse potest causa excusans à peccato scandalis, prabenti munera Iudicis concubinae, ab eaque petensi, ut Iudicem interpellent?

⁴⁸⁶ Non potest
esse causa
excusans. **N**on potest causa esse huiusmodi actionem excusans. Quia à concubina petitur, quod ipsa licet præstare non potest: non enim ipsa Iudicem inuferre, illice scribere, aut intermun-

cum immittere, siquidem tis omnibus torpis amor fouem, & saltem illa se, ac Iudicem delinquendi periculo exponit. Sic Sanch. I. 1. De cal. c. 7. n. 38.

Causa potest esse excusans, si negotium sit ⁴⁸⁷ graue, videatque qui liuem agit, Iudicem sibi ^{Exclusans} esse proprium, spernetque intercessione ^{causa.} concubinae gratum fore, neque alta via apparet, qua possit illum ad seruandum suum usus infligere, licet illi petere à concubina, ut in eo negotio intercedat. Quia non per aliquid quod ipsa licet præstare non possit. Nam licet intercessione illa Iudex, vel concubina tempore foueant amorem, hoc non ille intendit, neque illius fomenti est causa. Stante enim intercessione illa, adhuc Iudex, & concubina poterant à prava voluntate sese continere. Ergo intercessio de se mala non est. Ita Palao. 1. ar. 6. d. 6. pun. 15. m. 2. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. pun. 2. sum. n. 24.

Probabilem esse hanc putarim sententiam. ⁴⁸⁸ Nam quod media intercessione illa Iudex, & Probabile concubina pericolo peccandi exponantur, non ^{hoc, sed ill.} obstat, quo minus id licite virgine grauius ^{Iud. consili} cessitate fieri valeat. Neque putari debet in ^{dum.} ordinatum, obligatione, & amore ex peccatis iam factis acquisito ut aliquando ad bonum finem, felicitate, & iustitia serueretur, & vincitur que suum insreddatur. Attamen P. Sarcius ratio probat semper contraria esse consilium, dum. Et quidem, mei Ferdinandi de Castro ⁴⁹² venia, mihi inordinatum videbam tunc concubinae amore causam, ac inca dedendi.

D V B I V M X C V I I I .

- An præcerta affirmativa positiva possint
ob scandalum fratris
omitti?

⁴⁸⁹ Ceterum est ob nullam causam obseruantia ^{Ceterum op.} præcepti affirmativi omitti posse. Quia non potest quis furari, fornicari, ocaudere, vel aliam prædam actionem præstare, ad vitandum proximi scandalum. Nec enim gerenda sunt mala, ut inde bona eveniant. Dubium esse potest de affirmativo præcepto, an ob scandalum vitandum aliquando valeat omitti.

Possunt quidem præcepta affirmationis, si ⁴⁹⁰ positiva sint, omitti. Quia obligatio præcepti naturalis præferenda est præcepti positivi obligationis, sed vitandi scandali obligatio est præcepti naturalis: ergo omittenda est obseruantia præcepti positivi ob præcepti naturalis obligationem. Sic Couar. reg. Peccatum, parte prima numero quarto Suan. dub. 10. de scand. lect. 4. num. 9. & 10. Valent. 2. 2. d. 3. q. 8. pun. 4. §. 2. S. v. Missa auditio, n. 3. Lorca 2. 2. q. 43. n. 10. Faut plures Doctores assertentes, ob scandalum omitti posse Confessionem integratatem. Sylbell. verb. Confessio. 1. quæfl. ion. 18. Sotus in 4. dist. 18. quæfl. ion. 2. articul. 5. Medina Cod. de confess. question de integr. confess. Nauar. summ. capite seprimo numero tercio Petr. de Soto lect. 10. de confess. Cano in relect. de penit. parte quinta.

Non

Non possunt præcepta affirmari, licet pos-
sint sint, ob vitandum scandalum præcisè, omitti. Quia cum ex observatione præcepti scandalum oboritur, tunc scandalum id non est datum, sed acceptum. Non enim censetur scandalum dare, qui præceptum sibi impositum exequitur. Executio namque præcepti neque est mala, neque specie mali habet. Professo obligatio cuiusque de vitando scandalum est obligatio secundaria; prius enim tenetur quis propria saluti consulere, quam alienæ, & præcepta sibi imposta adimplere, quam curare, ut alius adimpleat. hic enim est rectus ordo Charitatis, ergo non poteris præcepta sibi imposta omittere, vt alius præcepit sibi imposta faciat. Ita D.Thom. 2.2. quæst. 43. art. 7. Antonin. part. 3. siu. 7. cap. 4 §. 5. Navarr. summ. cap. 14. num. 44 Valquez pluribus relatis, qu. 43. art. 7. dub. 1. num. 4. Basili. Legion. lib. 5. de mari. cap. 18. §. 2. num. 7. Et sumitur ex cap. Qui scandalizuerit, de reguli iuris. Vbi vitius scandalum nasci permittit, quam veritas relinquatur. Palao tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 16. num. 3. Et videtur tradi ab Innocent. III. Cap. Cum ex iniunctio, de noni operia nunciat. circa medium.

Hanc eligo sententiam, quam probabiliter illi res esse iudico. Nam si Antonius, qui tibi est inimicus Missam omittat, eo quod tu ad illam accidis: non poteris vlo modo licite Missam omittere, vt ille exaudiat. Ergo ob scandalum præcepta non sunt omittenda. Ex quo fit, feminam credentem turpiter se à viro adamari, non obinde teneri Missam die falso relinquere. Quia ipsa præceptum exequendo, non censetur occasionem peccandi approbare, sed illam sua malitia illam artipere.

D U B I U M X C I X .

Opera consilij dimittendane sunt ad vitandum scandalum proximi, qui ex ignorantia deliquerit, sed adhuc ratione ei exposita, in ignorantia persicillii, non capiens rationem?

Certum est, non esse præterenda consilia propter scandalum ex malitia vitandum. Peccatum vero ex malitia vocito, quod oritur ex opere bono tam in re, quam in specie. Ex quo qui accipit occasionem peccati, non habet vnde illam accipiat, nisi ex sua prauitate. Porro consilia differri debent, quando aliquis per ignorantiam inde arrepturus est occasionem delinquendi. Peccatum autem ex ignorantia erit ex opere non quidem malo re ipsa, habente tamen mali speciem. Quod quidem est scandalum pusillorum. Potest igitur aliquis implore consilia in aliqua circumstantia pæse ferente speciem mali: quia propter aliquam occasionem poterit aliquis censere observationem illam consiliorum hic, & nunc esse malam: vel quia aliqui ex cognatis, (verbigrati) sunt in necessitate, essentque iuvandi ab impleturo consilia: vel si quis vir nobilis caret aliis liberis, & existimet, filium teneri ad matrimonium ineundum, vt suscipias prolem,

per quam eius familia nobilitas pereniter conservetur. Tunc, inquam, si cognati haec species sint commissuti aliquod peccatum: temere diff. re consilium, illosque docere, non esse peccatum id efficere, cognatis enim, qui parentes non sint, non tenemur tantam opem impenderem, neque deferere Christi consilia. Religionis, vel castitatis, ad familiam diuinitatem. Quod si his recte peraditis, illi nolint ab iniusta persuasione recedere, non tenemur abstinere à consilio. Quia iam illi non ex ignorantia, sed ex malitia peccant. D.Thom. 2.1. quæst. 43. art. 7. Sed quid si proximus adhuc rationem non capiat?

Consilij opera sunt dimittenda, Quia adhuc ille peccat ex ignorantia. Sic Caiet. & Bannes relati à Petro Hurtado de Mendoza 2.2. id. 173. sed. 2.1. §. 172.

Dimitienda non sunt. Quia non possunt illi in ignorantia persistere in hoc casu, nisi per affectionem: affectionem ex pura malitia exortitur. Ita D.Thom. citatus: Si autem post redditam rationem huiusmodi scandalum duret, iam videtur ex malitia esse. Hurtad. vbi sunt.

Hoc dicendum existimo. Licet enim Caietanus inquit D.Thomam dixisse, Videtur: quasi Contingere potest non sit ex malitia. Verum detinq. Doctoris Angelici doctrinam. Quia illud Videtur non dixit diminutine, sed posuit effectum pro causa, ac diceret, Iam est ex malitia, & tale videtur, ac iudicatur. Etenim paulo prius dixerat, ex opera esse differentia, donec ratio reddatur. Quod clarissime dixerat in quart. de intentione, 8. question. 1. articul. 4. ignoratio si duret, in malitiam per oblationem commutatur.

D U B I U M C.

Licitum est Comedias interesse?

Licitum non est. Quia histiones feminis, & viris quandam societatem sub uno docente constant, & frequenter agentes fabulas amatorias, ratione sui muneric in peccato mortali existunt: amorum enim fabula non potest moraliter non inferre mala innumera, & ipsis Comedias, & auditoribus. Ergo histiones sūt in scandalum peccato, dum eas agunt. At qui dat pecuniam histriobus, illos alit, & conservat in peccati lethalis statu, in quo multis sunt scandalos. Ergo licitum non est comedies interesse. Sic P. Petrus Puente Hurtado de Mendoza 2.2. disputatione 173, sectione vigesima octava, eruditus admodum suam probans sententiam ex Patrum sententiis, & rationibus admodum efficacibus. Vnde inveniuntur in comedios P.Ioann. Mariana de spacio. capite 10. P.Petr. Guzman. de bonis honesti laboris, discr. 10. P.Thom. Sanchez. tomo terio, libro nono, disputatione sexta, numero 165. P.Francisc. Ribera in cap. 1. Mich. vbi gravitate tanto Doctori digna reprehendit histiones, & comediarum amatoriarum similiusque librorum auctores. Ioan Lorin. ad Psalm. 119. vers. 172. Mart. Bonacina tomo primo, disputatione prima, de Sacrament. questione sexta, numero nono, censent idem

Q 3 idem

idem de omnibus histriónibus , vt nō sunt
in v̄su, quos iudicat à Sacra Communione ar-
cendos , vt peccatores publicos, donec artem
deserant.

498

Licitū est. Licitum est. Quia histriones vt in Hispania
histrionicam artem exerceant, in peccato mor-
tali non sunt. Quia per se loquendo, nec tur-
pes fabulas , nec turpiter agunt. Posunt vero
per accidens esse in mortali, idque contingit si
aliquando certum immineat scandalum. Et
quia hi scenici ab Auctoribus non damnantur,
& à Principib⁹ permittuntur. Comœdii viri
graues , Ecclesiasticique intersunt. Etiam se-
quentur plurima damna ex aliis rebus, quæ pu-
blicè sunt, quæ tamen absque lethali criminē
exercentur. Nec tenentur histriones cum graui
suo damno ab his occasionibus alieni peccati
abstinere. Ita Alphonſ. de Mendoza in *quodlibet. quæſione nonā, Scholaſt.* alique plures af-
ſerentes comœdia ſpectaculum eſſe indiffe-
rentes, ab eoque ſolum abſtinere eſſe obligatum
cui scandalum infert. Utinam tot non habe-
rent comedie patronos.

499

*Auctořis
resolutio.*

Quid mihi verius sit, paucis expediam. Hi-
ſtroni per ſe non eſt lethale piaclum. Quia
poetis honeste exerceti ſine vila ſcandalī occa-
ſione. Quando ſcilicet honestæ pueræ fabu-
lam agunt non in honestam, neque in honestam.
Vel adolescentes agunt comœdiam, aut tragedi-
am minimè turpem: ſine id quāli ex officio
exerceant, ſine eveniū aliquo accidentalē. Por-
to ſi histrionis viri , & ſcenicae agant fabulas
turpes, ducant in honestas choreas, cantent tor-
pia , veftes induant, fuccis vtantur occasione
aliis ad libidinem prouocandi, in ſtatū mortali
piaciuli eſſe non dubito. Profecto, ſi honestas
honeste comœdias agant, in mortali non exi-
ſtere iudico, nec ideo eſſe à Sacra Communio-
ne repellendos. Item cum communi Doctorum
existimari non cōmīti ab auditorib⁹ pecc-
atum luxuriæ mortale affiſtentiam , niſi ex-
pertis ſint probabile periculum in grave pia-
culum labendi. Si vero illud periculum ſint
experti , peccant grauitate contra caſtitatem,
quoties , cuiusmodi fabulis interſunt. Si
quando vero non poſſunt ſine graui danno il-

lis abeſſe , quia tenentur comitari heros , aut
aliquam ſcenicam cuſtodię , tunc tenentur
oculos claudere , animum diuertiare , alioq̄e
agocare. Præterea reor , omnes eos peccare
mortaliter , quoties per delectationem vele-
mentem in rebus ipſis turpibus, adiungit conœ-
diis. Omnes autem proculdubio venialiter de-
linquunt , etiam in theatra confluant , non
propriet rerum turpium delectationem, fed ob
aliam captam ex carminum ſuanitatem, fabule
artificium, actionum vivacitatem, & alia id ge-
nus. Vnde D. Thom. q̄aſt. 168. art. 2. dixit, non
poſſe liceat voluptatem queri, quando capiatur
ex ludo turpi.

Cæterum , (vt cum Alfonſo de Mendoza ⁵⁰⁰
numero decimoquinto, loquar) iudico histriōnum
Eiusdem ſocietates minime eſſe publicę vilitati neceſ-
ſarias , vt alia criminā vitari poſſint, vi non
nulli contendunt , & plurimas ſubſette casas,
vt eas Principes, ac Magiſtratus funditus diſſi-
pagent. Nihil enim (vt dixi) vilitatis Reipu-
blicæ , & plurimum ſpectantibus afferunt no-
cumenti. Nec eſt simile de militibus, mercato-
ribus, telonariis, tabernariis, ſtabulariis , &c.
Nam licet horum ſtatus moltis ſit peccatis ac
commodatus, & expoſitus: tam propter eam
vilitatem, quæ inde Reipublica resultat, per-
mitti debent. At ex eo quod mimici illi,
& scenici homines , ac mulieres permit-
tantur , quenam , quoſo , vilitas adēt,
quenam damna abſunt? Quæ ſtuprū , ac
turpitudines ſequi neceſſum eſt ex tam crebro
ac familiari coniunctu , & contubernio horum
ſcenicorum , in quibus viri , & ſcenica per-
ditissimè cohabitant, conuerſantur, conuenientur?
An credi potest , eos caste , & ſancte,
candidi que in mediis turpitudinibus viēturos?
Sed ſpectatores habent auditui, & viſui licen-
tioſiſimè laxantes, quonammodo animum fe-
nare , & continere poterunt à deſiderio, amo-
re, delectatione, & aliis illiciētis motibus? Certe
quam iuste nimius ornat⁹, & fucatio , cul-
que faciei poſſet interdicī, & viris alet: tam
iuste, & longè iustius, ac rationabilius comœ-
die eliminari à Republica ſtabili Principi
decreto deberent.

AD